ผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ ที่มีต่อความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลศรอารีย์ จังหวัดระยอง

นางจรรยา รอดคืน

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
พ.ศ. 2560

The Effects of Storytelling Activities Using Three-Dimensional Illustrations on the Spatial Abilities of Preschool Children in Sornaree School in Rayong Province

Mrs. Janya Rodkuen

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for

the Degree of Master of Education in Curriculum and Instruction

School of Educational Studies

Sukhothai Thammathirat Open University

2017

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ	ผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติที่มีต่อความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลศรอารีย์ จังหวัดระยอง
ชื่อและนามสกุล	นางจรรยา รอดคืน
แขนงวิชา	หลักสูตรและการสอน
สาขาวิชา	ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร.ชนิพรรณ จาติเสถียร

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2561

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.ชนิพรรณ จาติเสถียร)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนีย์ ชาติไทย)

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติที่มีต่อความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลศรอารีย์ จังหวัดระยอง

ผู้ศึกษา นางจรรยา รอดคืน **รหัสนักศึกษา** 2542102906

ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน)

อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.ชนิพรรณ จาติเสถียร **ปีการศึกษา** 2560

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 4-5 ปี จำนวน 20 คน โรงเรียนอนุบาลศรอารีย์ จังหวัดระยอง ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ (1) แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ และ (2) แบบวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบเครื่องหมาย

ผลการวิจัยปรากฏว่า ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ การเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ เด็กปฐมวัย

Independent study title: The Effects of Storytelling Activities Using Three-Dimensional Illustrations on Spatial Abilities of Preschool Children in Sornaree School in Rayong Province
Author: Mrs .Janya Rodkuen; **ID:** 2542102906;
Degree: Master of Education (Curriculum and Instruction);
Independent study advisor: Dr. Chanipun Chartisathian;
Academic year: 2017

Abstract

The purpose of this study was to compare spatial abilities of preschool children before and after partaking in storytelling activities using three-dimensional illustrations.

The sample consisted of 20 preschool children, aged 4 - 5 years, studying at kindergarten 2 level in Sornaree School in Rayong province during the first semester of the academic year 2018, obtained by cluster sampling. The research instruments were (1) experience plans for storytelling activities using three-dimensional illustrations, and (2) a scale to assess spatial abilities of preschool children. Statistics used for data analysis were the mean, standard deviation, and sign test.

The research found that spatial abilities of preschool children after partaking in storytelling activities using three-dimensional illustrations were higher than counterpart abilities before partaking in the activities at the .01 level of statistical significance.

Keywords: Storytelling activities using three-dimensional illustrations, Spatial abilities, preschool children

กิตติกรรมประกาศ

การทำการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก อาจารย์ ดร.ชนิพรรณ จาติเสถียร อาจารย์ที่ปรึกษา วิชาเอกปฐมวัยศึกษา สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ได้ให้คำปรึกษาและแนะนำ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ มาโดยตลอด ทำให้การศึกษาค้นคว้าอิสระสำเร็จไปด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณอาจารย์วิชญาพร อ่อนปุย อาจารย์ประจำสาขาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ นางสมคิด มาเรือง ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 อำเภอเมือง จังหวัดระยอง และนางสาวพารีด๊ะ โย๊ะ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านต้นแซะ ที่ได้ให้คำแนะนำตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณคณะผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลศรอารีย์ที่ให้ความกรุณาในการทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัย

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการนางพรพรรณ ศรอารีย์ ที่สนับสนุนทุนการศึกษา รวมทั้งคณะครูและบุลากรโรงเรียนอนุบาลศรอารีย์ทุกท่าน และครอบครัวที่ให้กำลังใจเป็นแรงผลักดันในการศึกษาครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

นอกจากนี้ขอขอบคุณคณาจารย์ในสาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เพื่อน นักศึกษาปริญญาโท วิชาเอกปฐมวัยศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ที่กรุณาให้การช่วยเหลือจนการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้สำเร็จลุล่วงลงด้วยดี

จรรยา รอดคืน

กรกฎาคม 2561

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย ..... ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ..... จ
กิตติกรรมประกาศ ..... ฉ
สารบัญตาราง ..... ฌ
สารบัญภาพ ..... ญ
บทที่ 1 บทนำ 1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 1
วัตถุประสงค์การวิจัย 3
สมมติฐานการวิจัย 4
ขอบเขตของการวิจัย 4
นิยามศัพท์เฉพาะ 4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง 6
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเล่านิทาน 7
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ 29
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย 44
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 44
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 44
การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ 45
การเก็บรวบรวมข้อมูล 47
การวิเคราะห์ข้อมูล 48
สถิติที่ใช้ในการวิจัย 48
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 52
ตอนที่ 1 การวิเคราะห์คะแนนความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ 52
ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ 55

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 57
สรุปการวิจัย 57
อภิปรายผล 59
ข้อเสนอแนะ 61
บรรณานุกรม 62
ภาคผนวก 69
ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ 70
ข ผลการตรวจสอบคุณภาพของแผนกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติและแบบทดสอบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 72
ค ผลวิเคราะห์หาความเที่ยงของแบบวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย 76
ง คู่มือและตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ 79
จ คู่มือการใช้และแบบวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย 92
ฉ ภาพการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ 98
ช ตาราง r คำนวณ 98
ประวัติผู้ศึกษา 105

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 3.1 วิเคราะห์คำแสดงตำแหน่งในนิทาน 45

ตารางที่ 4.1 แสดงคะแนนความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรม การเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติโดยรวมและรายด้าน 52

ตารางที่ 4.2 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนรวมของความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ 55

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 4.1 แสดงความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ 54

มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทที่ 1
บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ด้วยโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และการเรียนรู้ที่หลากหลาย การพัฒนาคนให้เติบโตพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงและสามารถเป็นพลังสำคัญของชาติจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนามนุษย์ในทุกช่วงวัย เริ่มตั้งแต่วัยปฐมวัย ดังที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ 2560-2564) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยมุ่งพัฒนาคนทุกช่วงวัยให้มีวินัย มีความรู้ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี และมีความรับผิดชอบต่อสังคม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2559, น. 4) การปลูกฝังและพัฒนาทักษะต่าง ๆ ตั้งแต่ในวัยปฐมวัย จึงถือเป็นการวางฐานสำคัญที่จะผลักดันให้ประเทศชาติเกิดการพัฒนา เพื่อให้เกิดพลังมนุษย์ที่มีศักยภาพและมีคุณภาพ (พัชรา พุ่มพชาติ 2560, น. 2-6) ด้วยในช่วงวัยนี้เครือข่ายสมอง และวิถีเซลล์ประสาทต่างๆ อยู่ในช่วงการพัฒนาสมองของเด็กมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วและเปิดรับต่อการเรียนรู้ คุณภาพของประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เด็กได้รับตั้งแต่วัยเยาว์จะเป็นการสร้างรากฐานที่ดีสำหรับพัฒนาการทางสมองและพัฒนาความสามารถในด้านต่าง ๆ ไปตลอดช่วงวัยเด็กและวัยรุ่น (องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย 2559, น. 1) ถือได้ว่าช่วงเวลาที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาสมองต้องเริ่มต้นตั้งแต่ช่วงปฐมวัย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2555, น. 4-5)

ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์เป็นความสามารถหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างมากต่อมนุษย์ ด้วยมีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการจัดวาง การจัดเก็บของใช้ การเคลื่อนที่ไปยังตำแหน่งต่างๆ หรือแม้กระทั่งการประกอบสิ่งของต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ทั้งหมดนี้ต้องอาศัยความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ ดังนั้น การพัฒนาบุคคลให้มีความสามารถในเรื่องมิติสัมพันธ์จึงเป็นเรื่องที่จำเป็นและควรพัฒนาตั้งแต่ในช่วงปฐมวัย ด้วยผลการศึกษาทางสมองชี้ให้เห็นว่า ช่วงเวลาแห่งโอกาสในการพัฒนาความสามารถทางด้านมิติสัมพันธ์จะพัฒนาได้ดีในช่วงวัยปีครึ่ง – 4 ปีครึ่ง (Erulauer, 2003, pp. 86-92 อ้างถึงใน พัชรี ผลโยธิน 2557, น. 11-18) ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์จะช่วยให้เด็กสามารถจำแนกวัตถุรายละเอียด รูปร่าง รูปทรง และรับรู้ถึงความสัมพันธ์ต่าง ๆ ของวัตถุ หรือภาพ (มาลี หงส์ทอง, 2553) และเป็นการสร้างพื้นฐานสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาด้าน

สติปัญญาของเด็ก และสร้างพื้นฐานการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ (หยาดมณี ขามธาตุ, 2553)

เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัว โดยเด็กจะเริ่มพัฒนาความคิดรวบยอดจากการแยกแยะวัตถุสิ่งของที่อยู่รอบตัว รู้จักเปรียบเทียบความแตกต่าง โดยผ่านกระบวนการรับรู้ ผ่านการสัมผัส ขณะที่เด็กได้สัมผัส กับวัตถุที่จับต้องได้ เด็กก็จะเริ่มมองเห็นและพัฒนาความคิดรวบยอดต่อสิ่งที่สัมผัสได้ รู้ได้ว่าวัตถุชิ้นนั้น มีลักษณะอย่างไร นิ่มหรือแข็ง มีน้ำหนักเบาหรือหนัก และแตกต่างจากชิ้นอื่นอย่างไร นอกจากนี้เด็กวัยนี้ จะเรียนรู้ได้ดีผ่านลงมือปฏิบัติด้วยตัวของเด็กเอง ด้วยการสำรวจ ทดลอง จัดกระทำกับสิ่งต่าง ๆ ซึ่งการที่เด็กได้ลงมือปฏิบัติ และกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองนั้น ต้องอาศัยการสืบค้น การปฏิสัมพันธ์ และการใช้สื่อสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ช่วยเอื้ออำนวยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดี (พัชรี ผลโยธิน และอรุณี หรดาล 2557, น. 1-25 ถึง 1-27) จะเห็นได้ว่า การพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เหมาะสมควรจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมาย ให้เด็กได้จัดกระทำ และลงมือปฏิบัติผ่านการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ที่ตอบสนองต่อความต้องการความสนใจ การเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่แวดล้อมรอบตัวเด็ก ทำให้เด็กค่อย ๆ สะสมความรู้ความเข้าใจ และเกิดความงอกงามทางสติปัญญา (กุลยา ตันตผลาชีวะ 2542, น. 106) ซึ่งในการพัฒนาความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ให้แก่เด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย จึงควรพัฒนาผ่านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความสนใจและสอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ และช่วงวัยของเด็กปฐมวัย

นิทานเป็นสื่อการเรียนรู้ที่เด็กชื่นชอบ เพราะมีเนื้อเรื่องที่สนุกสนาน ปลุกจินตนาการช่วยสร้างความสนใจให้แก่เด็ก ทำให้เด็กเกิดความเพลิดเพลินใจเมื่อได้ฟังนิทาน และหากนิทานมีภาพประกอบที่มีสีสันสวยงาม มีชีวิตชีวา เหมาะสมกับเนื้อหา สอดคล้องกับเรื่องราวที่เล่า จะทำให้ดึงดูดใจเด็กมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะหากภาพประกอบเป็นรูปภาพป๊อปอัพ (pop-up) ที่มีลักษณะเป็นสามมิติ มีความสูง ส่วนลึก ซึ่งทำให้ภาพดูมีมิติเสมือนความจริง จะยิ่งสร้างความตื่นตาตื่นใจ และความประทับใจให้กับเด็ก รวมถึงช่วยกระตุ้นเร้าใจให้เด็กสนใจได้เป็นอย่างดี นิทานจึงถือเป็นอุปกรณ์สำคัญของครูปฐมวัยที่สามารถนำมาใช้ประกอบการสอนที่มีประสิทธิภาพ สามารถจูงใจให้ผู้เรียนคล้อยตาม กระตุ้นให้คิดและแสดงออก (กุลยา ตันติผลาชีวะ 2548, น. 33)

กิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ เป็นกิจกรรมที่นำภาพสามมิติมาใช้ประกอบการเล่านิทาน ถือเป็นกิจกรรมหนึ่งที่สามารถนำมาใช้พัฒนาเด็กปฐมวัยในเรื่องมิติสัมพันธ์ได้ ด้วยกิจกรรมการเล่านิทานเป็นสิ่งที่เด็กชื่นชอบ ฟังแล้วเกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลินใจ เสริมสร้างจินตนาการ ช่วยให้เด็กพัฒนาในเรื่องการฟัง การคิด การจดจำเรื่องราว และการเรียนรู้

คำศัพท์ต่าง ๆ รวมทั้งช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ ให้กว้างมากขึ้น (นิติธร ปิลวาสน์ 2561, น. 2) ซึ่ง Eliason and Jenkins (2008) ชี้ว่า การเรียนรู้เรื่อง มิติสัมพันธ์ในระดับปฐมวัยเกี่ยวข้องกับการใช้คำศัพท์ และความเข้าใจคำต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตำแหน่ง ทิศทาง ความไกล ความใกล้ และควรสอนผ่านประสบการณ์ตรง ซึ่งการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิตินั้น เด็กไม่เพียงได้เรียนรู้คำศัพท์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับมิติสัมพันธ์เท่านั้น แต่ยังได้เห็นรูปภาพที่เป็นสามมิติที่มีความกว้าง ความสูง ส่วนลึก ที่มีลักษณะเป็นมิติเสมือนจริงมากกว่าภาพถ่าย ทำให้รับรู้และเข้าใจในเรื่องตำแหน่ง ทิศทาง และเห็นความสัมพันธ์ของวัตถุได้ดีกว่าการใช้ภาพ 2 มิติ นอกจากนี้การใช้ภาพสามมิติเปิดโอกาสให้เด็กสามารถจัดกระทำกับรูปภาพ โดยเด็กสามารถขยับหรือเลื่อนให้เคลื่อนไหว ทำให้เด็กจัดกระทำกับสื่อโดยตรง ซึ่งจะทำให้เด็กเข้าใจในเรื่องมิติสัมพันธ์ได้ดียิ่งขึ้น

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี พุทธศักราช 2560 (กระทรวงศึกษาธิการ 2560, น. 38) ได้กล่าวถึง การจัดประสบการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ไว้ว่า เด็กควรได้รับประสบการณ์ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้บอก และแสดงตำแหน่ง ทิศทาง และระยะทางของสิ่งต่าง ๆ ด้วยการกระทำ ภาพวาด ภาพถ่าย และรูปภาพ ประกอบกับผลการรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม ปีการศึกษา 2554 ของโรงเรียนอนุบาลศรอารีย์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง (2554, น. 3) ในการประเมินมาตรฐานด้านผู้เรียนมีข้อเสนอแนะไว้ว่า ครูผู้สอนควรส่งเสริมเรื่องมิติสัมพันธ์ให้กับเด็กปฐมวัยมากยิ่งขึ้น ทำให้ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาเด็กปฐมวัยมีความสามารถในด้านมิติสัมพันธ์

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติที่มีต่อความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ผลจากการศึกษาในครั้งนี้สามารถเป็นประโยชน์ต่อครู ผู้บริหารในสถานศึกษาที่จะได้แนวทางในการจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่สามารถพัฒนาความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ให้แก่เด็กปฐมวัยต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ

3. สมมติฐานการวิจัย

เด็กปฐมวัยมีความสามารถด้านมิติสัมพันธ์หลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบ สามมิติสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เด็กปฐมวัยทั้งชายและหญิงอายุ 4-5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลศรอารีย์ จังหวัดระยอง

4.2 ระยะเวลา ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ดำเนินการทดลองใน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 ทำการทดลองเป็นระยะเวลา 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน ใช้เวลาในการทดลองวันละ 30 นาที ในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ รวม 20 วัน

4.3 ตัวแปรที่ศึกษา

4.3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ กิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ

4.3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 นิทาน หมายถึง นิทานที่ผู้วิจัยทั้งแต่งขึ้นเองและแต่งโดยใช้เค้าโครงเรื่องเดิมของนิทานที่เป็นที่รู้จัก มีเนื้อหาสนุกสนานและสอดแทรกคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการแสดงตำแหน่งข้างหน้า–ข้างหลัง ระหว่าง ใกล้–ไกล และ ซ้าย–ขวา ทั้งหมด 5 เรื่อง ได้แก่

5.1.1 อีกากับเหยือกน้ำ

5.1.2 ลูกหมูสามตัว

5.1.3 จิ้งหรีดกับลาน้อย

5.1.4 อิมอยากไปเที่ยว

5.1.5 สามสหายกับเงาที่มองไม่เห็น

5.2 การจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ หมายถึง การเล่านิทานที่ครูนำภาพประกอบสามมิติ ที่เป็นภาพที่มีส่วนลึก ส่วนกว้าง ความยาว และความสูง สร้างโดยการปะติด หรือตัดกระดาษประกอบเข้าด้วยกันให้มีมิติบนแผนกระดาษ กิจกรรมจัดในลักษณะเป็น

กลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อย ที่เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการสนทนา และการใช้ภาพประกอบสามมิติ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นฟังนิทาน เป็นขั้นที่ครูเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ และอธิบายเกี่ยวกับตำแหน่ง

ขั้นที่ 2 ขั้นเรียนรู้คำศัพท์เกี่ยวกับตำแหน่ง เป็นขั้นที่ครูเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ โดยให้เด็กบอกตำแหน่งและครูขยับภาพให้สอดคล้องกับตำแหน่งที่เด็กบอก

ขั้นที่ 3 ขั้นนำไปใช้ เป็นขั้นที่ให้เด็กเป็นผู้ใช้ภาพประกอบสามมิติและบอกตำแหน่งให้สอดคล้อง กับเนื้อเรื่องและภาพประกอบสามมิติ

ขั้นที่ 4 ขั้นทบทวน เป็นขั้นที่ครูทบทวนเกี่ยวกับตำแหน่งผ่านการทำกิจกรรมที่สอดคล้องกับเนื้อหาในนิทาน

5.3 ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ หมายถึง ความสามารถในการใช้ประสาทสัมผัสในการรับรู้ และการมองเห็นความสัมพันธ์ของวัตถุหรือภาพในตำแหน่งต่าง ๆ เมื่อเทียบกับจุดอ้างอิงจุดใดจุดหนึ่ง โดยระบุตำแหน่ง ข้างหน้า–ข้างหลัง, ระหว่าง, ใกล้–ไกล, และซ้าย–ขวา

5.4 เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กที่มีอายุระหว่าง 4-5 ปีกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนอนุบาลศรอารีย์ จังหวัดระยอง

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีแนวทางในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย

6.2 เป็นแนวทางกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยได้นำกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบ สามมิติไปใช้ในการส่งเสริมเด็กปฐมวัย

6.3 ครูและผู้เกี่ยวข้องได้เห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของการใช้กิจกรรมการเล่านิทาน โดยใช้ภาพประกอบสามมิติในการส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติที่มีต่อความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลศรอารีย์ จังหวัดระยอง ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และขอนำเสนอผลการค้นคว้าตามหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่านิทาน
   - 1.1 ความหมายของนิทาน
   - 1.2 ความสำคัญของนิทาน
   - 1.3 ประเภทของนิทาน
   - 1.4 หลักเกณฑ์การเลือกนิทาน
   - 1.5 ความหมายของการเล่านิทาน
   - 1.6 จุดประสงค์ของการเล่านิทาน
   - 1.7 รูปแบบของการเล่านิทาน
   - 1.8 การเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ
   - 1.9 หลักการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน
   - 1.10 การจัดกิจกรรมการเล่านิทาน
   - 1.11 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถด้านมิติสัมพันธ์
   - 2.1 ความหมายของความสามารถด้านมิติสัมพันธ์
   - 2.2 ความสำคัญของความสามารถด้านมิติสัมพันธ์
   - 2.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถด้านมิติสัมพันธ์
   - 2.5 การส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์
   - 2.5 การประเมินความสามารถด้านมิติสัมพันธ์
   - 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถด้านมิติสัมพันธ์

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเล่านิทาน

ผู้วิจัยได้ค้นคว้าและศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพสามมิติเพื่อนำไปจัดกิจกรรมให้แก่เด็กปฐมวัยตามหัวข้อดังนี้

1.1 ความหมายของนิทาน

นิทานเป็นเรื่องราวเล่าสืบต่อกันมาหรือแต่งขึ้นซึ่งในแต่ละเรื่องจะมีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมไว้ในนิทานเพื่อเป็นคติสอนใจให้แก่ผู้อ่านและผู้ฟังซึ่งมีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับนิทานไว้หลากหลาย ดังนี้

ฉวีวรรณ กินาวงศ์ (2533,น. 101) ให้ความหมายไว้ว่า นิทานหมายถึงเรื่องราวที่เล่าต่อๆ กันมาเป็นเวลานานแล้วแต่ไม่ทราบแน่ชัดว่าเริ่มเมื่อใดการเล่านิทานก็เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินและให้ความรู้เพื่อเป็นคนดีอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีสอดแทรกคติเพื่อสอนใจไปด้วย

ไพพรรณ อินทนิล (2534,น. 14) ให้ความหมายไว้ว่า นิทานเป็นศิลปะการถ่ายทอดที่เก่าแก่ และเป็นสิ่งที่ให้ความบันเทิงที่ผู้คนทั่วโลกต้องการ รวมถึงเป็นสื่อที่มีประโยชน์ในการสอนวิชาการต่างๆ ด้วยนิทานจะสอดแทรกจริยธรรม ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ และส่งเสริมการอ่านให้กับเด็กได้เป็นอย่างดี

เกริก ยุ้นพันธ์ (2539,น.8) ให้ความหมายไว้ว่า นิทานเป็นเรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมา ตั้งแต่สมัยโบราณ เป็นการผูกเรื่องขึ้น เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความสนุกสนาน แฝงคำสอนมารยาทที่ดีงามในชีวิต และสอดแทรกความคิดในเรื่องจริยธรรม ทำให้ผู้ฟังได้รับแต่เรื่องที่ดีงามประทับใจทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เล่า

วิไล มาศจรัส (2539,น. 11) ได้กล่าวว่า นิทานเป็นเรื่องที่เล่าสืบสานต่อ ๆ กันมา ถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งในหลายอย่างของมนุษย์เป็นสิ่งที่มีความหมาย มีคุณค่า นิทานจะมีทั้งนิทานที่เล่าปากเปล่าและจดจำมาแบบมุขปาฐะ นิทานมีการเขียนการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

ฉวีวรรณ คูหาภินันทน์ (2542, น. 157) กล่าวว่า นิทานคือ เรื่องที่เล่าสืบต่อกันมาเป็นเวลาช้านานด้วย “มุขปฐม” คือการเล่ากันจากปากต่อปากเรื่อยมาตั้งแต่ยังไม่มีการพิมพ์เกิดขึ้น จึงถือได้ว่าเป็นวรรณกรรม ปากเปล่า จนกระทั่งมีการพิมพ์เกิดขึ้น จึงได้มีการบันทึกเรื่องราวขึ้นมา เนื้อเรื่องของนิทานมักจะมีอภินิหารต่างๆ เพื่อเร้าความสนใจ เนื้อเรื่องเดียวกันจึงมีหลายสำนวนและผลัดเวียนกันไป นิทานมีทั้ง นิทานเก่าสมัยและนิทานสมัยใหม่ คือนิทานที่แต่งขึ้นมาใหม่

สัณหพัฒน์ อรุณธานี (2542, น. 2) ได้ให้ความหมายไว้ว่า นิทานหมายถึง เรื่องที่ผู้แต่งแต่งขึ้นใหม่โดยยึดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ในการผูกเรื่องให้เข้ากับสถานการณ์ในเวลานั้น มีการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม คติสอนใจในเนื้อหานิทาน เพื่อให้ผู้ฟังได้นำไปใช้ในชีวิตและใช้เป็นสื่อที่ดีในการเรียนรู้ให้แก่เด็ก

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554, น. 634) ให้ความหมายของนิทานไว้ว่า เรื่องที่เล่ากันมา เช่น นิทานชาดก นิทานอีสป

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า นิทานหมายถึง เรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมา เป็นการผูกเรื่องราวขึ้นเพื่อให้ผู้ฟังเกิดความสนุกสนาน แฝงด้วยคำสอน แนวคิดต่าง ๆ และถ่ายทอดวัฒนธรรมต่อเนื่องให้คนรุ่นใหม่ฟัง

1.2 ความสำคัญของนิทาน

นิทานมีความสำคัญสำหรับเด็กปฐมวัย เพราะช่วยพัฒนาด้านต่างๆ เช่น ฝึกให้เด็กคิด มีจินตนาการ ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เสริมสร้างพัฒนาการทางด้านสติปัญญา เป็นต้น ซึ่งมีผู้กล่าวถึงความสำคัญของนิทานไว้หลากหลาย ดังนี้

วรรณี ศิริสุนทร (2539, น. 30) ได้กล่าวไว้ว่า การเล่านิทานมีความสำคัญไว้ ดังนี้

1. ช่วยฝึกให้เด็กมีสมาธิ รู้จักฟัง และสำรวมอิริยาบถของตนเอง

2. ช่วยทำให้เด็กได้ผ่อนคลาย ได้รับความสนุกสนาน เพลินเพลิน และช่วยเพิ่มความรู้จาก การที่เด็กได้ฟังนิทาน

3. ช่วยเพิ่มพูนความรู้ในด้านภาษา เด็กได้รู้จักคำมากขึ้น สามารถจับใจความสำคัญของเนื้อหา

4. เด็กเกิดความอบอุ่น รู้สึกมีที่พึ่งทางใจ รู้ว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เรื่องราวที่ได้ฟังจากนิทานทำให้เด็กเกิดจินตนาการ

5. ทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นและกล้าแสดงออก และตอบสนองต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ถูกต้อง

เกริก ยุ้นพันธ์ (2543, น.55) ได้กล่าวไว้ว่า นิทานเป็นสื่อที่จำเป็นและมีความสำคัญอย่างมากต่อเด็ก ดังนี้

1. เด็กเกิดความรู้สึกอบอุ่นและใกล้ชิด เป็นกันเองกับผู้เล่า

2. เด็กเกิดความรู้สึกร่วมขณะฟัง จึงทำให้เกิดความเพลิดเพลิน ผ่อนคลายและสดชื่น แจ่มใส

3. เด็กจะมีสมาธิ หรือความตั้งใจ ในระยะเวลานานขึ้น ความสามารถของผู้เล่าจะช่วยในการตรึงให้เด็กจดจ่ออยู่กับเรื่องราวที่ได้ฟัง

4. เด็กจะถูกกล่อมเกลาด้วยนิทาน โดยมีเนื้อหาที่ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม จึงทำให้เด็กเข้าใจในความดีและความงามยิ่งขึ้น

5. นิทานจะทำให้เด็กมีความละเอียดอ่อน รู้จักการยอมรับและการมองโลกในแง่ดี

6. นิทานทำให้เด็กสามารถใช้กระบวนการคิดในการพิจารณาแก้ปัญหา

7. นิทานสามารถสร้างความกล้าให้กับเด็ก ในการแสดงออกโดยผ่านกระบวนการคิดที่มีประสิทธิภาพ

วิเชียร เกษประทุม (2545, น. 45) ได้กล่าวว่า นิทานมีความสำคัญ ดังนี้

1. ทำให้มีความสนุกสนานเพลิดเพลิน ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด และนิทานยังช่วยให้ เวลาผ่านไปอย่างไม่น่าเบื่อหน่าย

2. ช่วยกระชับความสัมพันธ์ให้บุคคลที่ได้ฟังได้อ่าน ให้มีความสนิทสนมกัน และร่วมกันประกอบกิจกรรมอื่นได้

3. ช่วยเสริมสร้างจินตนาการ และได้เรียนรู้การเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ จากตัวละครในนิทาน

4. ทำให้ได้ข้อคิดเตือนใจ ปลูกฝังคุณธรรมที่พึงประสงค์

5. ช่วยสะท้อนภาพสังคมในอดีต ให้รู้จักจากเรื่องราวในนิทาน เช่นความเป็นอยู่ ประเพณี ค่านิยม และความเชื่อ

กรมวิชาการ (2546, น. 107) ได้กล่าวไว้ว่า นิทานนั้นมีความสำคัญในการโน้มน้าวจูงใจให้เด็กรู้จักหนังสือนิทานดี ๆ และเป็นการเริ่มต้นปลูกฝังนิสัยรักการอ่านแก่เด็ก การเล่านิทานยังเป็นการสร้าง ความเพลิดเพลินให้แก่เด็ก ช่วยสนองความต้องการของเด็ก เพราะเด็กพอใจและชื่นชอบนิทานเป็นที่สุด เนื้อหาของนิทานที่เล่าย่อมช่วยปลูกฝังคุณธรรม ความดี ความละเอียดอ่อนภายในจิตใจของเด็ก ช่วยสร้างความคิดริเริ่ม และการเลียนแบบที่ดีให้แก่เด็ก

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2550, น. 34) ได้กล่าวไว้ว่า นิทานเป็นสื่อที่ช่วยในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของเด็กได้ และการจัดกิจกรรมให้เด็กได้ฟังนิทานเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและเกิดการเรียนรู้จากตัวแบบ ซึ่งได้จากตัวละครในนิทาน เด็กอาจแสดงบทบาทสมมุติ การเล่นร่วมกัน เป็นกลุ่มและการทำงานกลุ่ม จึงทำให้เด็กได้มีโอกาสในการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนหรือผู้อื่นมากขึ้น ทำให้เด็กรู้รักการปรับตัว และมีพฤติกรรมที่แสดงออกในสังคมได้เหมาะสม

สุกันยา อินทร์นุรักษ์ (2553, น. 40) ได้กล่าวไว้ว่า นิทานมีคุณค่าในการพัฒนาด้านสังคม เนื่องจากนิทานเป็นสื่อที่สำคัญในการช่วยให้เด็กได้เรียนรู้การเป็นผู้ให้และการเป็นผู้รับ การ

มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ต่อผู้อื่น นิทานยังช่วยกล่อมเกลาให้เป็นเด็กที่อ่อนโยน น่ารัก รู้จักกฎเกณฑ์ข้อบังคับของสังคม รู้จักปฏิบัติงานอยู่ในระเบียบ และสามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้

กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์ (2558) ได้กล่าวไว้ว่า นิทานนั้นมีความสำคัญในการสร้างเด็กให้ฉลาด คือ การที่เด็กได้ฟังนิทานเป็นการสร้างการเรียนรู้ สร้างจินตนาการ ส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา ในขณะที่เด็กฟังนิทาน เด็กจะมีความสนุกสนานเพลินเพลิน ทำให้เด็กมีความสงบและมีสมาธิมากยิ่งขึ้น

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า นิทานมีความสำคัญเพราะ ทำให้เด็กสนใจเรียนรู้ สร้างจินตนาการ กล้าแสดงออก และช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา ทางสังคม และพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม นอกจากนี้เด็กได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน เกิดความคิด และช่วยเพิ่มพูนความรู้ในด้านภาษา ทำให้เด็กได้รู้คำศัพท์มากขึ้น

1.3 ประเภทของนิทาน

การแบ่งนิทานเป็นประเภทต่างๆ มีวิธีการแบ่งที่แตกต่างกัน ซึ่งนักวิชาการนิยมแบ่งตามรูปแบบของนิทาน ดังนี้

ไพพรรณ อินทนิล (2534, น. 27) ได้แบ่งประเภทของนิทานตามรูปแบบ ไว้ดังนี้

1. นิทานปรัมปราหรือเทพนิยาย (Fairy Tale) มักจะกำหนดสถานที่เลื่อนลอยไม่แน่ชัด เช่น ในกาลครั้งหนึ่งมีเมือง ๆ หนึ่ง ตัวละครมีฤทธิ์เดชมาก ถ้าเป็นชายยากจนก็จะแต่งงานกับหญิงสูงศักดิ์ เช่น สังข์ทอง ปลาบู่ทอง สโนว์ไวท์ ซินเดอริลล่า

2. นิทานท้องถิ่น (Legend) เกี่ยวกับความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นเรื่องพิสดารแต่เชื่อว่าเกิดขึ้นจริง เช่น เรื่องพระยากงพระยาพาน พระร่วง นิทานท้องถิ่น

3. เทพปกรณัม (Myth) ตัวบุคคลในเรื่องมักจะเกี่ยวกับความเชื่อ เช่น เรื่องพระอินทร์ ท้าวมหาสงกรานต์ เมขลา–รามสูร

4. นิทานเรื่องสัตว์ (Animal Tale) แบ่งออกเป็น 2 ประเภท

4.1 นิทานประเภทสอนคติธรรม (Fable) คล้ายกับนิทานคติสอนใจคือ ตัวเอกต้องเป็นสัตว์แต่มีคติ เช่น ราชสีห์กับหนู

4.2 นิทานประเภทเล่าซ้ำหรือเล่าไม่รู้จบ (Formula Tale) เช่น เรื่องยายกะตา มีวิธีการเล่าแบบจำเพาะ

5. นิทานตลกขบขัน (Jest) เป็นเรื่องสั้น ๆ เนื้อหาจุดสำคัญอยู่ที่เรื่องไม่น่าเป็นไปได้อาจเป็นเรื่องการแก้เผ็ด แก้ลำ การแสดงปฏิภาณไหวพริบ

วิไล มาศจรัส (2539,น. 14-21) ได้แบ่งนิทานออกเป็นประเภทต่าง ๆ ไว้ 4 ประเภท ดังนี้

1. นิทานสุภาษิต (Fable) เป็นนิทานที่มีมานานแล้ว โดยใช้สัตว์เป็นตัวละครเนื้อหาสั้นๆ เช่น นิทานอีสป

2. นิทานเทพนิยาย (Fairy Tale) หมายถึงนิทานเกี่ยวกับเทวดา นิทานเทพนิยายนี้จะมีตัวละครแตกต่างไปจากนิทานภาษิต ตัวละครเอกมักจะเป็นมนุษย์ แต่มีศักดิ์สูง เช่น เป็นเจ้าหญิง เจ้าชาย หรือไม่ก็เป็นมนุษย์ธรรมดาที่ลักษณะพิเศษ เช่น เป็นคนรูปสวย รูปงามเป็นที่ร่ำลือของบุคคลทั่วไป เป็นต้น

3. นิทานชาดก เป็นนิทานที่มีอยู่ในคัมภีร์ที่เรียกว่า นิบาติ-ชาดก กับปัญญาชาดก เป็นนิทาน ที่มีไว้ยกเป็นคำสอนของผู้แสดงธรรม ซึ่งคนไทยจะได้ฟังมากที่สุดก็จากพระภิกษุในเวลาเทศนาที่มีการยกนิทานชาดกขึ้นมาขยายความให้เป็นข้อคิดเตือนใจในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งบางท่านจัดให้นิทานชาดก เป็นนิทานพื้นบ้าน และนิทานภาษิต แต่ที่จัดไว้เป็นนิทานชาดก ก็เพราะนิทานในลักษณะนี้จะเป็นนิทานที่มีเป็นชุดมีเรื่องราวมากมาย

4. นิทานชาวบ้าน (Folk Tale) เป็นนิทานพื้นบ้านที่มีการเล่าขานสืบต่อกันมาแต่โบราณ เนื้อหาในนิทานมักจะอ้างอิงสถานที่มีอยู่จริงในท้องถิ่น เช่น เรื่องไกรทอง จะอ้างเหตุการณ์สถานที่ในจังหวัดพิจิตร เขานางนอนอ้างสถานที่จังหวัดเชียงราย ตามองล่ายอ้างเหตุการณ์สถานที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เกาะหนู เกาะแมวอ้างสถานที่ในจังหวัดสงขลา เป็นต้น

สัณหพัฒน์ อรุณธารี (2542, น. 23-24) กล่าวว่า นิทานมีหลายประเภทด้วยกัน การแยกประเภทนิทานขึ้นอยู่กับลักษณะของเรื่องและที่มาของนิทานเป็นสำคัญ ซึ่งจะขอแบ่งประเภทของนิทานออกเป็น 8 ประเภท ตามสภาพการณ์ปัจจุบัน ดังนี้

1. นิทานปรัมปรา **(Fairy tale)** นิทานปรัมปรานี้มาจากคำ Fairy tale ของภาษาอังกฤษว่าเทพนิยาย ทำให้เกิดความสับสนปนกับนิทานอีกแบบหนึ่งคือ Myth เป็นนิทานที่ตัวบุคคลในเรื่องเป็นเทพ หรือกึ่งเทพโดยตรง ส่วนนิทานปรัมปรานี้ บางทีไม่มีเทพหรือนางฟ้ามาเกี่ยวข้อง นิทานปรัมปรานี้มีลักษณะที่เห็น ได้ชัด คือ

1.1 เป็นเรื่องค่อนข้างยาวมีสารัตถ (Motif) หลายสารัตถประกอบอยู่ในนิทานนั้น

1.2 เป็นเรื่องที่สมมติว่าเกิดขึ้นในที่ใดที่หนึ่ง แต่สถานที่ไม่บ่งชัด เช่น ขึ้นต้นว่า “ในกาลครั้งหนึ่ง…” เมื่อใดไม่ชัด มีพระราชาองค์หนึ่งครอบครองเมืองแห่งหนึ่งแต่เมืองอะไรไม่ระบุ

1.3 ตัวบุคคลในนิทาน ไม่ใช่มนุษย์ธรรมดาที่มีความจริงตามสภาพปกติของมนุษย์

1.4 เนื้อเรื่องจะประกอบด้วยอิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์ อำนาจอันพ้นมนุษย์วิสัยต่างๆ

1.5 ตัวเอกของเรื่อง มีคุณสมบัติพิเศษ เช่น เป็นผู้มีอำนาจ มีบุญ มีความสามารถ มีฤทธิเดช ทำให้ศัตรูพ่ายแพ้ไปถ้าเป็นชายมักจะได้แต่งงานกับหญิงสูงศักดิ์ แล้วครอบครองบ้านเมืองอยู่เป็นสุขไปเกือบ ชั่วกาลนาน ถ้าเป็นหญิงมักจะมีนัยคล้ายคลึงกัน แม้ว่าจะมีกำเนิดต่ำต้อยหรือตกทุกข์ได้ยากในตอนต้น แต่ในที่สุดจะได้แต่งงานดีมีความสุขยั่งยืน สิ้นศัตรูและอุปสรรคในบั้นปลาย นิทานแบบนี้มีอยู่ทั่วไปในโลก ทั้งทางตะวันตกและทางตะวันออก เช่น เรื่องนางสิบสอง สังข์ทอง ปลาบู่ทอง สโนไวท์ ซินเดอเรลลาและเจ้าหญิงนิทรา เป็นต้น

2. นิทานท้องถิ่น นิทานประเภทนี้ มีขนาดสั้นกว่านิทานปรัมปรา มักเป็นเรื่องเหตุการณ์เดียวและเกี่ยวกับความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี โชคลาง หรือคตินิยมอย่างใดอย่างหนึ่ง ของคนแต่ละท้องถิ่น แม้ว่าจะเป็นเรื่องแปลกพิสดาร พ้นวิสัยความจริงไปบ้างก็ยังเชื่อว่า เรื่องเหล่านี้เกิดจริงเป็นจริง มีบุคคลจริง มีสถานที่จริงที่กำหนดแน่นอนกว่านิทานปรัมปรานิทานท้องถิ่น อาจเป็นเรื่องเกี่ยวกับชีวิตของวีรบุรุษประจำชาติ หรือประจำเมือง เช่น ท้าวแสนปม พระร่วง พระยากง พระยาพาน หรือเป็นเรื่องนางไม้ นางนาก นางเงือกที่ปรากฏกาย มีเรื่องเกี่ยวกับมนุษย์ตามเรื่องในนิทาน

3. นิทานเทพนิยาย หมายถึงนิทานที่เทวดา นางฟ้าเป็นตัวบุคคลในนิทานนั้น เรื่องพระอินทร์หรือเป็นแต่เพียงกึ่งเทวดาอย่างเช่น เจ้าป่า เจ้าเขา เจ้าที่ เจ้าแม่ต่าง ๆ เทพนิยายเหล่านี้มักมีส่วนสัมพันธ์ กับความเชื่อทางศาสนา และพิธีกรรมต่างๆ ที่มนุษย์ปฏิบัติในทางศาสนา ตัวบุคคลในเรื่อง อาจมีลักษณะคล้ายคลึงกับตัวเอกในนิทานท้องถิ่น ประเภทวีรบุรุษ แต่จะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องทางศาสนาปนอยู่ อาจเนื่องมาจากความนิยมในวีรบุรุษแห่งท้องถิ่นมาก่อน ต่อมาจึงได้ยกย่องขึ้นเป็นเทวดา หรือเนื่องมาจากความเลื่อมใสลัทธิศาสนาทำให้คิดแต่งตั้งเทวดาขึ้นก็ได้ นิทานประเภทนี้ ได้แก่ เรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับพระอินทร์ ท้าวมหาสงกรานต์ เมขลา-รามสูร นารายณ์สิบปาง เป็นต้น

4. นิทานตลกขบขัน นิทานพื้นบ้านลักษณะนี้ มักเป็นเรื่องสั้น ๆ จุดสำคัญของเรื่องตลกขบขันนี้ อยู่ที่มีเรื่องที่ไม่น่าเป็นไปได้ต่างๆ เกี่ยวกับความโง่และกลโกง การแก้เผ็ดแก้ลำ การแสดงปฏิภาณไหวพริบ การพนันขันต่อ การเดินทางและการผจญภัยที่ก่อเรื่องผิดปกติในแง่ขบขันต่าง ๆ ตัวเอกของเรื่องตลกขบขัน บางทีไม่ใช่คนฉลาดสามารถ แต่เป็นคนโง่เง่าอย่างที่สุด มักจะทำเรื่องผิดปกติวิสัยที่มนุษย์มีสติปัญญาตามธรรมดาเขาทำกัน นอกจากนี้ยังมีเรื่องตลกขำขันที่ตัวเอกเป็นคนมีสติปัญญาและปฏิภาณไหวพริบ เช่น เรื่องศรีธนญชัย เป็นต้น

5. นิทานสร้างเสริมคุณธรรม นิทานที่แต่งขึ้นเพื่อสอดแทรกแนวคิด คติสอนใจในเรื่องความดีสูงสุด ที่ปลูกฝังอยู่ในอุปนิสัยอันดีงาม อยู่ในจิตสำนึก อยู่ในความรู้สึกผิดชอบชั่วดี เช่น ความซื่อสัตย์ความพอดี ความอดทน ขยันหมั่นเพียร

6. นิทานเรื่องเกี่ยวกับสัตว์ นิทานประเภทนี้มีตัวสัตว์เป็นตัวเอก แต่สมมติว่ามีความคิด และการกระทำต่างๆ ตลอดจนพูดจาอย่างมนุษย์ธรรมดา บางเรื่องแสดงความเฉลียวฉลาดหรือความโง่เขลาของสัตว์จุดเด่นที่น่าสนใจของเรื่องอยู่ที่ข้อขบขัน การตบตาหลอกลวงกัน หรือเรื่องที่ไม่น่าเป็นไปได้และที่เป็นชนิด มีคติสอนใจ สอนความประพฤติก็มีเป็นอันมากนิทานเรื่องสัตว์นี้ เป็นเรื่องสัตว์ป่า สัตว์บ้าน บางเรื่องก็เป็นเรื่องที่มีคนมีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ด้วย แต่ทั้งคนทั้งสัตว์นั้นจะพูดโต้ตอบกัน และปฏิบัติกันเหมือนหนึ่งว่าเป็นมนุษย์เหมือนกัน นิทานชนิดที่สอนศีลธรรมต่าง ๆ นั้นเป็นที่นิยมกว้างขวางทั่วโลก เรื่องชาดกบางเรื่องมีมาก่อนศาสนาสำคัญ ๆ เช่น ศาสนาฮินดู ศาสนาพุทธ นิทานเรื่องสัตว์

7. นิทานที่ให้ความรู้เฉพาะเรื่อง เช่น เรื่องยาเสพติด เรื่องสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

8. นิทานส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

ฉวีวรรณ คูหาภินันทน์ (2542, น. 168-169) ได้แบ่งประเภทของนิทานไว้ ดังนี้

1. นิทานชาวบ้าน (Folk tales) เป็นเรื่องที่เล่าสืบต่อกันมา ไม่ปรากฏตัวผู้เล่า เป็นเรื่อง ของคนในแต่ละท้องถิ่น

2. นิทานปรัมปรา (Fairy tales หรือ tales of magic) หรือเทพนิยาย เป็นเรื่องเกี่ยวกับเทวดา นางฟ้า เวทย์มนต์คาถา เป็นเรื่องที่สมมติว่าเกิดขึ้นที่โน่นที่นี่ แต่ไม่อาจกำหนดได้แน่นอน

3. นิทานเทพปกรณัม (Myth) นิทานเกี่ยวกับเทพเจ้า เทพธิดาประจำเผ่าพันธุ์ ความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้า เช่น เทพเจ้ากรีก ซีอุส เทพเจ้าไทย เช่น พระนารายณ์ พระอินทร์ พระอิศวร พระราหู เป็นต้น

4. นิทานพื้นเมืองนานาชาติ (Folk tales from other other countries) เพื่อให้เด็กได้มี เรื่องอ่านเพิ่มมากขึ้น และได้ทราบเรื่องราวเกี่ยวกับชาติอื่น เช่น อาละดินและตะเกียงวิเศษ คัมภีร์ปัจญตันตระ โรบินฮูด หิโตปเทศ เป็นต้น

5. นิทานชวนขัน (Jest หรือ Humourous tales) เป็นนิทานตลกขบขัน เช่น หัวล้านนอกครู ขี้มูกมาก ก้นแหลม เป็นต้น

6. นิทานเกี่ยวกับเรื่องสัตว์ (Animal tales) ที่สัตว์พูดได้ ถ้าแผงคติธรรม เรียกว่า Fable เช่น นิทานอีสป (Aesop sfables) เป็นต้น

7. นิทานไม่รู้จบ (Cumulative tales) เช่น ยายกะตา One Fin Day

8. นิทานเรื่องผีที่อาจแต่งขึ้นมาใหม่ หรือเรื่องผีที่มีเค้าเรื่องจริง เช่น นางนาคพระโขนง

9. มหากาพย์และวีรบุรุษ (Epic and hero tales) เป็นนิทานเกี่ยวกับมนุษย์ที่เป็นผู้กล้าหาญ เป็นวีรบุรุษ นิทานที่มีในพงศาวดาร นิทานที่ชื่อบุคคลที่มีตัวตนจริง ๆ ในอดีตนำมาแต่งเป็นนิทาน เพื่อนำมาเป็นตัวอย่างของการประพฤติปฏิบัติดี เช่น พระร่วง ขอมดำดิน มหากาพย์ อีเลียดและโอดิสซี (Iliad and Odysseus) โรบินฮูด เป็นต้น

10. นิทานสมัยใหม่ทั่วๆ ไป เป็นนิทานที่แต่งขึ้นมาใหม่ เพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน สอนให้เป็นเด็กดี เช่น เป็นคนซื่อสัตย์ เป็นคนขยัน เป็นคนกล้าหาญ เป็นคนตรงต่อเวลา เป็นต้น หรือเป็นนิทานเก่าที่มีผู้แต่งนำมาปรับปรุงดัดแปลงใหม่ เช่น เปลี่ยนบุคลิกตัวละครใหม่ เพิ่มตัวละครใหม่เข้าไป

11. นิทานคติธรรมหรือนิทานชาดก (Jatakas) ซึ่งเป็นเรื่องของพุทธศาสนาก่อนสมัยพุทธกาลเกี่ยวกับชาติปางก่อนๆ ของพระพุทธเจ้า ตั้งแต่เป็นสัตว์จนกระทั่งตรัสรู้

12. นิทานที่ชวนเพ้อฝัน (Fantastic story) มีเรื่องราวความสวยงามสนุกสนานตื่นเต้น เจ้าหญิง เจ้าชาย หรือคนธรรมดา

เกริก ยุ้นพันธ์ (2543, น. 20-22) ได้กล่าวไว้ว่า รูปแบบของนิทานสามารถจำแนกและแบ่งได้ตามเนื้อหาสาระดังนี้

1. เทพนิทานหรือเทพนิยาย หรือเรื่องราวปรัมปรา เป็นนิทานหรือนิยายที่เกินเลยความเป็นจริงของมนุษย์เป็นส่วนใหญ่ เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับอภินิหาร ตัวเอกหรือตัวละคร ที่มีอภินิหารหรือเวทย์มนต์ ฤทธิ์เดช ฉากหรือสถานที่ในเรื่องมักเป็นสถานที่พิเศษหรือถูกกำหนดขึ้นมา เช่นสรวงสวรรค์หรือเมืองบาดาล มีพระเอกเป็นเจ้าชาย มีนางเอกเป็นเจ้าหญิง มีนางฟ้า เทวดา และยักษ์

2. นิทานประจำถิ่นหรือนิทานพื้นบ้าน เป็นนิทานที่ถูกเล่าขานตกทอดต่อเนื่องกันมาเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตำนานพื้นบ้าน ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น ภูเขา ทะเล แม่น้ำ เรื่องราวของโบราณวัตถุที่มีเหตุแห่งที่มาของการสร้าง การเกิด ฯลฯ เป็นต้น

3. นิทานคติสอนใจ เป็นนิทานที่เลียบเคียงเชิงเปรียบเทียบกับชีวิตและความเป็นอยู่ร่วมกัน ในสังคมมนุษย์ให้บังเกิดผลในการดำรงชีวิต และความเป็นอยู่ให้พิถีพิถันรอบคอบ ไม่ประมาทช่วยเหลือ และเมตตาต่อผู้อื่นและอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข

4. นิทานวีรบุรุษ เป็นนิทานที่กล่าวอ้างถึงบุคคลที่มีความสามารถ องอาจ กล้าหาญ นิทานวีรบุรุษมักเป็นเรื่องที่ถ่ายทอดเรื่องจริงของบุคคลที่สำคัญ ๆ ไว้ แต่มักสร้างฉาก หรือสถานการณ์น่าตื่นเต้น หรือเกินความเป็นจริงเพื่อให้เรื่องราวสนุกสนาน และทำให้เกิดความรู้สึกคล้อยตามว่าบุคคลผู้เป็นวีรบุรุษนั้นมีความสามารถและน่าสนใจจริง ๆ

5. นิทานอธิบายเหตุผล เป็นนิทานที่เป็นเรื่องราวของเหตุ ที่ของสิ่งหนึ่งสิ่งใด และอธิบาย พร้อมตอบคำถามเรื่องราวนั้น ๆ ด้วย เช่น เรื่องกระต่ายในดวงจันทร์ ทำไมน้ำทะเลจึงเค็ม

6. เทพปกรณัม เป็นนิทานที่เกี่ยวของกับความเชื่อโดยเฉพาะ เกี่ยวข้องกับตัวบุคคลที่มีอภินิหารเหนือความเป็นจริง ลึกลับ ได้แก่ พระอินทร์ พระพรหม ทศกัณฑ์ เป็นต้น

7. นิทานที่มีสัตว์เป็นตัวเอก และเปรียบเทียบเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการอยู่ร่วมกันในสังคม สอนจริยธรรมแฝงในแง่คิด และแนวทางแก้ไขเป็นบางครั้ง หรือบางครั้งสอนแบบทางอ้อม ผู้อ่านหรือผู้ฟังจะต้องพิจารณาเอง มักเป็นเรื่องราวบันเทิงคดีสนุกสนาน

8. นิทานตลกขบขัน เป็นนิทานที่มีเรื่องราวชีวิตความเป็นอยู่ แต่มีมุกที่ตลกขบขันสนุกสนาน ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นสุข เนื้อเรื่องจะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับไหวพริบ เรื่องราวแปลกๆ เรื่องเหลือเชื่อ เรื่องเกินจริง

จิระประภา บุณยนิตย์ (2551, น.16-21) ได้แบ่งประเภทของนิทานอย่างกว้าง ๆ ออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้คือ

1. นิทานปรัมปรา (Fairy Tale) นิทานประเภทนี้มีลักษณะที่เห็นได้ชัดคือ เป็นเรื่องค่อนข้างยาว เป็นเรื่องสมมุติว่าเกิดขึ้นในที่ใดที่หนึ่ง แต่สถานที่เลื่อนลอยไม่กำหนดชัดเจนว่าที่ไหน เช่นเรื่องที่ขึ้นต้นว่า “ในกาลครั้งหนึ่ง” (ไม่ทราบว่าเมื่อใด) เนื้อเรื่องประกอบด้วย อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ ตลอดจนอำนาจต่าง ๆ อันพ้นวิสัยมนุษย์ นิทานแบบนี้มีอยู่ทั่วไปในโลกทั้งทางภาคตะวันออกและตะวันตก

2. นิทานท้องถิ่น (Legend) นิทานชนิดนี้มีขนาดสั้นกว่านิทานปรัมปรา มักเป็นเรื่องเหตุการณ์เดียวและเกี่ยวกับความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี โชคลาง หรือคตินิยมอันเป็นของพื้นบ้านเมืองนั้น เช่น นิทานประเภทอธิบาย นิทานที่เกี่ยวกับความเชื่อต่าง ๆ นิทานที่เกี่ยวกับสมบัติที่ฝังเอาไว้ นิทานวีรบุรุษ นิทานคติสอนใจ นิทานเกี่ยวกับนักบวช

3. นิทานเทพนิยาย (Myth) นิทานประเภทนี้หมายถึงนิทานที่มี เทวดา นางฟ้าเป็นตัวบุคคล ในเรื่อง เช่น เรื่องเมขลารามสูร ท้าวมหาสงกรานต์

4. นิทานเรื่องสัตว์ (Animal Tale) นิทานประเภทเรื่องสัตว์เป็นที่นิยมแพร่หลายทั่วไปตัวเอกของนิทานประเภทนี้จะเป็นสัตว์ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือนิทานเรื่องสัตว์ประเภทสอนคติธรรม และเป็นนิทานเรื่องสัตว์ประเภทซ้ำหรือเล่าไม่รู้จบ

5. นิทานตลกขบขัน (Jest) นิทานประเภทนี้มักเป็นเรื่องสั้น ๆ จุดสำคัญของเรื่องอยู่ที่ไม่น่าจะเป็นไปได้ต่างๆ อาจเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความโง่ กลโกง การแก้เผ็ดแก้ลำ การพนันขัน

ต่อ การแสดงปฏิภาณไหวพริบ ตลอดจนการเดินทางและการผจญภัยที่ก่อเรื่องผิดปกติในแง่ขบขันต่าง ๆ เช่นเรื่อง สี่สหาย ศรีธนญชัย เป็นต้น

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า นิทานแบ่งได้หลายประเภทขึ้นอยู่กับเกณฑ์การแบ่งโดยส่วนใหญ่ใช้เนื้อหานิทานเป็นเกณฑ์ เช่น นิทานท้องถิ่น นิทานตลกขบขัน นิทานเทพนิยาย นิทานคติสอนใจ เป็นต้น

1.4 หลักเกณฑ์การเลือกนิทาน

เด็กในแต่ละวัยจะมีความสนใจฟังเรื่องราวต่าง ๆ แตกต่างกันไปตามความสามารถในการรับรู้ และประสบการณ์ที่ได้รับ นิทานที่เหมาะสมกับเด็กต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่เด็กจะได้รับนิทานที่เลือกมาต้องเรื่อง สั้นๆ ง่ายๆ และไม่ซับซ้อน มีเรื่องราวที่เกี่ยวกับธรรมชาติ และให้ข้อคิด จึงมีนักวิชาการได้ให้หลักเกณฑ์การเลือกนิทานที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ไว้ดังนี้

ไพพรรณ อินทนิล (2534, น. 70-74) ได้ให้หลักเกณฑ์ในการเลือกนิทานไว้ดังนี้

1. เลือกให้เหมาะสมกับความสนใจของเด็กแต่ละวัย
2. เลือกเรื่องที่มีสาระข้อคิดที่จะช่วยปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่ดีให้กับเด็ก
3. เลือกเรื่องที่มีความสนุกสนาน เรื่องขำขันแต่ไม่ใช่ทุกเรื่องต้องเป็นนิทานขำขัน
4. เลือกเรื่องที่มีความเคลื่อนไหวอยู่ในเรื่องโดยเฉพาะควรมีคำกริยา เช่น ใคร ทำอะไร
5. เลือกนิทานที่มีเรื่องเร้าใจ ทำให้เกิดความตื่นเต้น ควรเลือกนิทานที่จบในตัวของมันเอง
6. เลือกเรื่องที่มีคำซ้ำ ข้อความซ้ำ ๆ และคล้องจองกัน เพราะจะทำให้เด็กติดใจและมีความสนุกสนาน
7. เลือกเรื่องที่ให้ความรู้สึก รัก โกรธ ตื่นเต้น เศร้าโศกสอดแทรกอยู่ด้วย
8. เลือกนิทานพื้นเมือง ตำนานมาเสริมให้เด็กด้วย
9. เลือกนิทานประเภทเทพนิยายและเทพปกรณัม เพราะเป็นเรื่องผจญภัย ตื่นเต้นเร้าใจ
10. เลือกเรื่องที่เหมาะกับเพศของผู้ฟังหรือหากมีทั้งผู้หญิงผู้ชายควรเลือกเรื่องที่มีความสนใจของเด็ก
11. เลือกเรื่องที่แสดงออกถึงความเฉลียวฉลาดในการแก้ปัญหา หรือการใช้ปฏิภาณไหวพริบเด็กจะติดใจความสามารถของตัวละครและจะประทับใจฝั่งใจในนิทานไปนานจนเติบโต

วรรณี ศิริสุนทร (2539, น. 24) ได้กล่าวว่าหลักเกณฑ์ในการเลือกนิทาน คือ เลือกนิทานให้เหมาะสมกับเด็ก โดยเป็นเรื่องใกล้ตัว ไม่ซับซ้อน ตรงไปตรงมา ไม่วกวน มีถ้อยคำสนทนาสั้น ๆ และดำเนินเรื่องอย่างรวดเร็ว เป็นเรื่องตื่นเต้นผจญภัยหวาดเสียว แต่อย่าให้มากเกินไป สำหรับเด็กโตควรมีเนื้อหาเพิ่มขึ้น จำนวนตัวละครมากขึ้น และโครงเรื่องที่เข้มข้นขึ้น

เกริก ยุ้นพันธ์ (2543, น. 67-68) ได้กล่าวว่า หลักการในการเลือกนิทานสำหรับเด็กจะต้องมีเนื้อเรื่องให้เหมาะสมกับวัยต่างๆ ของเด็กเป็นเรื่องที่สนุกสนานชวนติดตามและมีความยาวของเรื่องพอเหมาะพอดี เนื้อหาของเรื่องจะต้องมีสาระ ค่านิยม ความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เหมาะกับการปลูกฝังความดีและความงาม

กรมวิชาการ (2546, น. 109) ได้กล่าวว่า หลักการเลือกนิทาน มีดังนี้

1. นิทานควรมีหลากหลายแนว

2. นิทานควรให้มีเหมาะสมกับวัยของเด็ก เด็กจะไม่สนใจเรื่องซับซ้อน แต่จะสนใจเรื่องราวเกี่ยวกับตัวเองและสิ่งใกล้ตัว

3. นิทานที่ใช้ได้ดีกับเด็กควรเป็นนิทานที่เล่นคำ เล่นเสียงจังหวะคำ นิทานที่มีคำคล้องจองกัน มีคำซ้ำ ๆ ที่น่าฟัง นิทานที่กระตุ้นจินตนาการ

4. หนังสือนิทานที่มีภาพประกอบสวยงาม

5. นิทานควรเสนอภาพสะท้อนของเด็กในทางที่ดีงาม

6. นิทานที่รับรู้และเข้าใจความรู้สึกของเด็กและให้ความเห็นอกเห็นใจ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2548, น. 18) กล่าวถึงหลักของการเลือกนิทานสำหรับเด็กไว้ดังนี้

1. เนื้อหาต้องเหมาะสมกับเพศ วัย และบุคลิกภาพ รวมถึงพัฒนาการ ความสนใจและความต้องการของเด็ก

2. เนื้อหาไม่ยาวเกินไป ขึ้นอยู่กับแต่ละช่วงวัย เพราะมีสมาธิในการฟัง การรับรู้และความสนใจที่แตกต่างกัน

3. เนื้อหาสนุกสนานชวนติดตาม และให้เด็กมีอารมณ์ร่วม และคล้อยตามได้

4. เนื้อหาสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมค่านิยมที่ดีงามและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เนื้อหา บรรยากาศของรูป และเรื่องที่กระตุ้นให้เด็กได้เกิดการต่อยอดทางความคิด

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2549, น. 40–41) ได้กล่าวว่า หลักการเลือกนิทานสำหรับเด็กปฐมวัย มีดังนี้

1. นิทานที่เลือกต้องเหมาะสมกับวัย ความพร้อมและวุฒิภาวะสำหรับเด็ก

2. นิทานควรสนองความต้องการพื้นฐานและความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก

3. นิทานที่เลือกควรได้มีส่วนในการกระตุ้นปลุกเร้าจินตนาการของเด็ก

4. นิทานที่นำมา ต้องเป็นวรรณกรรมที่ดีทั้งโครงเรื่องและพฤติกรรม มีภาษาเหมาะสม ชัดเจน ง่าย และเสนอแนะวิธีแก้ปัญหาแก่เด็ก ๆ ในการเผชิญอุปสรรคและความยากลำบากด้วยวิธี การสร้างสรรค์ ใช้ความเพียร มานะอดทน และสติปัญญาในการแก้ไขปัญหา

5. นิทานที่มีเนื้อหาหลากหลาย และมีเนื้อเรื่องที่แตกต่างกันออกไปหลาย ๆ แนว

6. นิทานควรมีเนื้อหาสาระที่มุ่งให้เด็กได้ขยายประสบการณ์ ได้รับข้อมูลข่าวสารที่แปลกใหม่ และเหมาะสมกับช่วงอายุ วุฒิภาวะ และประสบการณ์พื้นฐานเดิมของเด็ก

7. นิทานที่ช่วยปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีงามให้แก่เด็ก

8. นิทานที่ช่วยเสริมสร้างจริยธรรมและคุณธรรมง่าย ๆ ซึ่งเด็กปฐมวัยทำได้ เช่น การช่วยเหลือตนเอง การเอื้อเฟื้อแบ่งปันของเล่นให้เพื่อน การดูแลรักษาเครื่องใช้ เป็นต้น

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า หลักเกณฑ์ในการเลือกนิทาน ต้องเลือกนิทานที่เหมาะสมกับวัย และความสนใจของเด็ก มีเนื้อหาที่สนุกสนานไม่ยาวเกินไป ไม่ซับซ้อน วกวนไปมา มีการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมคติสอนใจ และเป็นนิทานที่มีภาพประกอบสวยงาม

1.5 ความหมายของการเล่านิทาน

การเล่านิทานเป็นการสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินให้แก่ผู้ฟัง ส่งเสริมผู้ฟังให้มีจินตนาการไปตามเรื่องที่ฟัง การสอดแทรกข้อคิด คติธรรม หรือเรื่องราวใด ๆ แฝงเข้าไปในเรื่องจะทำให้ผู้ฟังซึมซับไปโดยไม่รู้ตัว สำหรับความหมายของการเล่านิทานได้มีผู้กล่าวไว้ดังนี้

ประไพ แสงดาว (2544, น. 30) กล่าวว่าการเล่านิทาน หมายถึง การถ่ายทอดเรื่องราวของนิทานให้เด็กได้เข้าใจด้วยการเล่าโดยใช้น้ำเสียง ท่าทาง สื่อวัสดุอุปกรณ์ และยังครอบคลุมถึงการส่งเสริมให้เด็กได้มีโอกาสเป็นผู้เล่าด้วยตนเอง

ฉวีวรรณ คูหาภินันทน์ (2545, น. 115) กล่าวว่าการเล่านิทานมีมานานแล้ว เป็นการเล่าที่ให้ความเพลิดเพลินใจกับเด็กและใช้เป็นสื่อการสอนทางอ้อมที่ให้ทั้งความรู้และความประพฤติ ตลอดจนให้เด็กมีคุณธรรมและจริยธรรม

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, น. 62) กล่าวว่าการเล่านิทาน เป็นวิธีการที่ใช้เพื่อปลูกฝังให้เกิดคุณธรรม จริยธรรม โดยเช่น เป็นรูปภาพ หนังสือ นิทาน หุ่นการแสดงประกอบการเล่าเรื่อง

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2551, น. 218) กล่าวว่า การเล่านิทานเป็นสื่อสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพ นิทานสามารถสร้างจินตนาการความฝัน ความคิด ความเข้าใจและการรับรู้ให้กับเด็ก ตัวแสดงแต่ละตัวในนิทานจะสร้างจินตนาการให้บันเจิดในสมองเด็ก

วรรณี แก้วคำศรี (2558, น. 17) กล่าวว่า การเล่านิทานหมายถึง การเล่าเรื่องราวต่างๆ ที่เล่าสืบต่อกันมาช้านานจนถึงปัจจุบันโดยมีวัตถุประสงค์หลักก็เพื่อให้ผู้ฟังได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน เป็นแนวทางให้ผู้ฟังได้ประพฤติปฏิบัติตาม โดยใช้วิธีเล่าหรือใช้อุปกรณ์เป็นสื่อในการเล่าเพื่อให้นิทานสมจริง มีชีวิตชีวาอีกทั้งยังสอดแทรกข้อคิดและคติสอนใจไว้ให้ผู้ฟังเอาไปเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การเล่านิทานเป็นการถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ ทั้งที่แต่งขึ้นเอง หรือจากตำนานที่เล่าสืบต่อกันมา โดยใช้น้ำเสียงแสดงท่าทาง และใช้วัสดุอุปกรณ์เป็นสื่อประกอบการเล่า เพื่อให้เด็กได้รับความสนุกสนาน ความเพลิดเพลิน มีการสอดแทรกคติสอนใจและเสริมสร้างให้เด็กมีคุณธรรม-จริยธรรม

1.6 จุดประสงค์ของการเล่านิทาน

จุดประสงค์ของการเล่านิทานส่วนใหญ่เน้นให้เกิดความสนุกสนานบันเทิงเป็นหลักส่วนจุดประสงค์อื่นๆ นั้นขึ้นอยู่กับผู้เล่านิทานเรื่องเดียวกัน ผู้เล่าอาจมีจุดประสงค์ในการเล่านิทานแตกต่างกันไป ซึ่งสรุปได้ดังนี้

วิไล มาศจรัส (2539, น. 23) กล่าวถึงจุดประสงค์ของการเล่านิทานไว้ดังนี้

1. เพื่อความเพลิดเพลิน
2. เพื่อส่งเสริมจินตนาการนักเรียน
3. เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม
4. เพื่อใช้นิทานเป็นสื่อการเรียนรู้

กรมวิชาการ (2546, น. 143-144) ได้ให้จุดประสงค์ในการเล่านิทานเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย ไว้ดังนี้

1. เพื่อฝึกการฟัง การที่เด็กมีความสนใจและตั้งใจฟัง เด็กจะสามารถจดจำชื่อลักษณะตัวละคร ความต่อเนื่องของเรื่องราวได้ ได้รู้จักคำศัพท์ใหม่ ขณะที่ครูเล่าเด็กมีอารมณ์คล้อยตามเรื่องราวเป็นอย่างดี

2. เพื่อฝึกการพูด ครูให้เด็กหัดพูด คำศัพท์ใหม่ ข้อความบางตอน หรือคำกลอนง่ายๆ จากนิทาน ให้เด็กมีส่วนร่วมในการเล่านิทาน เช่น การวิจารณ์นิทานที่ได้ฟัง ตอบคำถามจากเรื่อง หรือหัด เล่าเรื่องที่ตนเองชอบ

3. เพื่อฝึกการสังเกต เด็กทุกคนมักช่างสังเกตและจะมีคำถาม อะไร หรือทำไมอยู่เสมอ ครูผู้เล่าควรตอบข้อสงสัยนั้นให้เป็นที่พอใจ อาจเป็นขณะที่กำลังเล่า หากไม่เป็นการขัดจังหวะการเล่ามากเกินไป หรืออาจบอกให้รอจนครูเล่าจบก่อน การตอบข้อสงสัยเป็นการตอบสนองความอยากรู้ นำไปสู่ การพัฒนาสมอง และเพิ่มพูนประสบการณ์ให้กับเด็กมากขึ้น

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2551, น. 218-219) ได้ให้จุดประสงค์ในการเล่านิทานไว้ 3 ประการ คือ

1. เพื่อให้เด็กได้พัฒนาภาษาและความคิด การเล่านิทานควรมาจากทั้งครูและเด็ก การให้เด็กเป็นผู้เล่านิทานเองช่วยให้เด็กได้แสดงออกถึงความรู้สึก ได้ขยายความคิดของตนเองให้กระจ่าง และพัฒนา ทางภาษา

2. เพื่อสร้างความรักการอ่านหนังสือให้กับเด็ก เวลาเล่านิทานเป็นเวลาที่สร้างความสนใจ ในการอ่านหนังสือให้กับเด็ก ถ้าเด็กรู้สึกเพลิดเพลินกับนิทานจากหนังสือที่ครูเล่า เด็กจะชอบและสนใจที่จะหาอ่านด้วยตนเอง สิ่งนี้เป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างนิสัยรักการอ่านและความรักหนังสือที่ดี

3. เพื่อสร้างการเรียนรู้อย่างมีวัตถุประสงค์ ครูสามารถบูรณาการข้อความรู้ลงไปในนิทานเพื่อให้เด็กเรียนรู้ได้ เช่น การสร้างวินัยด้วยนิทาน การสอนคณิตศาสตร์ด้วยนิทาน

จากการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า จุดประสงค์ของการเล่านิทานให้เด็กฟัง เพื่อสร้างการเรียนรู้ อย่างมีวัตถุประสงค์ลงไปในนิทานให้เด็กได้เรียนรู้ เด็กได้พัฒนาภาษาและความคิด ช่วยสร้างนิสัยรักการอ่านเสริมสร้างให้เด็กมีคุณธรรม - จริยธรรม เด็กได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน และช่วยส่งเสริมจินตนาการ

1.7 รูปแบบการเล่านิทาน

รูปแบบการเล่านิทานมีหลายวิธีขึ้นอยู่กับผู้เล่าที่จะพิจารณาเลือกนำมาใช้ให้เหมาะสมกับผู้ฟัง และเนื้อเรื่องให้มากที่สุด

เกริก ยุ้นพันธ์ (2538, น. 36-55) รูปแบบในการเล่านิทานมีหลากหลาย ดังนี้

1. การเล่านิทานแบบปากเปล่า ผู้เล่าจะต้องเตรียมตัวให้พร้อม นิทานปากเปล่าผู้เล่าต้องใช้น้ำเสียงแววตาและลีลาท่าทางประกอบการเล่า เพื่อดึงดูดและเร้าความสนใจของผู้ฟังด้วยน้ำเสียง ผู้เล่าต้องมีท่าทางประกอบการเล่าที่สง่างามและพอเหมาะพอดี

2. การเล่านิทานแบบวาดไปเล่าไป เป็นนิทานที่ผู้เล่าจะต้องมีประสบการณ์การเล่านิทาน แบบปากเปล่าอยู่ด้วยมากพอสมควร เพราะการเล่านิทานแบบปากเปล่ายังคงใช้ศิลปะการเล่าอย่างเดิม แต่จะต้องเพิ่มการวาดรูปในขณะเล่าเรื่องราวด้วยภาพที่วาดออกมาอาจจะสอดคล้องกับเรื่องราว หรือบางครั้งเมื่อเล่าเรื่องจบรูปที่วาดจะไม่สอดคล้องกับเรื่องที่เล่าเลยก็ได้คือจะได้ภาพใหม่เกิดขึ้น

3. การเล่านิทานที่เล่าโดยใช้สื่อหรืออุปกรณ์ประกอบ เป็นนิทานที่ผู้เล่าจะต้องใช้สื่อที่จัดเตรียมหรือจัดหามาเพื่อประกอบการเล่า เช่น หนังสือหุ่นนิ้ว หนังสือหุ่นมือ หนังสือหุ่นเชิด หนังสือหุ่นชัก หนังสือหุ่นกระบอก หนังสือหุ่นกระดาษ หนังสือเชือก ฯลฯ เป็นต้น และขณะเล่า

อาจจะมีดนตรีประกอบ หรือผู้เล่า หาวัสดุอย่างง่ายมาเคาะกำกับจังหวะ เพื่อประกอบการเล่าเพิ่มรสชาติให้สนุกสนานยิ่งขึ้น

วิไล มาศจรัศ (2539, น. 115-116) ได้แบ่งรูปแบบการเล่านิทาน ไว้ดังนี้

1. การเล่านิทานแบบปากเปล่า โดยมีอุปกรณ์เสริมคือ ท่าทาง มือ แขน ขา น้ำเสียง สายตา

2. การเล่านิทานด้วยหนังสือ โดยมีหนังสือนิทานเป็นอุปกรณ์ประกอบการเล่า ซึ่งหนังสือนี้ ส่วนมากจะใช้หนังสือภาพขนาดใหญ่ ที่เรียกว่า Big Book

3. การเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบ ซึ่งภาพดังกล่าวนี้มักเป็นแผ่นภาพขนาดใหญ่ และมีตัวละครสำคัญเป็นภาพหลัก เช่นเรื่อง ราชสีห์กับหนู ก็อาจจะมีแผ่นภาพราชสีห์ขนาดใหญ่ และหนูตัวเล็ก เป็นต้น

4. การเล่านิทานประกอบหุ่น นักเรียนชอบกันมาก ทั้งนี้เพราะมีตัวละครหุ่นเข้ามาเกี่ยวข้อง ทำให้เกิดความเคลื่อนไหวในขณะที่มีการเล่านิทาน

บุบผา เรืองรอง (2551) แบ่งการเล่านิทานตามลักษณะ 2 แบบ คือ

1. การเล่าปากเปล่าโดยครู (ผู้เล่า) จะใช้ร่างกายของตนเป็นส่วนสำคัญในการสื่อให้นิทานนั้นสนุกสนาน และเข้าใจได้ง่ายขึ้น การเล่าปากเปล่าแบ่งได้อีกหลายลักษณะ ดังนี้

1.1 เล่าปากเปล่า ลักษณะการเล่าจะมุ่งอยู่ที่น้ำเสียงและคำพูดของตัวละคร

1.2 เล่าปากเปล่าประกอบกิริยาท่าทาง

1.3 เล่าปากเปล่าประกอบด้วยนิ้วมือ

1.4 ครูเล่า และเด็กทำท่าทางประกอบ

1.5 เด็กเล่า และแสดงท่าทางประกอบ

1.6 ครูเล่า ครูและเด็กแสดงท่าทางประกอบ

2. การเล่าประกอบสื่อ เป็นการนำสื่อต่างๆ มาใช้ประกอบการเล่านิทาน จึงช่วยสร้าง ความสนใจให้แก่เด็ก และช่วยให้เข้าใจเรื่องราวของนิทานได้ดี สื่อที่ใช้ในการเล่านิทานได้แก่ ภาพ รูปภาพ แผ่นภาพ แผ่นใส เพลง เทป บันทึกเสียง เทปบันทึกภาพ หุ่นต่างๆ กระดาษเส้น หนังสือนิทานกระดาษพับเป็นรูปต่างๆ เป็นต้น

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2551, น. 219-221) แบ่งรูปแบบการเล่านิทานเป็น 7 รูปแบบ คือ

1. การเล่านิทานปากเปล่า เป็นการเล่าที่อาศัยคำพูดและน้ำเสียงไม่ใช้สื่อประกอบการเล่า น้ำเสียงและจังหวะการเล่าเน้นสูงต่ำ เพื่อดึงความสนใจผู้ฟังซึ่งต้องใช้ศิลปะการเล่าตามรูปแบบนี้ อาจใช้กับการที่ต้องการจูงใจให้กับเด็กทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างมีสมาธิ การเล่า

นิทานปากเปล่าอาจให้เด็กเล่าเอง ผู้ใหญ่เล่าบ้าง หรือช่วยกันเล่าการเล่านิทานปากเปล่าไม่ควรเล่าเกิน 15 นาที

2. การเล่านิทานประกอบท่าทางเป็นการเล่าที่มีชีวิตชีวา มากกว่าการเล่าด้วยปากเปล่า เด็กสามารถคิดตามเรื่องได้และเกิดจินตนาการเป็นรูปธรรมมากขึ้น ท่าทางที่ใช้ประกอบการเล่า ต้องมาจากผู้เล่าเอง หรือจากเด็กมีส่วนร่วมในการแสดงท่าทางได้แก่การทำหน้าตา การแสดงท่าทางกาย หรือการเล่นนิ้วมือประกอบการเล่า

3. การเล่านิทานประกอบภาพเป็นการนำภาพชนิดต่าง ๆ มาใช้ประกอบการเล่า เช่น ภาพถ่าย ภาพโปสเตอร์ ภาพจากหนังสือ ภาพวาด ภาพสไลด์ ภาพเคลื่อนไหวหรือภาพฉายไปมาเด็กจะสนุกสนาน กับการเล่ามากขึ้น

4. การเล่านิทานประกอบเสียง ได้แก่ เสียงเพลง เสียงดนตรี เทปบันทึกเสียงต่าง ๆ เพื่อสร้างบรรยากาศ ความตื่นเต้น ควรติดตาม นอกจากนี้อาจใช้เสียงมาประกอบการเล่าได้

5. การเล่าประกอบอุปกรณ์หรือสิ่งประดิษฐ์ที่มีอยู่หรือที่จัดทำขึ้น เช่น หน้ากากตัวแสดงในนิทาน หุ่นมือ หุ่นชัก หุ่นเชิด ตุ๊กตา เป็นต้น อุปกรณ์สามารถเพิ่มความสนุกสนานไปกับนิทานที่เล่าได้เป็นอย่างดี สร้างความสนใจในการฟังนิทานให้แก่เด็กมากกว่ารูปแบบอื่น ๆ

6. การเล่านิทานประกอบการวาดภาพ เป็นบางครั้งนิทานไม่จำเป็นต้องอาศัยภาพนิ่ง เพื่อให้เด็กติดตาม และคิดคือการเล่านิทานประกอบการวาดภาพ ผู้เล่าต้องวาดภาพได้ ซึ่งไม่จำเป็นต้องสวย แต่ต้องสื่อให้เข้าใจ มีจินตนาการ เป็นการเล่าไปวาดไป สนทนาไป เด็กจะสนุกมากและจินตนาการตามมือ ของผู้เล่า ขณะวาดก็สนทนากับเด็กว่าวาดภาพอะไร ทำไมต้องวาดภาพนั้นเพราะอะไร ข้อมูลสนทนา คือองค์ความรู้ที่เด็กจะได้รับไปพร้อมกัน

7. การเล่านิทานไม่จบเรื่อง เป็นการเล่าที่เจตนาให้เด็กคิดแล้วผูกเรื่องต่อโยงมาเล่าต่อจากครูการเล่านิทานแบบนี้ทำให้เด็กได้พัฒนาภาษาและความคิดให้กับเด็ก เด็กเล่าเรื่องราวต่อจากครู ครูเล่าต่อจากเด็ก เพื่อนๆ เล่าต่อกัน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า รูปแบบการเล่านิทานมีหลายรูปแบบ แล้วแต่ผู้เล่านิทานจะเลือกใช้รูปแบบไหนให้เหมาะสมกับเด็ก มีทั้งการเล่านิทานแบบปากเปล่า การเล่านิทานแบบประกอบท่าทาง การเล่านิทานประกอบภาพ การเล่านิทานด้วยหนังสือ การเล่านิทานแบบวาดไปเล่าไป การเล่านิทานโดยใช้สื่ออุปกรณ์ และการเล่านิทานประกอบเสียง

1.8 การเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ

การเล่านิทานมีหลากหลายรูปแบบ การเล่าโดยใช้ภาพประกอบเป็นรูปแบบหนึ่งที่สามารถ นำมาใช้จัดกิจกรรมให้เด็กปฐมวัยได้ การเล่านิทานประกอบภาพเป็นการนำภาพชนิดต่างๆ มาใช้ประกอบ การเล่านิทาน โดยอาจใช้เป็นภาพถ่าย ภาพโปสเตอร์ ภาพจากหนังสือ ภาพวาด

ภาพสไลด์ ภาพเคลื่อนไหว หรือภาพฉาย ซึ่งภาพที่นำมาใช้ควรมีขนาดใหญ่ เด็กสามารถมองเห็นได้ชัดเจน และแสดงถึงตัวละครสำคัญ ซึ่งจะทำให้เด็กสนุกสนานต่อการเล่าเรื่องมากขึ้น ในงานวิจัยนี้ภาพที่ใช้จะเป็นภาพสามมิติ หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า Pop-up ซึ่งหมายถึง ภาพที่พื้นผิวแต่ละด้านของชิ้นงานประกอบเป็นรูปเดียวกัน ทำให้สามารถมองเห็นส่วนลึก ลักษณะ รูปร่าง พื้นผิว รวมถึงความกว้าง ความยาว ความสูง ความหนาของชิ้นงาน ทำให้เกิดเป็นภาพสามมิติที่มีลักษณะคล้ายกับภาพถ่ายหรือชิ้นงานจริง (เสถียร รูปสี และบุญชู แพงบุตรดี, 2555; วิริยะ สิริสิงห์, 2542) ภาพสามมิติสามารถสร้างได้โดยการพับ การปะติด หรือการตัดกระดาษ และประกอบเข้าด้วยกันให้ภาพมีลักษณะเป็นมิติขึ้น เมื่อเปิดข้างในภาพสามมิติที่พับอยู่ก็จะผุดหรือยกขึ้นอย่างฉับพลัน (พิสุทธินี ชานนท์, 2556)

สรุปได้ว่า กิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ หมายถึง การเล่านิทานที่ใช้ภาพที่มีมิติบอกตำแหน่งหน้า หลัง ระหว่าง ใกล้ ไกล ซ้าย ขวา ของตัวละครทำให้เด็กได้มองเห็นรูปภาพ ทิศทาง ได้อย่างชัดเจนสามารถดึงดูดความสนใจของเด็ก ทำให้เด็กได้เห็นภาพในมุมมองหลายมิติ

1.9 หลักการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน

ธรรมชาติของเด็กชอบฟังนิทานและต้องการให้เล่าให้ฟังทุกวัน ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเล่านิทานให้เด็กได้ฟังจึงมีความสำคัญสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมาก

ฉวีวรรณ กินาวงศ์ (2533, น. 26) ได้เสนอหลักการจัดกิจกรรมเล่านิทานที่น่าสนใจไว้ดังนี้

1. วางจุดมุ่งหมายของการเล่านิทานไว้อย่างแน่นอน
2. ศึกษาภูมิหลังของเด็กก่อนลงมือเล่า
3. ผูกเค้าโครงเรื่องอย่างรัดกุม คือเรื่องที่จะเล่ามีชื่อเรื่องเร้าใจ เนื้อหาและสาระแนวคิดเหมาะสมกับวัยผู้ฟัง เป็นเรื่องสั้นๆ ง่าย ๆ น่าสนใจ มีข้อคิดเตือนใจ
4. ใช้ภาษาเล่าเรื่องแบบเร้าใจ เข้าใจง่าย ไม่หยาบโลน เป็นภาษาที่คงไว้ซึ่งแบบแผนทางจริยธรรม เล่าโดยเน้นภาษาเร้าอารมณ์เป็นสำคัญ
5. ใช้เทคนิคการเล่าเรื่องให้เกิดความสนุกสนาน โดยใช้คำพูดที่เร้าใจผู้เล่ามีลีลาจูงใจ และบุคลิกภาพที่ชวนมอง อาจมีอุปกรณ์ประกอบการเล่า เช่น ภาพ ดนตรี เสียงเพลง ความยาวของเนื้อเรื่องไม่เกินช่วงความสนใจของเด็ก ผู้เล่าดำเนินเรื่องตามเค้าโครงที่กำหนด
6. ปลูกฝังโนทัศน์ในทางคุณธรรม คติชีวิต แนวประพฤติปฏิบัติโดยคาดหวังว่าจะได้เกิดการพัฒนาการใช้ชีวิตของเด็กเป็นสำคัญ

7. นำไปสู่กิจกรรมการพัฒนาทักษะการเรียนภาษา เช่น เขียนภาษาตามเรื่องอภิปราย และรายงาน

หลักการจัดกิจกรรมการเล่านิทานต้องมีการเตรียมอุปกรณ์ เตรียมสถานที่ เตรียมโต๊ะวางอุปกรณ์การเล่าจัดฉากและบรรยากาศโดยการพูดคุยสนุกสนานเป็นกันเองกับเด็ก ทำให้เด็กเกิดความกระตือรือร้นอยากจะฟังนิทาน อยากมีส่วนร่วมเนื้อเรื่องต้องมีความแม่นยำ และกำหนดเวลาในการจัดกิจกรรม การเล่านิทานให้เหมาะสม (ไพพรรณ อินทนิล, 2534)

เกริก ยุ้นพันธ์ (2538, น. 69) ได้กล่าวถึงหลักการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน คือ ผู้เล่าต้องเตรียมเนื้อเรื่องให้พร้อมเหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟัง ทดลองใช้สื่อและอุปกรณ์วัสดุให้ชำนาญ สถานที่ให้เหมาะสม พอดีกับกลุ่มผู้ฟัง

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า หลักการจัดกิจกรรมการเล่านิทานนั้นผู้เล่าต้องวางจุดมุ่งหมายไว้ อย่างแน่นอนและศึกษาภูมิหลังของเด็กก่อน เนื้อเรื่องต้องรัดกุมแม่นยำ และกำหนดเวลาให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟัง ภาษาที่ใช้ต้องเข้าใจง่ายใช้เทคนิคในการเล่าเรื่องที่สนุกสนาน เตรียมสถานที่อุปกรณ์ที่นำมาใช้ให้ดึงดูดความสนใจของผู้ฟัง

1.10 การจัดกิจกรรมการเล่านิทาน

ความสนใจของเด็กในการฟังนิทานอยู่ที่ผู้เล่า **ซึ่งการเล่านิทานที่มีการดำเนินการเป็นลำดับ และจะช่วยกระตุ้นความสนใจของเด็ก ได้มีนักการศึกษากล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ไว้ดังนี้**

เกริก ยุ้นพันธ์ (2539, น 69-70) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมเล่านิทานผู้เล่าจำเป็นต้องคำนึงถึง การเลือกเรื่องที่จะใช้เล่า การดัดแปลงเนื้อเรื่องให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟัง การเตรียมตัว เตรียมสื่อผู้เล่า ต้องเล่าให้ราบรื่นด้วยเทคนิคและรูปแบบของผู้เล่าเอง สถานที่และเวลาที่ใช้เล่านิทานผู้เล่าต้องพิจารณาให้เหมาะสม และการติดตามผลของการเล่านิทานซึ่งต้องสังเกตความพึงพอใจของผู้ฟัง ในการจัดกิจกรรมการเล่านิทานแต่ละครั้งผู้เล่าต้องปฏิบัติ ดังนี้

1. การเตรียมตัวเล่านิทาน ผู้เล่าเลือกเรื่องของนิทานให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟังและพอใจกับเนื้อเรื่องและจัดเตรียมให้พร้อมก่อนการดำเนินการ ดังนี้

1.1 ผู้เล่าต้องอ่านทบทวนเนื้อเรื่องที่เลือกมาให้คุ้นเคยเข้าใจเนื้อเรื่องอย่างดีเพื่อให้เกิดความราบรื่นในการเล่า

1.2 ขั้นตอนการเล่า การขึ้นต้นเรื่องการเล่าต่อเนื่อง จนถึงกลางเรื่องและจบต้องชัดเจนน่าสนใจตามลักษณะเฉพาะของผู้เล่า

1.3 สื่อวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบ ผู้เล่าต้องต้องเตรียม และทดลองใช้ให้เกิดความชำนาญและจัดระบบการใช้ตามลำดับก่อนหลัง

1.4 กิจกรรมประกอบการเล่านิทาน ผู้เล่าต้องเตรียมให้พร้อมและจะต้องเหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟัง เช่นการร้องเพลงคล้องจองซ้ำ ๆ และง่าย คำพูดซ้ำ ๆ และง่าย การร้องขอให้ผู้ฟังมาช่วยร่วมแสดงหรือทำกิจกรรมด้วยขณะดำเนินการเล่า

1.5 สถานที่เล่านิทาน ผู้เล่าต้องพิจารณาตามความเหมาะสมให้พอดีกับกลุ่มผู้ฟัง เพราะผู้เล่าจะต้องเตรียมสื่อให้พอเหมาะกับการมองเห็น และการฟังเสียงของผู้เล่า

2. การฝึกการเล่านิทาน ผู้เล่านิทานจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอ่านนิทานซ้ำแล้วซ้ำอีก โดยออกเสียงดังๆ และต้องอ่านจนขึ้นใจในเรื่องราว ถ้อยคำและการดำเนินเรื่อง ถ้ากลัวติดขัดขณะทำการเล่าจะต้องบันทึกย่อเพื่อกันลืม การฝึกหัดเล่านิทานต้องปฏิบัติดังนี้

2.1 การเลือกเรื่องนิทานและจดบันทึกนิทาน

2.2 อ่านและทบทวน ผู้เล่าจะต้องดันแปลงเรื่องให้เกิดความเหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟัง และสอดคล้องกับรูปแบบและเทคนิคเฉพาะของผู้เล่าเอง

2.3 การจดบันทึกย่อ ผู้เล่าควรจดบันทึกลงในบัตรขนาด 4X6 หรือ 5X8 นิ้ว ด้านหน้า ให้เขียนชื่อนิทาน ผู้เขียนเรื่องนิทาน กลุ่มอายุของผู้ฟังเวลาที่ใช้เล่าด้านหลังของบัตรให้บรรจุเนื้อเรื่อง การขึ้นต้นของเรื่อง การดำเนินเรื่อง การจบและลงท้ายของเรื่อง และลำดับก่อนหลังของเรื่องและตัวละคร

มหาวิทยาลัยพายัป (2551) **ได้กล่าวว่าการเล่านิทานควรมีการเตรียมการ ดังนี้**

1. การเล่าปากเปล่า ผู้เล่าต้องเตรียมตัวให้พร้อมวิธีเตรียมตัวในการเล่านิทาน มีดังนี้

1.1 เตรียมตัวด้านเนื้อหาของนิทาน โดยอ่านนิทานที่จะเล่าและทำความเข้าใจกับนิทานเสียก่อน แล้วจับประเด็นนิทานให้ได้ว่านิทานที่เล่า ไม่จำเป็นต้องเหมือนกับที่อ่านเสมอไป สามารถเพิ่มหรือลดตัวละครเพื่อความเหมาะสมในการเล่า ที่สำคัญผู้เล่าต้องสามารถปรับนิทานให้สอดคล้องกับความสนใจของเด็กได้เพราะถ้าเห็นว่าเด็กกำลังสนุกสนานก็เพิ่มเนื้อหาเข้าไปได้

1.2 น้ำเสียงที่จะเล่าผู้เล่าต้องมีน้ำเสียงที่น่าฟังซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นเสียงไพเราะที่สำคัญคือการเว้นจังหวะ การเน้นเสียงให้ดูน่าสนใจ ไม่ควรใช้น้ำเสียงราบเรียบมากเกินไป เสียงเบา–เสียงหนัก พูดเร็ว– พูดช้านั้นเป็นการบ่งบอกอารมณ์ของนิทานได้เช่นกัน

1.3 บุคลิกของผู้เล่านิทานต่อหน้าเด็กจำนวนมาก ต้องไม่นิ่งและไม่หลุกหลิกมากจนเกินไป มีการแสดงท่าทางที่เหมาะสมกับเนื้อหาของนิทานอย่างพอเหมาะพร้อมทั้งมีท่าที่ผ่อนคลาย และดูเป็นกันเองกับเด็ก

1.4 เสื้อผ้าที่สวมใส่ต้องเป็นเสื้อผ้าที่มั่นใจในการเคลื่อนไหว

1.5 บรรยากาศในการฟังนิทาน ต้องไม่วุ่นวายจนเกินไป อยู่ในสถานที่ที่สามารถสร้างสมาธิสำหรับคนฟังและคนเล่าได้เป็นอย่างดี

2. การเล่าโดยใช้หนังสือประกอบการเล่า การใช้หนังสือประกอบการเล่านี้หมายถึงการใช้หนังสือที่มีภาพประกอบ ผู้เล่าควรมีการเตรียมตัว ดังนี้

2.1 อ่านนิทานให้ขึ้นใจ เวลาเล่าจะได้เปิดหนังสือภาพให้สัมพันธ์กับเรื่องที่เล่า

2.2 ศึกษาความหมายของสีที่ใช้ประกอบภาพ เพราะหนังสือสำหรับเด็กมักจะใช้สีเป็นสื่ออารมณ์ของเรื่อง

2.3 ศึกษาภาพประกอบที่เป็นปกหน้าปกหลัง เพราะบางเรื่องตอนเริ่มเรื่องอยู่ที่หน้าปก และตอนจบอยู่ที่ปกหลังก็มี

2.4 ถือหนังสือ ให้อยู่ในตำแหน่งที่ผู้ฟังสามารถมองเห็นภาพประกอบได้อย่างทั่วถึง ถ้าผู้ฟังนั่งเป็นรูปครึ่งวงกลม ต้องมีการยกภาพให้มองเห็นทั่วทั้งหมด

2.5 นิ้วมือต้องสอดเตรียมพร้อมที่จะเปิดหน้าต่อไปและไม่จำเป็นต้องถือหนังสือให้นิ่งตลอดสามารถโยกหนังสือหรือขยับหนังสือตามเหตุการณ์ในนิทานได้

3. เล่าโดยใช้ภาพประกอบ ภาพประกอบที่ใช้ไม่ใช่ไม่จำเป็นว่าต้องมาจากหนังสือนิทาน เราอาจเปิดภาพจากหนังสืออื่นๆ พร้อมกับเล่าหรืออ่านก็ได้

4. เล่าโดยใช้สื่อใกล้ตัว หรืออุปกรณ์ประกอบการเล่าเมื่อผู้เล่าไม่ได้เตรียมอะไรมาเลย ก็สามารถหยิบฉวยเอาสิ่งที่วางอยู่ใกล้ ๆ มาเป็นสื่อประกอบการเล่านิทาน

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเล่านิทานมีหลากหลายวิธี สามารถเลือกวิธีการเล่าให้เหมาะสมกับวัยของกลุ่มผู้ฟัง ในการเล่านิทานผู้เล่าต้องเตรียมตัวให้พร้อมและเลือกเรื่องนิทานให้เหมาะกับกลุ่มผู้ฟัง เนื้อหาของนิทานต้องอ่านให้คุ้นเคยและฝึกเล่า ผู้เล่าต้องดัดแปลงเรื่องให้เกิดความเหมาะสมและสอดคล้องกับรูปแบบและเทคนิคเฉพาะของผู้เล่า น้ำเสียงที่ใช้เล่าต้องน่าฟัง มีลำดับขั้นตอน ของการเล่าตั้งแต่ต้นจนจบอย่างชัดเจน มีบุคลิกและท่าทางที่เหมาะสมเป็นกันเองกับเด็ก เสื้อผ้าที่สวมใส่ต้องมั่นใจในการเคลื่อนไหว และบรรยากาศต้องไม่วุ่นวายอยู่ในสถานที่ที่สร้างสมาธิในการฟัง ผู้เล่าต้องใช้สถานที่เหมาะสมพอดีกับกลุ่มผู้ฟัง เพราะผู้เล่าต้องเตรียมสื่อให้พอเหมาะกับการมองเห็นและการฟังเสียง สื่อ อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเล่าต้องฝึกใช้ให้ชำนาญ

1.11 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน

1.11.1 งานวิจัยในประเทศ

ดวงสมร ศรีใสคำ (2552) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมการเล่านิทานพื้นบ้านที่มีต่อภาษาด้านการพูดของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ

มหาสารคาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นแผนการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านการพูด และแบบประเมินความสามารถทางภาษาด้านการพูด ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานพื้นบ้านที่มีต่อพัฒนาการทางภาษาด้านการพูด ของนักเรียนอนุบาลปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.77/88.33 ดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานพื้นบ้านที่มีต่อพัฒนาการทางภาษาด้านการพูด ชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีค่าเท่ากับ 0.7558 โดยสรุปผลของกิจกรรมการเล่านิทานพื้นบ้านที่มีต่อพัฒนาการทางภาษาด้านการพูดของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม นักเรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้น

มาณวิกา บุญรินทร์ (2552) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพที่มีต่อความสามารถในการจับใจความของเด็กปฐมวัย เด็กปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบรูปภาพ และแบบวัดความสามารถในการจับใจความของเด็กปฐมวัย แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ แบบทดสอบปรนัย และแบบสังเกตความสนใจของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบรูปภาพ มีความสามารถในการจับใจความหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญของสถิติที่ระดับ .05 และเด็กปฐมวัยมีความสนใจต่อการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพรูปภาพทั้งในภาพรวมและรายพฤติกรรมอยู่ในระดับ สนใจมาก

พิกุล น้อยนาเพียง (2554) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพสามมิติที่มีต่อความสามารถในการพูดสื่อความหมายของเด็กปฐมวัย อายุระหว่าง 4-5 ปี จำนวน 20 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพสามมิติ และแบบวัดความสามารถในการพูดสื่อความหมาย เป็นรูปภาพประกอบคำถามด้านการพูดแสดงถึงความต้องการ ด้านการพูดแสดงความคิดเห็น ด้านการพูดเล่าเรื่องราว ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพสามมิติมีความสามารถด้านการพูดสื่อความหมายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พิสุทธินี ชานนท์ (2556) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพสามมิติที่มีต่อความสามารถทางการพูดของเด็กปฐมวัยชายหญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี จำนวน 15 คนที่อยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในการจัดกิจรรม ประกอบด้วย นิทานภาพสามมิติ คู่มือการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพสามมิติ และเครื่องมือที่ใช้ในการวัดความสามารถทางการพูดคือแบบวัดความสามารถทางการพูดของเด็กปฐมวัย เป็นแบบทดสอบชนิดรูปภาพ ผลการวิจัย

ปรากฏว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพสามมิติ มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางการพูดหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิภารัตน์ อิ่มรัมย์ (2556) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานร้อยแก้วและนิทานร้อยกรองที่มีต่อความสามารถในการจับใจความของเด็กปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี ศึกษาชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ที่โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งได้มาโดยสุ่มแบบกลุ่ม 2 ห้องเรียน แล้วทำการสุ่มอย่างง่ายเพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลอง 1 จำนวน 32 คน ซึ่งได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานร้อยแก้ว และกลุ่มทดลอง 2 จำนวน 30 คน ได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานร้อยกรอง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานร้อยแก้ว แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานร้อยกรอง และแบบวัดความสามารถในการจับใจความของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยปรากฏว่า (1) เด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานร้อยแก้วมีความสามารถในการจับใจความหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (2) เด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานร้อยกรองมีความสามารถในการจับใจความหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (3) เด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานร้อยแก้วและเด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานร้อยกรองมีความสามารถในการจับใจความไม่แตกต่างกัน

1.11.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Johnson and Salts (1977, อ้างถึงใน มาณวิกา บุญรินทร์,2552) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมให้กับเด็กอนุบาลอายุ 3–4 ปี ที่โรงเรียนในเมืองดีทรอยด์ เด็กในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 146 คน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มแรกเล่านิทานให้ฟัง แล้วให้เด็กแสดงบทบาทประกอบตามเรื่อง กลุ่มที่สอง เล่านิทานให้ฟังพร้อมพาไปดูของจริงนอกสถานที่ เช่น ไปซื้อของ ไปสวนสัตว์ กลุ่มที่สอง เล่านิทานให้ฟังพร้อมพาไปดูของจริงนอกสถานที่ เช่น ไปซื้อของ ไปสวนสัตว์ กลุ่มที่สาม สนทนากับเด็กเกี่ยวกับเรื่องที่เล่าให้ฟัง กลุ่มที่สี่ เป็นกลุ่มควบคุม ผลการทดลองปรากฏว่า เด็กที่ได้แสดงบทบาทเลียนแบบตัวละครในเรื่องไปด้วย พัฒนาจิตลักษณะต่างๆ ได้ดีที่สุด แสดงว่า เมื่อเด็กฟังนิทานแล้ว เด็กย่อมมีความต้องการที่เลียนแบบตัวละครที่ตัวชอบ หรือตัวละครที่ได้รับความสำเร็จจากพฤติกรรมนั้น ๆ นอกจากนี้ยังพบว่า เนื้อหานิทานที่เป็นเรื่องไกลความจริง เช่น เทพนิยาย ให้ผลดีต่อจิตลักษณะของเด็กดีกว่านิทานที่มีเนื้อหาใกล้ชีวิตเด็กจริงๆ

Amoriggi (1981,อ้างถึงในชวนชม เครือเขียว, 2547) ได้ศึกษาความสามารถในการเล่านิทานของเด็กปฐมวัย โดยผู้วิจัยเล่านิทานให้เด็กปฐมวัยฟัง แล้วให้เด็กเล่าย้อนกลับและเล่าเรื่องต่อจากผู้วิจัยเป็นเวลา 2 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่าเด็กสามารถเล่านิทานได้ถูกต้อง การ

เรียงลำดับเหตุการณ์ต่าง ๆ พัฒนามากขึ้น ในขณะทำการทดลอง เด็กสามารถนำเอานิทานที่ฟังไปประยุกต์ และเล่าเรื่องต่อไป หลังทดลองผ่านไป 3 สัปดาห์

จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่า การเล่านิทานเป็นการเสริมสร้างและพัฒนาพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างดียิ่ง ดังผลการวิจัยที่พบว่าการเล่านิทานให้เด็กฟังทำให้พัฒนาการของเด็กในด้านต่างๆ

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถด้านมิติสัมพันธ์

2.1 ความหมายของความสามารถด้านมิติสัมพันธ์

ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์นั้นมีความสัมพันธ์เป็นความสามารถจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตประจำวันเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ไว้ ดังต่อไปนี้

ล้วน สายยศ (2543, น. 22-23) กล่าวไว้ว่า ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์หมายถึงความสามารถของบุคคลอันเกิดจากจินตนาการคือ ขนาดและมิติต่างๆ ตลอดจนทรวดทรงที่มีรูปร่างลักษณะแตกต่างกัน ทั้งอยู่ในระนาบเดียวกันและหลายระนาบ และยังคลุมได้ถึงการมองภาพต่างๆ ที่เคลื่อนไหว ซ้อนทับกันหรือซ่อนอยู่ภายใน ตลอดถึงการแยกภาพ ประกอบภาพ และความสามารถในการจำแนกตำแหน่งที่อยู่ เช่น บน ล่าง ซ้าย ขวา และระยะทางใกล้หรือไกล

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, น. 38) ได้ให้ความหมายของมิติสัมพันธ์ (พื้นที่/ระยะ) ว่าเป็นความสามารถในการต่อเข้าด้วยกัน การแยกออก การบรรจุ และการเทออก การสังเกตสิ่งต่างๆ และสถานที่จากมุมมองที่ต่างๆ กัน การอธิบายในเรื่องตำแหน่งของสิ่งต่างๆ ที่สัมพันธ์กัน การอธิบายในเรื่องทิศทางการเคลื่อนที่ของคนและสิ่งต่างๆ การสื่อความหมายของมิติสัมพันธ์ด้วยการวาดภาพถ่าย และรูปภาพ

หยาดมณี ขามธาตุ (2553, น. 17) กล่าวไว้ว่า ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์หมายถึง ความสามารถของสมองในการรับรู้ และการมองเห็นความสัมพันธ์ของภาพที่ปรากฏให้เห็นและไม่ปรากฏ ให้เห็นในเรื่องของขนาด รูปร่าง ความเหมือน ความต่าง ข้างหน้า-ข้างหลัง ข้างบน-ข้างล่าง ข้างใน-ข้างนอก ความสูง-ต่ำ ใกล้-ไกล พื้นที่ ฯลฯ จากการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการรับรู้ สามารถจินตนาการเกี่ยวกับลักษณะรูปร่างของวัตถุเมื่อเกิดการเคลื่อนที่ การแทนที่ของวัตถุ สามารถบอกหรือแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุ

พงษ์ศักดิ์ น้อยพยัค (2560, น.1) กล่าวว่า ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์คือความสามารถในการรับรู้ตำแหน่งของสิ่งต่างๆ เมื่อเทียบกับตำแหน่งหรือจุดอ้างอิงจุดใด จุดหนึ่ง

เช่น หากใช้ตัวเด็ก เป็นหลักสิ่งที่อยู่รอบตัวเด็กก็จะมีตำแหน่ง ได้แก่หน้า หลัง บน ล่าง ซ้าย ขวา เป็นต้น

Anastasi (1988, อ้างถึงใน มาลี หงษ์ทอง 2553, น.32) กล่าวไว้ว่า ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบที่แตกต่างกันคือ การรับรู้มิติสัมพันธ์หรือความสัมพันธ์ของรูปทรงเรขาคณิต และการมองเห็นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่ง

Eliason and Jenkins (2008) ได้ให้ความหมายของความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ในระดับปฐมวัย ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับการใช้คำศัพท์และความเข้าใจคำต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับตำแหน่ง ทิศทาง ความไกล มิติสัมพันธ์เป็นการตอบคำถามเกี่ยวกับที่ไหน ทางไหน หรือความใกล้ความไกล ซึ่งการสอนมิติสัมพันธ์นั้น ต้องสอนผ่านการใช้คำศัพท์แล้วให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง ตัวอย่างคำศัพท์ที่เกี่ยวกับมิติสัมพันธ์คือ ข้าม ผ่าน ทะลุ รอบๆ ระหว่าง ข้างๆ ข้างหน้า ข้างหลัง ข้างบน ข้างล่าง ตรงกลาง ข้างใน ข้างนอก ซึ่งการสอนคำเหล่านี้ต้องคำนึงถึงพัฒนาการและอายุของเด็ก และพยายามให้เด็กคุ้นเคยกับคำศัพท์เหล่านี้

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ การมองภาพ การจำแนก รูปร่าง รูปทรง ตำแหน่ง ระยะ ทิศทาง ปริมาตร การแยกวัตถุออกจากกัน การประกอบวัตถุเข้าด้วยกันความสัมพันธ์ของตำแหน่ง และการเปลี่ยนแปลงรูปร่างของวัตถุ ในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ของตำแหน่ง 4 ด้าน ดังนี้

1. ความสามารถในการบอกตำแหน่ง หน้า-หลัง
2. ความสามารถในการบอกตำแหน่ง ระหว่าง
3. ความสามารถในการบอกตำแหน่ง ใกล้-ไกล
4. ความสามารถในการบอกตำแหน่ง ซ้าย-ขวา

2.2 ความสำคัญของความสามารถด้านมิติสัมพันธ์

ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้และเป็นองค์ประกอบสำคัญของความสามารถทางสมองของมนุษย์ในการถ่ายทอดความจริงไปสู่จินตนาการและรู้จักแก้ปัญหาในสถานการณ์นั้นๆ นักการศึกษาจึงได้กล่าวถึงความสำคัญของความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ ดังนี้

ประมวญ ดิคคินสัน (2535,น. 184) กล่าวว่า ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ มีความสำคัญ ต่อการดำรงชีวิตอย่างมากเนื่องด้วยสิ่งทั้งปวงหรือสิ่งต่าง ๆ มิได้มีความถาวรตลอดไป เนื่องจากได้มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นความสามารถด้านมิติสัมพันธ์

พัชรีวัลย์ เกตุแก่นจันทร์ (2541, น. 22-23) กล่าวว่า จากลำดับขั้นของการเรียนรู้แสดงให้เห็นว่าความสำคัญของความสามารถด้านมิติสัมพันธ์นั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากเป็นรากฐานสำคัญที่นำไปสู่การเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ในขั้นที่สูงขึ้นไป

ล้วน สายยศ (2543, น. 24) กล่าวว่า ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์เป็นสิ่งที่สำคัญเพราะความสามารถด้านนี้เกี่ยวกับอาชีพทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีอย่างมากโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับคณิตศาสตร์วิทยาศาสตร์ ศิลปะศาสตร์ และวิศวกรรมศาสตร์ ความสามารถด้านนี้ยังช่วยในการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรได้สะดวกขึ้น

คะนึง สายแก้ว (2552, น. 9) กล่าวว่า ความสำคัญของความสามารถด้านมิติสัมพันธ์นั้น ทำให้มีความสามารถในการรับรู้ มองเห็นภาพ จำแนกรายละเอียด รูปร่าง รูปทรงและเห็นความสัมพันธ์ในลักษณะต่าง ๆ จากการซ่อนรูป การประกอบภาพ การแยกชิ้นส่วน ภาพซ้อนและภาพอนุกรมได้อย่างถูกต้อง

มาลี หงส์ทอง (2553, น. 34-35) กล่าวว่า ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ช่วยพัฒนาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับธรรมชาติของสิ่งต่างๆ ที่สามารถรับรู้ จำแนก รายละเอียด รูปร่าง รูปทรงและความสัมพันธ์ต่างๆ ของวัตถุหรือภาพจากการเปลี่ยนแปลง เช่น การซ่อนรูป การประกอบภาพ การแยกชิ้นส่วน ภาพซ้อนและภาพอนุกรมได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเด็กเพราะความรู้ความเข้าใจในเรื่องเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญที่สามารถช่วยพัฒนาให้บุคคลดำเนินชีวิตต่อไปได้ด้วยดี

หยาดมณี ขามธาตุ (2553, น. 19) กล่าวว่า ความสำคัญความสามารถด้านมิติสัมพันธ์นั้น มีความสำคัญเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตั้งแต่วัยเด็ก ซึ่งในชีวิตประจำวันเด็กมีประสบการณ์ในการมองเห็นสิ่งต่างๆ และการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมโดยใช้ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ในการจำแนกวัตถุ การเข้าใจลักษณะวัตถุ ขนาด มิติ การเคลื่อนที่ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุกับวัตถุ วัตถุกับคนหรือตำแหน่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานที่ส่งผลต่อพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กในช่วงปฐมวัย และวัยต่อไป เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการเรียนรู้เกี่ยวกับคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ตลอดจนเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในงานศิลปะ จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายของหลักสูตรได้ดียิ่งขึ้น

พงษ์ศักดิ์ น้อยพยัค (2560, น. 6) กล่าวถึง ความสำคัญของความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ว่า คนที่มีทักษะด้านมิติสัมพันธ์จะมีความสามารถในการมองเห็นความสัมพันธ์ของมิติต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ ที่ว่าง สถานที่ และเวลา สามารถมองเห็นความเชื่อมโยงของสิ่งต่าง ๆ และสามารถวาดมโนภาพของความเชื่อมโยงให้เกิดขึ้นในใจ และถ่ายทอดออกมาให้คนอื่นรับรู้เป็นรูปธรรม หรือมีความสามารถในการมองเห็นพื้นที่ มองสิ่งต่างๆ ได้ในมิติที่หลากหลาย และรวดเร็ว

มิติสัมพันธ์ยังเกี่ยวกับชีวิตของคนเราตั้งแต่ตื่นนอน เช่น ตื่นนอนเราต้องลงจากเตียงทางด้านซ้ายมือ เพราะด้านขวามือติดผนัง เดินออกไปทางด้านหน้าเพื่อออกทางประตู เปิดประตูเข้าห้องน้ำ หยิบแปรงสีฟันที่อยู่บนอ่างล้างหน้าของตัวเอง การแต่งตัว การใส่เสื้อผ้า เป็นต้น เหล่านี้ล้วนอาศัยความรู้ด้านมิติสัมพันธ์ทั้งสิ้น

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความสำคัญของความสามารถด้านมิติสัมพันธ์นั้นทำให้คนมีทักษะในด้านการมองเห็นความสัมพันธ์ของมิติต่าง ๆ ช่วยพัฒนาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับธรรมชาติของสิ่งต่างๆ ที่สามารถรับรู้ จำแนก รายละเอียด รูปร่าง รูปทรง และความสัมพันธ์ต่าง ๆ ของวัตถุหรือภาพจากการเปลี่ยนแปลงซึ่งสามารถช่วยพัฒนาให้บุคคลดำเนินชีวิตต่อไปได้ด้วยดี และยังเกี่ยวข้องกับชีวิตของคนเราตั้งแต่ตื่นนอนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการใช้ชีวิตประจำวันของเด็ก และเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการเรียนรู้เกี่ยวกับคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญที่นำไปสู่การเรียนรู้ด้านต่างๆ ในขั้นที่สูงขึ้นไป ที่ส่งผลต่อพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กในช่วงปฐมวัยและวัยต่อไป

2.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถด้านมิติสัมพันธ์

ในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ ควรต้องคำนึงเกี่ยวกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีนักทฤษฎีกล่าวไว้ ดังนี้

2.3.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจท์ (อารมณ์ สุวรรณปาล 2552, น. 8-15) ประกอบด้วยขั้นพัฒนาการ 4 ขั้น แต่ในงานวิจัยนี้จะกล่าวถึงเฉพาะขั้นที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย เพียงขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2 ดังนี้

1) ขั้นประสาทการรับรู้ (Sensorymotor Stage) ช่วงนี้เป็นช่วงอายุแรกเกิดจนถึงอายุ 2 ปี เด็กเรียนรู้จากการลองผิดลองถูกโดยการเริ่มจากการตอบรับผล สะท้อน และปรับเปลี่ยนเด็กให้ปรับเข้ากับโลกแวดล้อมเด็ก พฤติกรรมจะเป็นไปตามสิ่งที่ต้องการหรือเป้าหมาย จากนั้นจะพัฒนาไปถึงขั้นรูปธรรมและนามธรรม เด็กรับรู้วัตถุหรือเหตุการณ์ในความคิดของเด็ก เช่น ถ้านำของเล่นไว้ใต้ผ้าห่ม เด็กจะรับรู้ตามสภาพจริงที่เห็นและรีบค้นหา ของเล่นนั้นทันทีทั้ง ๆ ที่ก่อนหน้านั้นเด็กจะทำท่าเหมือนคิดว่าของเล่นหายไป การที่เด็กสนใจฝังใจกับการคงที่ หรือคงรูปของวัตถุ (object permanent) เป็นการแสดงให้เห็นสัญญาณการเคลื่อนตัวของพัฒนาการที่จะพัฒนาในขั้นต่อไป

2) ขั้นก่อนปฏิบัติการ (Preoperational Stage) อายุตั้งแต่ 2-7 ปี ช่วงนี้เป็นช่วงที่เด็ก มีความคิดเกี่ยวกับเหตุการณ์หรือวัตถุ และสามารถเล่นโดยใช้สัญลักษณ์ ความคิดและการสื่อสารมีลักษณะยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง สนใจสิ่งต่าง ๆ เพียงด้านเดียวหรือมิติเดียว เช่น สมมติว่าเด็กมองแท่งเป็น 2 แถว แถวหนึ่งเรียงบล็อก 5 แท่งห่าง ๆ กันเป็นแถวยาว อีกแถวหนึ่งมีแท่ง

บล็อก 7 แท่งวางติดกัน เมื่อถามจำนวนบล็อก เด็กจะบอกจำนวนแท่งบล็อกได้ในแต่ละแถว แต่ถ้าถามว่าแถวไหนบล็อกมากกว่ากัน เด็กจะตอบว่าแถวที่มีบล็อก 5 แท่งมีมากกว่า เพราะเด็กจะดูที่ความยาวของการวางบล็อก ในขั้นนี้เด็กจะรับรู้เพียงอย่างเดียวคือ จำนวนหรือความยาว เมื่อใดที่เด็กรับรู้ทั้งสองด้านคือ จำนวนและความยาวในเวลาเดียวกัน ตอบคำถามว่าแถวใดมีจำนวนมากกว่าและแถวใดยาวกว่าได้ หมายความว่าเด็กเริ่มที่เปลี่ยนขั้นพัฒนาการ เป็นขั้นต่อไปที่สูงขึ้น

นอกจากนี้เพียเจต์และอิลเฮลเดอร์ (Piaget & Inhelder 1899, อ้างถึงในอัญชลี รัตนชื่น 2550, น. 8-12) ได้กล่าวว่าการรับรู้ด้านมิติสัมพันธ์แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือระดับการรับรู้จากประสาทสัมผัสและระดับการรับรู้จากคิดมโนภาพ ระดับการรับรู้จากการคิดมโนภาพเป็นความสามารถในการรับรู้ ทางด้านมิติสัมพันธ์ การลงมือกระทำมีความเชื่อมโยงกันกับประสาทสัมผัสเพราะขั้นการรับรู้ จะมโนภาพ เป็นขั้นที่เด็กเกิดการเปลี่ยนแปลงความสามารถในการรับรู้ไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับวัตถุได้อย่างลึกซึ้ง ความสามารถดังกล่าวจึงเป็นพื้นฐานเบื้องต้นในการพัฒนาทางด้านมิติสัมพันธ์ระว่างตนเองกับวัตถุได้โดยการลงมือกระทำกับวัตถุโดยตรงเป็นสำคัญ เพียเจต์และอิลเฮลเดอร์กล่าวถึงระดับการรับรู้ทางด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กที่พ้นวัยทารกขึ้นไปว่ามี 3 ระดับใหญ่ ๆ คือ

1. โทโลโปยี เป็นระดับพื้นฐานซึ่งประกอบด้วยคุณสมบัติของการรับรู้ความสัมพันธ์ของวัตถุเกี่ยวกับความใกล้เคียง การเรียงลำดับ การตีกรอบ ความต่อเนื่อง ลักษณะเด่นที่แตกต่างกันทั้งนี้ เป็นการรับรู้วัตถุที่คงที่เท่านั้น ซึ่งประกอบด้วยคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1.1 การรับรู้วัตถุที่คงที่

1.2 การรับรู้ว่าวัตถุอยู่ข้าง ๆ กัน

1.3 การรับรู้ลำดับ

1.4 การรับรู้รูปปิด หรือการล้อมรอบ

1.5 การรับรู้ความต่อเนื่องหรือพื้นผิว

1.6 การรับรู้ถึงลักษณะที่แตกต่างหรือการแยกออก

2. โปรเจคทีพ เป็นการที่จะสามารถคิดมโนภาพภายในจิตใจของตนเองด้วยการพิจารณาความสัมพันธ์ของจุดที่มองเห็น ซึ่งประกอบด้วยคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

2.1 การรับรู้ถึงรูปร่างของวัตถุ เส้นตรง และเส้นโค้ง

2.2 การรับรู้วัตถุจากการมองในลักษณะต่าง ๆ

2.3 การรับรู้ภาพ 3 มิติ

2.4 การรับรู้เงา

2.5 การรับรู้ตำแหน่ง ทิศทาง เช่น ซ้าย – ขวา หน้า- หลัง

2.6 การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุ 2 สิ่ง

2.7 การรับรู้และทำนายภาพวัตถุเดียวกันจากตำแหน่งการมองที่ต่างกัน

2.8 การคิดภาพวัตถุที่อยู่ในลักษณะที่ตัดกัน (การพับ การทับ การบัง)

3. ยูคลีเดียน เป็นการนำมโนภาพในจิตใจเหล่านั้นมาสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทางด้านตำแหน่ง ทิศทาง และระยะทางจนกลายเป็นระบบแนวคิดที่เด็กยึดถืออันเหมาะสม สำหรับการถ่ายทอดความเข้าใจ เรื่องการมองวัตถุให้ชัดเจนยิ่งขึ้นภายในโลกของความเป็นจริงรอบๆ ตัว ซึ่งประกอบด้วยคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

3.1 การรับรู้ความคล้ายคลึงของวัตถุ

3.2 การรับรู้ความสัมพันธ์ของตำแหน่ง ทิศทาง และระยะทาง

3.3 การรับรู้โดยการมีเกณฑ์ในการอ้างอิงในเรื่อง ความยาว ความกว้าง ความสูงและแนวตั้ง – แนวนอน

2.3.2 Johnston (1974, อ้างถึงในวรวรรณ เหมชะญาติ 2536, น. 34-36) ได้อธิบายพัฒนาความคิดของเด็กที่เกี่ยวกับการมองวัตถุในอีกลักษณะหนึ่งที่สอดคล้องกับแนวคิดของ เพียเจท์และ อินเฮลเดอร์ว่า สามารถแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1) ระดับพื้นฐาน (Functional System) อายุประมาณ 1.3-2.6 ปี เป็นระดับความคิด ที่เด็กสำรวจคุณสมบัติของวัตถุแต่ละประเภท และเริ่มที่จะจัดประเภทของวัตถุนั้น ๆ ตามการใช้โดยเด็กเริ่มเข้าใจถึงรูปร่างและขนาดวัตถุ ว่ามีความสัมพันธ์กับการที่ตนใช้วัตถุนั้นในชีวิตประจำวัน จึงทำให้เด็กเข้าใจถึงการเกี่ยวโยงกันระหว่าวัตถุในแง่ของสิ่งที่พบเห็นประจำวันและแง่ของตำแหน่ง เช่น ขนมในจาน หนังสือบนโต๊ะ ดังนั้นประสบการณ์ในการมองจึงทำให้เกิดการคาดคะเนเป้าหมายของการมองนั้น เด็กที่มีความสามารถในระดับนี้จึงสามารถที่จะให้เหตุผล และตัดสินตำแหน่งของวัตถุใดวัตถุหนึ่งโดยอาศัย อีกวัตถุหนึ่งเป็นเกณฑ์ได้ แม้ว่าโดยมากเด็กจะคิดถึงตำแหน่งของวัตถุในแง่ของการใช้วัตถุนั้นแต่ประสบการณ์ทางสายตาจะทำให้เด็กได้หัดคาดคะเนเป้าสายตา “การมองวัตถุ” ซึ่งเด็กพิจารณาเรื่องคุณสมบัติของวัตถุ เป็นสำคัญจัดทำให้เด็กค่อย ๆ เข้าใจเส้นนำสายตา (Line-of-sight) ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการคาดคะเน นำสายตาและเป้าสายตาเป็นพื้นฐานที่จำเป็นในระบบมิติสัมพันธ์ ซึ่งต้องพิจารณาเส้นนำ สายตาหลายๆ เส้นในระบบนี้ประสบการณ์ของเด็กกับคุณสมบัติ รูปร่าง ขนาดของวัตถุทำให้เด็กรู้จักส่วนต่างๆ ของวัตถุ ซึ่งจะทำให้เด็กสามารถเข้าใจเรื่องสิ่งที่อยู่ใกล้เคียงกันได้ ซึ่งอยู่ในระบบที่เด็กจะเรียนรู้ต่อไป

2) ระดับการวางตำแหน่ง (Proxinal System) อายุประมาณ 2.6-3.6 ในระดับนี้เด็กเริ่มคิดถึงตำแหน่งของวัตถุในลักษณะที่เป็นอิสระจากคุณสมบัติในการใช้งานของวัตถุนั้นแต่พยายามเข้าใจในเรื่องตำแหน่งของวัตถุโดยดูความสัมพันธ์กับสิ่งที่อยู่ใกล้เป็นหลัก นอกจากนี้การที่

เด็กรู้จักส่วนต่างๆ ของวัตถุทำให้เด็กเริ่มใช้ส่วนต่าง ๆ ของวัตถุนั้นในการอ้างอิง เช่น ลิงชอบนั่งอยู่ข้างรถบรรทุก ไม่ชอบอยู่ข้างหน้า หรือข้างหลังของรถบรรทุก นั่นคือเด็กสามารถจะพิจารณาของวัตถุที่ใช้ในการอ้างอิงมากกว่า 1 ส่วน ตัวอย่างเช่น รถที่แล่นเป็นกระบวน 3 คัน รถคันกลางจะอยู่ข้างหลังของรถคันแรกและจะอยู่ข้างหน้าของรถที่ 3 ซึ่งความเข้าใจของเด็กจะเกิดขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อมีความสามารถในเรื่องความใกล้กันของวัตถุ เมื่อเด็กพัฒนาต่อไปในระบบนี้เด็กจะเรียนรู้เกี่ยวกับการเรียงลำดับของวัตถุซึ่งเป็นพื้นฐานของระบบต่อไปด้วย

3) ระดับการวางทิศทาง (Projective Space) อายุประมาณ 3.6-6 ปีขึ้นไป จากประสบการณ์ในการมองในระดับพื้นฐาน (Functional System) ทำให้เด็กได้รับการพัฒนาความรู้ซึ่งเกิดจากการมองสิ่งต่างๆ รอบตัวทำให้ท้ายที่สุดเด็กรู้จักจินตนาการเส้นนำสายตาและสามารถคาดคะเนได้ว่าการมองในทิศทางใดจะเห็นวัตถุอะไรบ้าง เช่น ในการมองจากจุด C ไปถึงจุด E จุด D จะเป็นจุดที่อยู่บนเส้นนำสายตานั้นด้วย ในแต่ละระดับดังกล่าวเด็กจะพัฒนาการรับรู้เกี่ยวกับตำแหน่งในลักษณะใหม่ๆ โดยผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญดังภาพประกอบ

2.3.3 Bruner (1966, อ้างถึงในนภเนตร ธรรมบวร 2549, น.45-46) มีความเชื่อว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสังคมที่ผู้เรียนจะต้องลงมือปฏิบัติ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ทั้งนี้โดยมีพื้นฐาน อยู่บนประสบการณ์หรือความรู้เดิม ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้เลือกข้อมูล สร้างสมมติฐาน รวมตลอดถึงตัดสินใจ โดยการบูรณาการประสบการณ์ใหม่ไปสู่โครงสร้างทางสติปัญญา ภาษาและปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และวัฒนธรรมของตนโดยเน้นที่การตีความสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รวมตลอดถึงความสำคัญของวัฒนธรรม ที่มีผลต่อการจัดการเรียนการสอนและการตีความของบุคคลต่อโลกรอบตัว ซึ่งได้จัดลำดับขั้นพัฒนาการการเรียนรู้ ของเด็กหรือโครงสร้างทางสติปัญญาเป็น 3 ขั้น ดังนี้

1) ขั้นสัมผัส (Enactive stage) เด็กจะเรียนรู้และเข้าใจสิ่งแวดล้อมโดยผ่านการกระทำ หรือการลงมือปฏิบัติ เช่น การสัมผัส การเคลื่อนไหว การเรียนรู้ในขั้นนี้มีความสัมพันธ์โดยตรงกับความสามารถด้านการเคลื่อนไหว การเต้นรำ และการใช้ร่างกายหรือส่วนต่าง ๆ ของร่างกายในการแสดงออกซึ่งความรู้ ของตน

2) ขั้นคิดจากภาพที่ปรากฏ (Iconic stage) ในขั้นนี้ เด็กจะเรียนรู้ผ่านการมองรูปภาพ หรือตัวแบบ เด็กเริ่มพัฒนาวิธีการจำโดยการใช้จินตนาการมากขึ้น ความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ รอบตัวของเด็ก จะขึ้นอยู่กับการรับรู้โดยการใช้ประสาทสัมผัสมากกว่าการใช้ภาษา เช่น เสียงดัง ความสว่าง เป็นต้น การเรียนรู้ในขั้นนี้มีความสัมพันธ์โดยตรงกับการเรียนหรือการแสดงออกผ่านงานศิลปะซึ่งต้องใช้ทั้งสายตา และมิติสัมพันธ์

3) ขั้นสัญลักษณ์ (Symbolic stage) ในขั้นนี้ เด็กจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ โดยผ่านระบบสัญลักษณ์ เช่น ภาษาพูด ภาษาเขียน และการจัดลำดับ รวมตลอดถึงสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นนามธรรม ซึ่งจะช่วยให้เด็กเข้าใจข้อมูลต่าง ๆ ที่ซับซ้อนมากขึ้น และจะให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ในขั้นนี้มากกว่าขั้นอื่น ๆ

2.3.4 Howard Gardner (1983, อ้างถึงในเยาวพา เดชะคุปต์ 2551, น. 108-115) เชื่อว่า สังคมปัจจุบันได้รับผลกระทบจากสิ่งต่อไปนี้ คือ การเน้นเอาวัฒนธรรมตะวันตกมาใช้ เช่น การเน้นสติปัญญาด้านใดด้านหนึ่งแต่เพียงอย่างเดี่ยวการทดสอบ เช่น การทดสอบทางจิตวิทยาที่วัดความสามารถความพร้อมและการจัดอันดับบุคคล และเน้นความเป็นเลิศ ซึ่งไม่ได้หมายถึง สิ่งที่ดีที่สุดและฉลาดที่สุด แต่ความเก่ง ควรผสมผสานสิ่งที่ดีที่สุดไว้ด้วยกัน ลักษณะความสามารถทางพหุปัญญาตามแนวคิดของการ์ดเนอร์ มี 9 ด้านดังนี้

1) ความสามารถด้านภาษาเป็นความสามารถด้านการเข้าใจคำสั่งชอบอ่านเล่าเรื่อง ชอบสอนและเรียนได้ดีเมื่อมีโอกาสได้พูดได้ฟังและเห็นจับความหมายได้ชัดเจน

2) ความสามารถด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ เป็นความสามารถด้านการจำสิ่งที่เป็น แบบแผนเป็นนามธรรมมีเหตุผลเชิงสรุปความสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ชอบทำการทดลองชอบค้นหาคำตอบด้านรูปแบบและความสัมพันธ์ชอบคณิตศาสตร์ การจัดหมวดหมู่แยกประเภท และแก้ปัญหาต่างๆ ได้ดีทำงานกับตัวเอง

3) ความสามารถด้านดนตรี ชอบร้องเพลง ฟังเพลง เล่นดนตรีและตอบสนองต่อเสียงเพลง แยกแยะทำนอง เรียนรู้จังหวะดนตรีได้ดี รู้จักโครงสร้างของดนตรี โครงสร้างในการฟังเพลง ไวต่อเสียงและคิดทวงท่าทำนองจังหวะได้ดี

4) ความสามารถด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว เป็นความสามารถในการควบคุมร่างกาย การเคลื่อนไหวร่างกายใช้ร่างกาย รู้จักส่วนต่างๆ ของร่างกายและสามารถแสดงออกได้ ชอบการเคลื่อนไหว สัมผัส พูดและใช้ภาษาทางกาย ใช้ร่างกายในการทำกิจกรรมเช่น กีฬา เต้นรำ การแสดงและประดิษฐ์สิ่งของ สามารถพัฒนาการทำงานของร่างกาย เรียนได้ดีถ้ามีโอกาสสัมผัส เคลื่อนไหว และได้ปฏิสัมพันธ์กับพื้นที่ว่าง

5. ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สามารถมองเห็นแง่มุมต่าง ๆ ความสัมพันธ์ของพื้นที่ หาทิศทางในที่ว่างและสามารถแสดงออกด้วยภาพจัดรูปฟอร์มต่าง ๆ ในสมอง สามารถมองเห็นรูปลักษณ์ ของสิ่งต่างๆ เรียนได้ดีถ้าต้องใช้จินตนาการ มีโอกาสคิดอย่างอิสระ ทำงานด้วยสีและภาพ ชอบที่จะวาดและออกแบบตามจินตนาการ

6. ความสามารถด้านความเข้าใจระหว่างบุคคล (ด้านมนุษย์สัมพันธ์) เป็นความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เข้าใจผู้อื่น รับรู้อารมณ์ ความคิด และความปรารถนาดีของผู้อื่น

7. ความสามารถด้านการเข้าใจตนเอง เป็นความสามารถในการรู้จิตใจตนเอง แยกสภาพจิตใจตนเองและอารมณ์ ความคิด และความปรารถนาของผู้อื่น มีสมาธิ มีความคิดของตนเอง ตระหนัก และแสดงความรู้สึกของตนเองได้หลายอย่าง มีความคิดในระดับสูงและมีเหตุและผล

8. ความสามารถในการเข้าใจสภาพธรรมชาติ เป็นความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ และปรากฏการณ์ของธรรมชาติ ตระหนักถึงความสามารถของตนเองที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เข้าใจความสำคัญของตนเองกับสิ่งแวดล้อม และเข้าใจถึงพัฒนาการของมนุษย์ และการดำรงชีวิตของมนุษย์ ตั้งแต่เกิดจนตาย จดจำเข้าใจ จำแนก แยกแยะ ของความเหมือนความต่าง ที่สัมพันธ์กันของสิ่งของได้ เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของสะสาร

9. ความสามารถด้านจิตนิยม หรือการดำรงคงอยู่ของชีวิต เป็นความสามารถในด้านการจับประเด็น คำถาม ที่เกี่ยวกับการดำรงอยู่ของมนุษย์ เช่น ความหมายของชีวิต เรียนรู้บริบทของการดำรง คงอยู่ของมนุษย์ เข้าใจความสัมพันธ์ของโลกที่เป็นกายภาพและโลกของจิตใจ มีความรักในผู้อื่น มีการตื่นตัว ในการแสดงออกต่อสถานการณ์บางอย่าง ในการเข้าใจวัฒนธรรมในด้านอารมณ์ สังคม จริยธรรม เข้าใจ หลักปรัชญา หลักศาสนาๆ ที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับตนเอง เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของร่างกาย จิตใจและจิตวิญญาณ

สรุปได้ว่า ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับมิติสัมพันธ์ มีดังนี้ ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจท์ ทฤษฎีการรับรู้ด้านมิติสัมพันธ์ของเพียเจต์และอิลเฮลเดอร์ ทฤษฎีพัฒนาความคิดของ Johnston พัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กหรือโครงสร้างทางสติปัญญาของ Bruner และความสามารถทางพหุปัญญาตามแนวคิดของการ์ดเนอร์

2.4 การส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์

การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ให้เกิดกับเด็กปฐมวัยเป็นกิจกรรมที่เด็กได้ปฏิบัติและกระทำด้วยตนเองผ่านการเรียนรู้การใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าในการสังเกตสิ่งต่าง ๆ รอบตัวนักการศึกษาและนักจิตวิทยาได้ศึกษาเกี่ยวกับความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของมนุษย์การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ได้มีผู้เสนอแนะการจัดการเรียนการสอน

วรรณวิภา สุทธเกียรติ (2542, น. 3) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ ควรเน้นให้นักเรียนได้ค้นพบความสัมพันธ์ด้วยกระบวนการการประดิษฐ์ การวาด การวัด

การมองเห็น การเปรียบเทียบ การแปลง และการจำแนกรูปเรขาคณิตที่เน้นกิจกรรมในลักษณะการสำรวจ การตั้งข้อคาดเดา การสืบเสาะเพื่อตรวจสอบข้อคาดเดา

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, น. 23) ได้ยกตัวอย่างการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการ ด้านสติปัญญาเกี่ยวกับความสามารถมิติสัมพันธ์ (พื้นที่/ ระยะ) ดังนี้

1. การต่อเข้าด้วยกัน การแยก การบรรจุแลการเทออก โดยกิจกรรมการเล่นทราย-น้ำ ก่อสร้างบล็อก

2. การสังเกตสิ่งต่าง ๆ และสถานที่จากมุมมองที่ต่าง ๆ กัน โดยกิจกรรมการเล่นเครื่องเล่นสนาม ให้เด็กเล่นปีนป่าย ลอดอุโมงค์ และสนทนากับเด็กเกี่ยวกับพื้นที่/ ระยะจากมุมมองต่าง ๆ

3. การอธิบายในเรื่องตำแหน่งของสิ่งต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กัน โดยกิจกรรมการสำรวจสิ่งต่างๆ ที่คุ้นเคยและอธิบายตำแหน่งที่อยู่ของสิ่งนั้น ๆ

4. การอธิบายในเรื่องทิศทางการเคลื่อนที่ของคนและสิ่งต่าง ๆ โดยกิจกรรมการเล่นสำรวจสถานที่ที่คุ้นเคยและอธิบายถึงทิศทาง ระยะทางของสถานที่นั้น ๆ

5. การสื่อความหมายของมิติสัมพันธ์ด้วยภาพวาด ภาพถ่าย และรูปภาพ โดยกิจกรรมให้เด็กเขียนภาพด้วยสีเทียน สีน้ำ ดูหนังสือภาพกับเด็ก

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนกระทรวงศึกษาธิการ (2546, น. 83-84) ได้เสนอแนวทางการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ โดยมีแนวทางการจัดประสบการณ์ ไว้ดังนี้

1. ใช้คำถาม คำสั่งกระตุ้นให้เด็กบอก แสดงตำแหน่ง ระยะ ทิศทางในสถานการณ์ต่าง ๆ

2. ให้เด็กเล่นเกมการศึกษา

3. ให้เด็กเล่นเครื่องเล่น เช่น บล็อก ตัวต่อสร้างสรรค์ ฯลฯ

4. ให้เด็กทำกิจกรรมศิลปะ เช่นการวาดภาพ การตัดปะ การพับ การสาน ฯลฯ

5. ให้เด็กเล่นเกมกลางแจ้ง เช่น เกมกระรอกเข้าโพรง รีรีข้าวสาร ฯลฯ

6. ให้เด็กเคลื่อนไหวร่างกายในรูปแบบต่าง ๆ ตามคำสั่งและข้อตกลง

7. จัดกิจกรรมสำรวจและนำมาวาดภาพ ทำแผนผังหรือประดิษฐ์โมเดล จำลองตำแหน่งสถานที่ ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับการต่อชิ้นส่วนภาพเข้าด้วยกัน และแยกออก มีแนวทางการจัดประสบการณ์ ดังนี้

7.1 ให้เด็กได้ดูภาพที่สมบูรณ์ของภาพตัดต่อก่อนลงมือปฏิบัติ

7.2 ให้เด็กได้มีโอกาสเล่นเกมภาพตัดต่อ เกมลอตโต อย่างสม่ำเสมอ ฯลฯ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย กิจกรรมที่ ครูจัดควรให้เด็กได้มีส่วนในการลงมือกระทำกับวัตถุอย่างสม่ำเสมอ โดยมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม และคำนึงถึงระดับความรู้ทักษะและวัยของเด็ก โดยจัดประสบการณ์ให้เด็กได้สำรวจ สืบเสาะสิ่งต่าง ๆ ผ่านการทำกิจกรรมศิลปะ การเล่นทราย-น้ำ เล่นเครื่องเล่นสนาม เล่นเกมต่าง ๆ เป็นต้น ในขณะที่เด็กลงมือกระทำกิจกรรมต่างๆ ครูใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กบอกแสดงตำแหน่ง ระยะทิศทาง สถานการณ์ต่างๆ ทั้งการเคลื่อนที่และคงที่ของคนและสิ่งของต่างๆ ที่เด็กได้รับจากการจัดกิจกรรม ซึ่งจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ด้านมิติสัมพันธ์ให้แก่เด็กปฐมวัย

2.5 การประเมินความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย

ในการประเมินความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ มีผู้ศึกษาและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ ดังนี้

หยาดมณี ขามธาตุ (2553, น. 32) ได้สร้างแบบทดสอบชนิดรูปภาพวัดความสามารถทาง มิติสัมพันธ์ เป็นแบบปรนัย 3 เลือก จำนวน 20 ข้อ โดยแบ่งแบบทดสอบออกเป็น 2 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 แบบทดสอบวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ ด้านตำแหน่งทิศทางของวัตถุสิ่งของ จำนวน 10 ข้อ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับ ตำแหน่ง-หลัง จำนวน 5 ข้อ ตำแหน่งซ้าย-ขวา จำนวน 5 ข้อ

ชุดที่ 2 แบบทดสอบวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ ด้านตำแหน่งวัตถุของสิ่งของที่สัมพันธ์กัน จำนวน 10 ข้อ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับ ตำแหน่งระหว่างที่ของสิ่งของจำนวน 5 ข้อ ตำแหน่งลำดับที่ ของสิ่งของ จำนวน 5 ข้อ

มาลี หงษ์ทอง (2553, น. 51) ได้สร้างการวัดความรู้ความเข้าใจด้านมิติสัมพันธ์ โดยจัดทำแบบทดสอบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ แบบคู่ขนานก่อนและหลังรวม 5 ด้าน จำนวน 25 ข้อ เพื่อวัดความสามารถด้าน การซ่อนรูป การประกอบภาพ การแยกชิ้นส่วน ภาพซ้อน ภาพอนุกรม

สมใจ อินจำลอง (2554, น. 80) ได้นำแบบวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย จำนวน 3 ชุด คือ 1) วัดด้านการจำแนกความเหมือนความแตกต่างของวัตถุจำนวน 2) วัดด้านความสัมพันธ์ของตำแหน่งวัตถุและทิศทางของวัตถุ 3) วัดด้านการต่อเข้า การแยกออกจากกันของวัตถุ มาวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย

สายฝน แก้วมาต (2555, น. 33) ได้นำแบบวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ เป็นแบบทดสอบเชิงปฏิบัติ เรื่อง ตำแหน่งของสิ่งต่างๆ ที่สัมพันธ์กัน 3 ด้าน จำนวน 12 ข้อ ประกอบด้วย

แบบวัดตำแหน่งซ้าย-ขวา ของสิ่งต่าง ๆ จำนวน 4 ข้อ แบบวัดตำแหน่งระหว่างที่ของสิ่งต่าง ๆ จำนวน 4 ข้อ และแบบวัดตำแหน่งลำดับที่ของสิ่งต่าง ๆ จำนวน 4 ข้อ

สรุปได้ว่า การประเมินความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ สำหรับเด็กปฐมวัยสามารถใช้เครื่องมือที่หลากหลาย เช่น แบบทดสอบชนิดรูปภาพ แบบทดสอบแบบคู่ขนาน แบบทดสอบเชิงปฏิบัติ แบบทดสอบแบบปฏิบัติจริง แบบทดสอบแบบปรนัย เลือกคำตอบ แบบทดสอบแบบเกม การศึกษาเป็นแบบคู่ขนาน เป็นต้น สำหรับงานวิจัยนี้ใช้แบบทดสอบเชิงปฏิบัติ โดยสร้างสถานการณ์ จำนวน 14 ข้อ มีแนวทางการประเมินความสามารถด้านมิติสัมพันธ์จำนวน 4 ด้าน ดังนี้

1. ความสามารถในการบอกตำแหน่ง หน้า-หลัง
2. ความสามารถในการบอกตำแหน่ง ระหว่าง
3. ความสามารถในการบอกตำแหน่ง ใกล้-ไกล
4. ความสามารถในการบอกตำแหน่ง ซ้าย-ขวา

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย

2.6.1 งานวิจัยในประเทศ

ประพิมพ์พักตร์ พละพงศ์ (2550) ได้ศึกษาความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยในการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกระดาษเส้นของเด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุ 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์โดยใช้กระดาษเส้น และแบบทดสอบวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ ประกอบด้วย ด้านการมองวัตถุกับการเคลื่อนไหว ด้านการรับรู้ภาพ ด้านการรับรู้ความคงรูปของวัตถุ ด้านการรับรู้ตำแหน่งของวัตถุ ที่สัมพันธ์กับพื้นที่ ด้านการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุ ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยหลังการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกระดาษเส้นสูงกว่าก่อนการทำกิจกรรมด้วยกระดาษเส้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เพ็ญวิไล ผาสุขมูล (2552) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานแบบวาดไปเล่าไปที่มี ต่อความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 38 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานแบบวาดไป เล่าไป และแบบวัดความสามารถในการบอกตำแหน่งและทิศทาง ผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานแบบวาดไปเล่าไปมีความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ในการบอกตำแหน่งและทิศทางในระดับดี คือ ปฏิบัติได้ด้วยตนเองร้อยละ 34.21 และในระดับพอใช้ คือ ปฏิบัติได้เป็นบางครั้งร้อยละ 65.79 และความสามารถด้านมิติ

สัมพันธ์จาก การทดสอบแบบปฏิบัติจริงของเด็กปฐมวัยหลังการทดลองการจัดกิจกรรมการเล่านิทานแบบวาดไปเล่าไปสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มาลี หงส์ทอง (2553) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาแบบร่วมมือที่มีต่อความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยอายุ 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ (1) เกมการศึกษาด้านมิติสัมพันธ์ ประกอบด้วย เกมการศึกษาการซ่อนรูป เกมการศึกษาประกอบภาพ เกมการศึกษาการแยกชิ้นส่วน เกมการศึกษาภาพซ้อน, เกมการศึกษาภาพอนุกรม (2) คู่มือการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาแบบร่วมมือ โดยมีองค์ประกอบคือ คำชี้แจง หลักการ วัตถุประสงค์ หลักการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาแบบร่วมมือเทคนิค Team-Pair-Solo การจัดกิจกรรมเกมการศึกษามิติสัมพันธ์ บทบาทผู้สอน บทบาทผู้เรียน และกำหนดการจัดกิจกรรม เกมการศึกษา (3) แบบทดสอบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์เป็นแบบคู่ขนานก่อนและหลังเรียน ผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเกมศึกษาแบบร่วมมือมีความสามารถด้านมิติสัมพันธ์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

หยาดมณี ขามธาตุ (2553) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเล่นบล็อกแบบครูชี้แนะที่มีต่อความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 5-6 ปี จำนวน 30 คนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาล ปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเล่นบล็อกแบบครูชี้แนะ และแบบทดสอบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์เป็นแบบปรนัย โดยแบ่งแบบทดสอบออกเป็น 2 ชุด คือ แบบทดสอบวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ ด้านตำแหน่งทิศทางของวัตถุ และแบบทดสอบวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ด้านตำแหน่งของวัตถุสิ่งของที่สัมพันธ์กัน ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นบล็อกแบบครูชี้แนะมีความสามารถด้านมิติสัมพันธ์หลังการทดลองสูงกว่าก่อน การทดลองอย่างมีนัยสำคัญระดับ .01

เรือนแก้ว ยะไข่ (2554) ได้ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเล่านิทานที่มีต่อความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย อายุระหว่าง 4-5 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 26 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน และแบบทดสอบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย โดยทดสอบด้านความเหมือน ด้านความต่าง ด้านตำแหน่งของสิ่งต่าง ๆ ด้านต่อเข้าด้วยกัน ด้านการแยกออกจากกัน ผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานมีความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญระดับ .01

สมใจ อินจำลอง (2554) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวประกอบเพลงพื้นบ้านที่มีต่อความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 3-4 ปี ที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นเตรียมอนุบาล 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 26 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ คู่มือการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวประกอบเพลงพื้นบ้านจังหวัดเพชรบูรณ์ ประกอบด้วย (1) ความรู้พื้นฐานในการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวประกอบเพลง (2) กิจกรรมการเคลื่อนไหวประกอบเพลงพื้นบ้านจังหวัดเพชรบูรณ์ (3) แผนการจัดกิจกรรม การเคลื่อนไหวประกอบเพลงพื้นบ้านจังหวัดเพชรบูรณ์ และแบบวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ ของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย (1) วัดด้านการจำแนกความเหมือนความแตกต่างของวัตถุ (2) วัดด้านความสัมพันธ์ของตำแหน่งวัตถุและทิศทางของวัตถุ (3) วัดด้านการต่อเข้า การแยกออกจากกันของวัตถุ ผลการวิจัยพบว่าหลังจากการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวของเด็กปฐมวัยมีความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวใน ด้านความเหมือนและความแตกต่างของวัตถุ ด้านความสัมพันธ์ของตำแหน่ง วัตถุและทิศทางของวัตถุและด้านการต่อเข้าการแยกออกจากกันของวัตถุอย่างมีนัยสำคัญที่สถิติ .05

เบญจา สนธยานาวิน (2556) ได้ศึกษาผลการจัดประสบการณ์ทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนบ้านวังลานที่มีต่อความสามารถด้านมิติสัมพันธ์และพฤติกรรมร่วมมือของเด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 5-6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วย แผนการจัดประสบการณ์ทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน และเครื่องมือ ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย แบบวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์เชิงสถานการณ์ และแบบสังเกตพฤติกรรมร่วมมือ ผลการวิจัยพบว่า (1) เด็กปฐมวัยโรงเรียนบ้านวังลานที่ได้รับประสบการณ์ทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนบ้านวังลาน มีความสามารถด้านมิติสัมพันธ์หลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อน การจัดประสบการณ์ มีค่าขนาดอิทธิพลในระดับมาก และ (2) เด็กปฐมวัยดังกล่าวที่ได้รับประสบการณ์ ทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนบ้านวังลานมีพฤติกรรมร่วมมือหลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์มีค่าขนาดอิทธิพลในระดับมาก

2.6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

David and Damiela (1996, อ้างถึงใน หยาดมณี ขามธาตุ 2553, น. 28) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบความสามารถทางด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กที่มีเพศแตกต่างกันและผลของการปฏิบัติด้านร่างกายอย่างเข้มงวดที่วัดด้วยเครื่องมือ KAT กับกลุ่มตัวอย่างอายุ 4 ปี ผลการวิจัยพบว่า เด็กชายมีคะแนนความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สูงกว่าเด็กหญิง และความสามารถทางด้านมิติสัมพันธ์มีความสัมพันธ์ เกี่ยวข้องกับ ผลของการปฏิบัติด้านร่างกาย

ook and Odom (1992, อ้างถึงใน สมใจ อินจำลอง 2554, น. 77) ได้ศึกษาพัฒนาการ ด้านการคิดซึ่งเกี่ยวกับความไวของการแยกแยะโดยการรับรู้สิ่งเร้าหลายมิติ ได้แก่ สี รูปร่าง ขนาด จำนวน ตำแหน่ง พื้นผิว และเส้นกรอบภาพ โดยทำการทดลองกับเด็กเล็กอายุ 4-5 ปี จำนวน 32 คน และเด็กโต อายุ 10-18 ปีจำนวน 32 คน ผลการวิจัยพบว่า เด็กเล็กและเด็กโตจะแยกแยะความแตกต่างของสิ่งเร้าได้มากกว่า ความเหมือนกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจากสิ่งเร้าที่มีความเหมือนในมิติต่างๆ นั้นจะมีลักษณะพิเศษอื่ ๆ ที่เด่นออกมาให้เห็นและในการรับรู้มิติต่างๆ นั้นเด็กเล็กจะรับรู้มิติต่างๆ นั้นจะมีลักษณะพิเศษอื่น ๆ ที่เด่นออกมาให้เห็นและในการรับรู้มิติต่างๆ นั้นเด็กเล็กจะรับรู้มิติต่างๆ ได้น้อยกว่าเด็กโต โดยที่เด็กเล็กมักจะค้นพบมิติ ที่เป็นสี ขนาด จำนวน และบางคนค้นพบมิติที่กล่าวมา นอกจากนี้มีประสบการณ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ ของสิ่งเร้ามากจะมีความไวในการรับรู้มากกว่าคนที่ประสบการณ์น้อยกว่า ในการศึกษาครั้งนี้ Cook and Odom ได้ใช้งานการจัดจำแนกอย่างอิสระศึกษาความแตกต่างของแต่ละคนเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง ของพัฒนาการเด็กพบว่าอายุ 4-5 ปี จะจำแนกสิ่งของโดยใช้สี และขนาดเป็นเกณฑ์ สำหรับเด็กอายุ 10-18 ปี จะใช้ตำแหน่งเป็นเกณฑ์ในการจำแนกสิ่งของ

จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าวข้างต้น พบว่างานวิจัยเหล่านั้นได้ใช้กิจกรรมต่าง ๆ ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ชองเด็กปฐมวัย ซึ่งแต่ละกิจกรรมช่วยให้ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมทุกกิจกรรม สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติที่มีต่อความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลศรอารีย์ จังหวัดระยอง

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติที่มีต่อความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลศรอารีย์ จังหวัดระยอง เป็นการวิจัยแบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest-Posttest Design) มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ เด็กปฐมวัยทั้งชายและหญิงอายุ 4-5 ปี ที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลศรอารีย์ จังหวัดระยอง

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ เด็กปฐมวัยทั้งชายและหญิงอายุ 4-5 ปี จำนวน 20 คน ที่ศึกษาในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนอนุบาลศรอารีย์ จังหวัดระยอง ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม จำนวน 1 ห้องเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือ 2 ประเภท คือ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ จำนวน 20 แผน ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมแผนละ 30 นาที

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย เพื่อวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง โดยเป็นแบบทดสอบเชิงปฏิบัติ จำนวน 14 ข้อ ข้อละ 2 คะแนน คะแนนเต็ม 28 คะแนน

3. การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ มีขั้นตอนการสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

3.1.1 การสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ ดังนี้

1) ศึกษาหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย คุณลักษณะตามวัย และมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์

2) ศึกษาทฤษฎี เอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถด้านมิติสัมพันธ์และการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ

3) แต่งนิทานที่สอดแทรกมิติสัมพันธ์ โดยแต่งนิทานขึ้นใหม่ และดัดแปลงมาจากนิทานที่มีผู้แต่งไว้แล้ว รวมทั้งหมดจำนวน 5 เรื่อง เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์เรื่องตำแหน่ง ตามคำนิยามที่ให้ไว้ มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 3.1 วิเคราะห์คำแสดงตำแหน่งในนิทาน

ชื่อนิทาน	คำแสดงตำแหน่ง
1. อีกากับเหยือกน้ำ	ข้างหน้า-ข้างหลัง
2. ลูกหมูสามตัว	ระหว่าง
3. จิ้งหรีดกับลาน้อย	ใกล้-ไกล
4. น้องอิมอยากไปเที่ยว	ซ้าย-ขวา
5. สามสหายกับเงาที่มองไม่เห็น	ข้างหน้า-ข้างหลัง ระหว่าง ใกล้-ไกล ซ้าย-ขวา

4) ดำเนินการสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ เพื่อใช้ในการดำเนินการทดลอง ระยะเวลา 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 1 แผน ประกอบด้วย จุดประสงค์ เนื้อหา ขั้นดำเนินกิจกรรม สื่อการสอน และการประเมินผล จำนวน 20 แผน

3.1.2 ขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ

1) ส่งแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ ให้อาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจความถูกต้อง และให้ข้อเสนอแนะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

2) ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติอีกครั้ง

3) นำแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม โดยใช้แบบประเมินชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ พบว่าทุกข้อมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 5.00 แสดงว่าอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

4) นำแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัยที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน และนำผลที่ได้มาใช้ปรับปรุงก่อนนำไปทดลองใช้

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัย เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.2.1 การสร้างแบบวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัย ดำเนินการสร้าง ดังนี้

1) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี หลักการ ที่เกี่ยวข้องความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย

2) ศึกษาเอกสารการสร้างแบบวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ และทำความเข้าใจนิยามศัพท์เฉพาะของความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้กำหนดไว้ในงานวิจัย เพื่อสร้างแบบวัด

3) ดำเนินการสร้างแบบวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย โดยนำแบบประเมินของสายฝน แก้วมาต (2555) มาปรับให้เหมาะสมกับวัยของกลุ่มตัวอย่าง เป็นแบบทดสอบเชิงปฏิบัติ ครอบคลุมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ทั้ง 4 ด้าน คือ ตำแหน่งข้างหน้า–

ข้างหลัง, ตำแหน่งใกล้–ไกล, ตำแหน่งระหว่าง, ตำแหน่งซ้าย–ขวา จำนวน 14 ข้อ ข้อละ 2 คะแนน ใช้เวลาข้อละ 1 นาที โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

2 คะแนน หมายถึง ปฏิบัติได้ทันทีและถูกต้องด้วยตนเอง

1 คะแนน หมายถึง ปฏิบัติได้ถูกต้อง แต่ใช้เวลาในการตอบและต้องมีครูชี้แนะ

0 คะแนน หมายถึง ปฏิบัติไม่ถูกต้องหรือไม่ปฏิบัติเลย

3.2.2 ขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพแบบวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย

1) นำแบบวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจความถูกต้องเหมาะสม แล้วปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

2) นำแบบวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ในทุกข้อเท่ากับ 1.00 ซึ่งแสดงว่ามีความสอดคล้องเชิงเนื้อหาเป็นไปตามเกณฑ์ค่า IOC และได้นำข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้เชี่ยวชาญมาปรับแก้

3) วิเคราะห์หาคุณภาพของแบบวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ ใช้วิธีตรวจความเที่ยงระหว่างผู้ประเมิน โดยนำคะแนนของผู้ประเมิน 2 คน ใช้แบบทดสอบฉบับเดียวกันเด็กที่ทดสอบคนเดียวกัน แล้วนำคะแนนของผู้ประเมินทั้ง 2 คน มาหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยใช้สูตรของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 1

4) ตรวจสอบความถูกต้อง และจัดพิมพ์แบบวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยอีกครั้ง ก่อนจัดทำฉบับจริงเพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้มีในการดำเนินการดังนี้

4.1 ทดสอบก่อนการจัดกิจกรรม ทำการวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยเป็นรายบุคคล โดยใช้เครื่องมือคือ แบบวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ ทดสอบวันละ 10 คน ใช้เวลาคนละ 15 นาที ใช้เวลาทั้งหมด 2 วัน

4.2 ดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติที่ส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ตามแผนเป็นระยะเวลา 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน คือ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี ในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ระหว่างเวลา 09.30-10.00 น.

4.3 ทดสอบหลังการจัดกิจกรรม เมื่อดำเนินการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบ สามมิติครบ 5 สัปดาห์ ผู้วิจัยดำเนินการวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยเป็นรายบุคคล โดยนำแบบวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ใช้แบบวัดชุดเดียวกันกับก่อนการจัดกิจกรรมมาวัดกับกลุ่มตัวอย่างหลังได้รับการจัดกิจกรรมแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ ทดสอบวันละ 10 คน คนละ 15 นาที ใช้เวลาทั้งหมด 2 วัน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์คะแนนความสามารถด้านมิติสัมพันธ์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ โดยการใช้เครื่องหมาย (Sign-Test)

6. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

6.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

6.1.1 การตรวจสอบความตรงของเครื่องมือวิจัย แบบทดสอบวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย โดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้อง IOC (รัชนีกูล ภิญโญภานุวัฒน์ 2557, น. 6-47) ดังนี้

$$\text{IOC} = \frac{\sum R}{N}$$

IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้องระหว่าง จุดประสงค์กับเนื้อหาในแบบทดสอบวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย

$\sum R$ หมายถึง ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมด

N หมายถึง จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมด

6.1.2 การตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือวิจัย แบบทดสอบวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย มีการตรวจให้คะแนนแบบเกณฑ์การให้คะแนน ต้องหาค่าความเที่ยงของแบบทดสอบที่มีเกณฑ์การให้คะแนนซึ่งต้องหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยใช้สูตรของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) (กัญจนา ลินทรัตน์ศิริกุล 2555, น. 9-70) ดังนี้

$$r_{tt} = \frac{N\sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N\sum X^2 - (\sum X)][N\sum_Y 2 - (\sum Y)]}}$$

r_{tt} หมายถึง ความเที่ยงของเครื่องมือวิจัย

N หมายถึง จำนวนเด็ก

X หมายถึง คะแนนจาการสอบโดยใช้เครื่องมือวิจัยฉบับที่ 1 / คะแนนจากผู้ประเมินคนที่ 1

Y หมายถึง คะแนนจาการสอบโดยใช้เครื่องมือวิจัยฉบับที่ 2 / คะแนนจากผู้ประเมินคนที่ 2

6.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.2.1 สถิติพื้นฐาน

1) หาค่าเฉลี่ย โดยใช้สูตร (นงลักษณ์ วิรัชชัย 2555, น. 10-30) โดยมีสูตรดังนี้

$$\overline{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\overline{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนเด็กในกลุ่มเป้าหมาย

2) หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (นงลักษณ์ วิรัชชัย 2555, น. 10-38) โดยมีสูตร ดังนี้

$$S.D.=\frac{\sqrt{N\sum x^2-(\sum X)^2}}{N(N-1)}$$

เมื่อ $S.D.$ แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

N แทน จำนวนเด็กในกลุ่มตัวอย่าง

$\sum x^2$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่าง

$(\sum X)^2$ แทน ผลรวมของคะแนนยกกำลังสอง

6.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

6.3.1 สถิตินันพาราเมตริกในการเปรียบเทียบความแตกต่างของประชากร 2 กลุ่ม ที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน คือ การใช้การทดสอบโดยใช้เครื่องหมาย (Sign Test) ซึ่งเป็นการทดสอบแบบนับจำนวนเครื่องหมายบวก (+) และเครื่องหมาย (-) ที่แสดงถึงความเปลี่ยนแปลง โดยมีวิธีการทดสอบสมมติฐาน (สุพิมพ์ ศรีพันธ์ วรสกุล 2555, น. 11-29) มีขั้นตอน ดังนี้

1) ตั้งสมมติฐาน ตั้งสมมติฐานในการทดสอบ ดังนี้

H_0 : คะแนนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมไม่แตกต่างกัน

H_1 : คะแนนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแตกต่างกัน โดยคะแนนหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าคะแนนก่อนจัดกิจกรรม

2) กำหนดนัยสำคัญ

a = .01

3) หาผลต่างระหว่างข้อมูล 2 ชุดทีละคู่ ข้อมูลคะแนนก่อนการทดลองแทนด้วย X_1 ข้อมูลคะแนนหลังการทดลองแทนด้วย X_2 และให้เครื่องหมาย ดังนี้

(1) ให้เครื่องหมายบวก (+) ถ้า $X_1 > X_2$

(2) ให้เครื่องหมายลบ (-) ถ้า $X_1 < X_2$

(3) ให้ตัวเลข 0 ถ้า $X_1 = X_2$

(4) นับจำนวนเครื่องหมาย + และเครื่องหมาย – สำหรับ 0 ให้ตัดออก ให้ n แทนผลรวมของจำนวนคู่ที่มีเครื่องหมาย + และ – รวมกัน

(5) ให้ r แทนจำนวนเครื่องหมาย + หรือเครื่องหมาย – ที่มีจำนวนน้อยกว่า

(6) นำค่า r ที่ได้จากข้อ 5 ไปเทียบกับ r วิกฤตที่ได้จากตาราง และจะปฏิเสธ สมมติฐาน H_0 เมื่อ r ที่คำนวณน้อยกว่าหรือเท่ากับ r วิกฤตที่ได้จากตาราง

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิจัยเรื่อง ผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติที่มีต่อความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลศรอารีย์ จังหวัดระยอง เป็นการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยและสมมติฐานของการวิจัย แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์คะแนนความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์คะแนนความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ

ตารางที่ 4.1 แสดงคะแนนความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรม การเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติโดยรวมและรายด้าน (คะแนนเต็ม 28 คะแนน)

คนที่	ด้านตำแหน่งข้างหน้า-ข้างล่าง (8 คะแนน)		ด้านตำแหน่งระหว่าง (4 คะแนน)		ด้านตำแหน่งใกล้-ไกล (8 คะแนน)		ด้านตำแหน่งซ้าย-ขวา (4 คะแนน)		คะแนนรวม (28 คะแนน)	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
1	8	8	4	4	0	6	8	8	20	26
2	6	8	2	2	0	6	4	4	12	21
3	6	8	3	3	6	7	4	8	19	26
4	8	8	3	3	2	8	4	4	17	23
5	7	8	0	2	6	8	0	4	13	22
6	8	8	3	4	8	8	6	7	25	27
7	8	8	3	4	4	6	8	8	23	27

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

คนที่	ด้านตำแหน่งข้างหน้า-ข้างล่าง (8 คะแนน)		ด้านตำแหน่งระหว่าง (4 คะแนน)		ด้านตำแหน่งใกล้-ไกล (8 คะแนน)		ด้านตำแหน่งซ้าย-ขวา (4 คะแนน)		คะแนนรวม (28 คะแนน)	
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
8	8	8	4	4	0	6	2	6	14	25
9	8	8	1	2	4	6	1	8	15	24
10	7	8	2	4	4	7	4	4	17	23
11	6	8	1	4	2	1	4	4	13	17
12	7	8	0	4	0	0	0	2	7	14
13	8	8	2	4	2	6	0	0	12	18
14	7	8	4	4	2	8	6	4	19	24
15	8	8	3	4	4	6	6	6	21	22
16	7	8	4	3	0	6	4	4	15	21
17	6	8	2	4	0	8	0	2	8	22
18	8	8	4	4	0	6	2	4	14	22
19	6	8	2	4	0	6	4	8	12	26
20	6	8	1	4	8	8	3	8	18	28
รวม	143	160	48	72	51	123	70	103	313	458
$\bar{X}$	7.15	8.00	2.40	3.60	2.55	6.15	3.50	5.15	15.45	22.90
S.D	0.87	0.00	1.31	0.80	2.76	2.13	2.52	2.41	4.26	3.58

จากตารางที่ 4.1 พบว่าคะแนนความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติโดยรวม พบว่า

ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย หลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ โดยก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติมีคะแนนค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.45 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.26 หลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ มีคะแนนค่าเฉลี่ยเท่ากับ 22.90 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.58 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

คะแนนความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ด้านตำแหน่งข้างหน้า-ข้างหลัง ก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.15 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.87 หลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.00 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.00

คะแนนความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ด้านตำแหน่งระหว่าง ก่อนการจัดกิจกรรม การเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.40 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.31 หลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.80

คะแนนความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ด้านตำแหน่งใกล้-ไกล ก่อนการจัดกิจกรรม การเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.55 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.76 หลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.15 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.13

คะแนนความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ด้านตำแหน่งซ้าย-ขวา ก่อนการจัดกิจกรรม การเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.52 หลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.15 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.41

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ขอเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรม การเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบเป็นรายบุคคล แสดงเป็นกราฟเส้นได้ดังนี้

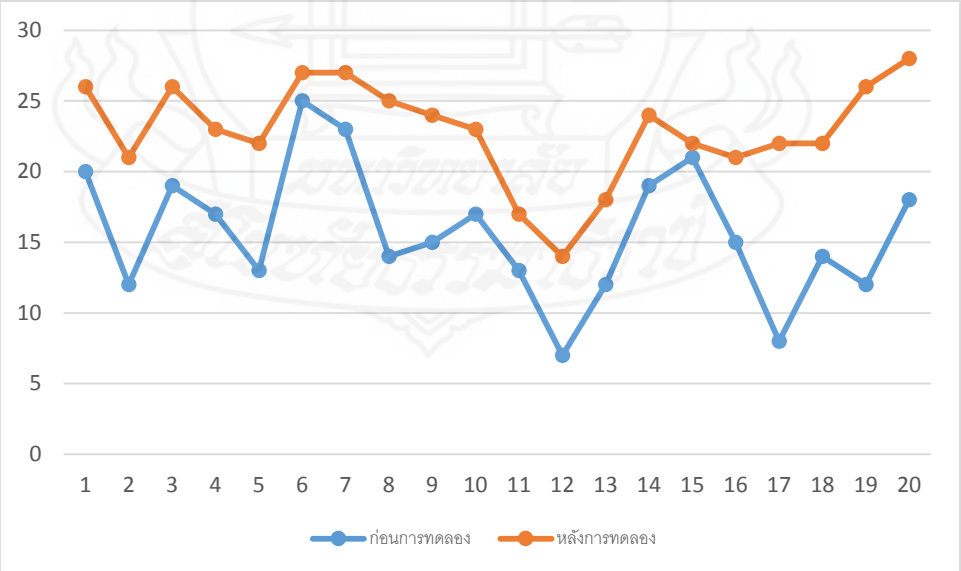

ภาพที่ 4.1 แสดงความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ

จากกราฟแสดงให้เห็นว่า ก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติคะแนนความสามารถทางด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยสูงสุดอยู่ที่ 20 คะแนน ส่วนคะแนนต่ำสุดอยู่ที่ 7 คะแนน หลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติพบว่าได้คะแนนความสามารถทางด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยสูงสุดอยู่ที่ 28 คะแนน ส่วนคะแนนต่ำสุดอยู่ที่ 14 คะแนน

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ

ตารางที่ 4.2 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนรวมของความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ

คนที่	คะแนนก่อนการทดลอง (X_1)	คะแนนหลังการทดลอง (X_2)	ผลต่างคะแนน	การแสดงข้อมูล	เครื่องหมาย
1	20	26	6	$X_2 > X_1$	+
2	12	21	9	$X_2 > X_1$	+
3	19	26	7	$X_2 > X_1$	+
4	17	23	6	$X_2 > X_1$	+
5	13	22	9	$X_2 > X_1$	+
6	25	27	2	$X_2 > X_1$	+
7	23	27	4	$X_2 > X_1$	+
9	14	25	11	$X_2 > X_1$	+
10	15	24	9	$X_2 > X_1$	+
11	17	23	6	$X_2 > X_1$	+
12	13	17	4	$X_2 > X_1$	+
13	7	14	7	$X_2 > X_1$	+
14	12	18	5	$X_2 > X_1$	+
15	21	24	1	$X_2 > X_1$	+

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

คนที่	คะแนนก่อนการทดลอง (X_1)	คะแนนหลังการทดลอง (X_2)	ผลต่างคะแนน	การแสดงข้อมูล	เครื่องหมาย
16	15	22	6	$X_2 > X_1$	+
17	8	21	14	$X_2 > X_1$	+
18	14	22	8	$X_2 > X_1$	+
19	12	26	14	$X_2 > X_1$	+
20	18	28	10	$X_2 > X_1$	+
สรุป เครื่องหมายบวก (+) เท่ากับจำนวน 20 เครื่องหมายลบ (-) เท่ากับจำนวน 0 r คำนวนเท่ากับ 0 และ r วิกฤตที่ได้จากตารางคือ 1 ดังนั้นจึงปฏิเสธ H_0 ยอมรับ H_1 นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01					

จากตารางที่ 4.2 แสดงให้เห็นว่า เด็กทั้งหมดมีคะแนนรวมหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บทที่ 5
สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติที่มีต่อความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลศรอารีย์ จังหวัดระยอง ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ

1.2 สมมุติฐาน

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติที่มีต่อความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม

1.3 วิธีดำเนินการวิจัย

1.3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร คือ เด็กปฐมวัยทั้งชายและหญิงอายุ 4-5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลศรอารีย์ จังหวัดระยอง

2) กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กปฐมวัยทั้งชายและหญิงอายุ 4-5 ปี จำนวน 20 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนอนุบาลศรอารีย์ จังหวัดระยอง ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม จำนวน 1 ห้องเรียน

1.3.2 เครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย

1) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ จำนวน 20 แผน ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมแผนละ 30 นาที

2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย เพื่อวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการ

ทดลอง เป็นแบบทดสอบเชิงปฏิบัติ จำนวน 14 ข้อ คะแนนเต็ม 28 คะแนน ทดสอบเป็นรายบุคคล ใช้เวลาทดสอบ ข้อละ 1 นาที รวมเวลาที่ใช้ทั้งหมด 15 นาที

1.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ทดสอบก่อนการจัดกิจกรรม ทำการวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยเป็นรายบุคคล โดยใช้เครื่องมือคือ แบบทดสอบเชิงปฏิบัติเพื่อวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ ทดสอบวันละ 10 คน ใช้เวลาคนละ 15 นาที ใช้เวลาทั้งหมด 2 วัน

2) ดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติที่ส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ตามแผนเป็นระยะเวลา 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน คือ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี ในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ระหว่างเวลา 09.30-10.00 น.

3) ทดสอบหลังการจัดกิจกรรม เมื่อดำเนินการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติครบ 5 สัปดาห์ ผู้วิจัยดำเนินการวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยเป็นรายบุคคล โดยนำแบบวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ใช้แบบวัดชุดเดียวกันกับก่อนการจัดกิจกรรมมาวัดกับกลุ่มตัวอย่างหลังได้รับการจัดกิจกรรมแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ ทดสอบวันละ 10 คน คนละ 15 นาที ใช้เวลาทั้งหมด 2 วัน

1.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์คะแนนความสามารถด้านมิติสัมพันธ์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) วิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ โดยการใช้เครื่องหมาย (Sign Test)

1.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เด็กทั้งปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติมีความสามารถด้านมิติสัมพันธ์หลังการทดลอง สูงกว่าก่อนการการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติที่มีต่อความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยโดยรวมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับ พิสุทธินี ชานนท์ (2556) ที่ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพสามมิติที่มีต่อความสามารถทางการพูดของเด็กปฐมวัย ที่อยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ผลการวิจัยปรากฏว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพสามมิติ มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางการพูดหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสมใจ อินจำลอง (2554) ที่ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวประกอบเพลงพื้นบ้านที่มีต่อความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 3-4 ปี ผลการวิจัยปรากฏว่า หลังจากการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวของเด็กปฐมวัยมีความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวใน ด้านความเหมือนและความแตกต่างของวัตถุ ด้านความสัมพันธ์ของตำแหน่ง วัตถุและทิศทางของวัตถุและด้านการต่อเข้าการแยกออกจากกันของวัตถุอย่างมีนัยสำคัญที่สถิติ .05

จากผลการวิจัยดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติที่มีต่อความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยโดยรวมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ทั้งนี้เพราะ

2.1 ลักษณะของนิทานที่ผู้วิจัยนำมาใช้เล่าให้เด็กฟังนั้น มีการแต่งนิทาน โดยใช้คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับตำแหน่งข้างหน้า-ข้างหลัง, ระหว่าง, ใกล้-ไกล, ซ้าย-ขวา สอดแทรกอยู่ในเนื้อหาของนิทาน มีการเน้นย้ำคำเหล่านั้นในเนื้อหาตั้งแต่ต้นจนจบ และที่สำคัญคำเหล่านั้นถูกนำมาใช้เชื่อมโยงกับนิทาน ให้เป็นเรื่องราวที่สนุกสนาน น่าสนใจ เหมาะสมกับวัย ทำให้เด็กชื่นชอบ รวมทั้งสามารถทำความเข้าใจกับคำที่เกี่ยวข้องกับมิติสัมพันธ์ได้ง่าย สอดคล้องกับที่ กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์ (2558, น. 1) ได้กล่าวไว้ว่านิทานนั้นมีความสำคัญในการสร้างเด็กให้ฉลาดคือการที่เด็กได้ฟังนิทานเป็นการสร้างการเรียนรู้ ส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาในขณะที่ฟังนิทานเด็กจะมีความสนุกสนานเพลิดเพลิน จึงส่งผลให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่ดีและจดจำได้ดี และสอดคล้องกับ Eliason & Jenkins (2008) ที่กล่าวว่า ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ในเด็กปฐมวัยเกี่ยวข้องกับการใช้คำศัพท์ และเรียนรู้คำต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับตำแหน่ง จึงทำให้เด็กจำและเข้าใจในคำศัพท์ที่แสดงถึงตำแหน่งมิติสัมพันธ์

2.2 การเล่านิทานโดยใช้ประกอบภาพสามมิติ เป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน เด็กชื่นชอบ สอดคล้องกับกรมวิชาการ (2546, น. 107) ที่กล่าวไว้ว่านิทานนั้นมีความสำคัญในการโน้มน้าวจูงใจ

เด็กให้สนใจและยังช่วยทำให้เด็กมีความเพลิดเพลิน ช่วยสนองความต้องการของเด็กเพราะเด็กชื่นชอบนิทานที่สุด ประกอบกับการเล่านิทานที่ใช้ภาพสามมิติ ที่เป็นภาพที่มีส่วนสูง ส่วนลึก มองเป็นมิติ ทำให้ดูเหมือนภาพจริงมากกว่าภาพถ่าย อีกทั้งภาพสามมิติสามารถเลื่อน ดึง หรือขยับเข้า ออกได้ เคลื่อนไหวได้ ทำให้เห็นความสัมพันธ์ของวัตถุในตำแหน่งต่าง ๆ ได้ชัดเจน เป็นรูปธรรม ส่งผลให้เด็กรับรู้และเข้าใจเรื่องตำแหน่งได้ดี นอกจากนี้การใช้ภาพสามมิติประกอบการเล่านิทานกระตุ้นความสนใจให้เด็กอยากเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับวิริยะ สิริสิงห์ และคณะ (2542, น. 2) ที่กล่าวว่า ภาพสามมิติเรียกความสนใจได้ดี เมื่อนำภาพสามมิติมาใช้กับเด็ก จะทำให้เด็กมองเห็นภาพนั้นเปรียบเสมือนเด็กได้เรียนรู้จากของจริงมากยิ่งขึ้น ภาพสามมิติเป็นสื่อกระตุ้นให้เกิดการรับรู้ จดจำ และเข้าใจจากการมองเห็นภาพที่มีมิติเหมือนจริง และเมื่อนำภาพประกอบสามมิติมาประกอบกับการเล่านิทานที่เป็นการใช้ภาพที่เคลื่อนไหวประกอบกับการเล่านิทานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมิติสัมพันธ์ เมื่อเด็กฟังและเห็นภาพที่สามารถเคลื่อนไหวสอดรับกับคำที่ได้ยิน จึงทำให้เด็กเกิดการเชื่อมโยงและเข้าใจในตำแหน่ง ข้างหน้า-ข้างหลัง, ระหว่าง, ใกล้-ไกล, ซ้าย-ขวา สอดคล้องกับ เรือนแก้ว ยะไข่ (2554) ได้ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเล่านิทานที่มีต่อความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย อายุระหว่าง 4-5 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานมีความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญระดับ .01

2.3 การจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ เริ่มต้นจากการใช้ภาพประกอบสามมิติมาประกอบการเล่านิทานของครู ซึ่งทำให้เด็กคุ้นเคยกับคำที่ใช้แสดงตำแหน่ง ข้างหน้า-ข้างหลัง, ระหว่าง, ใกล้-ไกล และซ้าย-ขวา ที่แทรกอยู่ในเนื้อหาของนิทานที่ครูเล่า และเมื่อครูและเด็กได้ร่วมกันเล่านิทาน โดยครูเปิดโอกาสให้เด็กได้ออกมาขยับภาพ เปิดภาพเคลื่อนไหวภาพสามมิติด้วยตนเอง ซึ่งถือเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้นำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องตำแหน่งที่ได้เรียนรู้ผ่านการฟังนิทานลงสู่การปฏิบัติด้วยตนเอง รวมถึงครูยังได้จัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับตำแหน่งมิติสัมพันธ์ โดยเชื่อมโยงกิจกรรมให้สอดคล้องกับนิทานและคำที่แสดงตำแหน่ง เช่น ให้เด็กวาดภาพ เล่นบทบาทสมมุติ เป็นต้น กิจกรรมที่กล่าวมาถือเป็นการเน้นย้ำซ้ำทวนเกี่ยวกับตำแหน่งข้างหน้า-ข้างหลัง, ระหว่าง, ใกล้-ไกล และซ้าย-ขวา ด้วยวิธีการที่หลากหลายที่ตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล เด็กสนุกสนานเพลิดเพลินใจกับกิจกรรม ทำให้สนใจและตื่นตัวที่จะมีส่วนร่วม ส่งผลต่อความเข้าใจในเรื่องมิติสัมพันธ์ สอดคล้องกับพัชรี ผลโยธิน (2552, น. 1-3) ที่กล่าวว่า พัฒนาการด้านสติปัญญาคือความสามารถในการเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ กับตนเองจึงทำให้เกิดการรับรู้ การจดจำ และกับกุลยา ตันติพลาชีวะ (2551, น.

138) ที่กล่าวว่าเด็กเรียนรู้ได้จากการสนทนาถึงการแสดงหรือเล่านิทาน ครูต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์และลงมือกระทำ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยมาใช้

3.1.1 ครูผู้สอนควรศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ เพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมได้อย่างราบรื่นในทุกขั้นตอน

3.1.2 ครูผู้สอนควรฝึกฝนการใช้ภาพสามมิติประกอบการเล่านิทานให้คล่องก่อนที่นำไปใช้จัดกิจกรรมจริง

3.1.3 ในการทำภาพประกอบสามมิติ ควรคำนึงถึงขนาดของภาพให้มีความเหมาะสมกับการมองของเด็ก รวมทั้งต้องทำให้ภาพประกอบมีความแข็งแรงและทดทาน

3.2 ข้อแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรศึกษาการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติที่มีต่อพัฒนาการด้านอื่นๆ เช่น ด้านการเขียน ด้านการอ่านจับใจความ เป็นต้น

3.2.1 ควรมีการศึกษาความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยในกลุ่มอายุอื่นๆ ที่ใช้การจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กรมวิชาการ. (2546). *กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 สำหรับเด็ก 3-5 ปี* กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.

_____. (2546). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 สำหรับเด็ก 3-5 ปี*. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.

_____. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สำหรับเด็ก 3-5 ปี*. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงสาธารณสุข กรมอนามัย. (2548). *นิทาน ทำให้ลูกฉลาดจริงจริง*. นนทบุรี: สำนักงานส่งเสริมสุขภาพ.

กัญจนา ลินทรัตน์ศิริกุล. (2555). เครื่องมือวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพ. ใน *ประมวลสาระชุดวิชา การวิจัยหลักสูตรและการสอน (หน่วยที่ 9, น.9-6 ถึง 9-83)*. นนทบุรี: สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2548). ความหมายของการศึกษาปฐมวัย. *วารสารการศึกษาปฐมวัย 3*, (7) 30-39.

_____. (2551). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: เอดิสันเพรสโพรดักส์.

กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์. (2558). *เสาร์สร้างสุขเปิดโลกจินตนาการ ฟังนิทานกับป้ากุล*. สืบค้นจาก http://www.naewana.com/lady/160334.

เกริก ยุ้นพันธ์. (2539). *เทคนิคการเขียน การเล่านิทานสำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

_____. (2538). *การเล่านิทานในเอกสารการสอนวิชา บร 620*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบรรณารักษ์ศาสตร์.

คะนึง สายแก้ว. (2552). *เอกสารประกอบการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ระยะที่ 2 กลุ่มปฐมวัย กลุ่มสนใจ*. สุรินทร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

จิระประภา บุณยนิตย์. (2551). *วิธีช่วยให้เด็กรักการอ่าน*. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.

ดวงสมร ศรีใสคำ. (2552). *ผลของกิจกรรมการเล่านิทานพื้นบ้านที่มีต่อพัฒนาการทางภาษาด้านการพูด ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). ราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.

ฉวีวรรณ กินาวงศ์. (2533). *การศึกษาเด็ก*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ฉวีวรรณ คูหาภินันทน์. (2542). *การอ่านและการส่งเสริมการอ่าน*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาคาร.

_____. (2545). *วรรณกรรมสำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาคาร.

ชวนชม เครือเขียว. (2547). *ผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานและการแสดงบทบาทสมมติที่มีต่อสุขนิสัยของเด็กปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลลำพูน*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

นภาปีย สิริกรกาญจนา. (2553). *ผลของการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอนที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

นภเนตร ธรรมบวร. (2549). *การประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2549). *การพัฒนากระบวนการคิดในเด็กปฐมวัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2555). การวิเคราะห์ลักษณะการแจกแจงของตัวแปร. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยหลักสูตรและการสอน*. (หน่วยที่ 10, น. 10-5 ถึง 10-274). นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

บุบผา เรืองรอง. (2551). *เทคนิคการเล่านิทาน*. สืบค้นจาก http://www.guru.google.co.th/guru/thread?/tid=0764bcd5d66888la.

เบญจา สนธยานาวิน. (2556). *ผลการจัดประสบการณ์ทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนบ้านวังลานที่มีต่อความสามาระด้านมิติสัมพันธ์และพฤติกรรมร่วมมือของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านวังลาน จังหวัดกาญจนบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

ประพิมพ์พักตร์ พละพงศ์. (2550). *ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยในการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกระดาษเส้น*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ.

ประไพ แสงดาว. (2544). *ผลการจัดกิจกรรมเล่านิทานไม่จบเรื่องที่มีต่อความสามารถด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

ประมวญ คิดคินสัน. (2535). *จิตวิทยาการศึกษาเด็กพิเศษ*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พัชรา พุ่มพชาติ. (2560). แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการศึกษาและหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัย*. (หน่วยที่ 2, น. 2-6 ถึง 2-70). นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

พัชรี เกตุแก่นจันทร์. (2541). *การบริหารสมอง Brain Gym*. กรุงเทพฯ: ศรีนครินทรวิโรฒ.

พัชรี ผลโยธิน. (2557). การนำความรู้เกี่ยวกับสมองไปสู่การส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย*. (หน่วยที่ 11, น. 11-5 ถึง 11-39). นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

พัชรี ผลโยธินและอรุณี หรดาล. (2557). ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย*. (หน่วยที่ 1, น. 1-5 ถึง 1-46). นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

พิกุล น้อยนาเพียง. (2554). *ผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบกอบภาพสามมิติที่มีต่อความสามารถในการพูดสื่อความหมายของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านหนองตาไก้พิทยาจังหวัดขอนแก่น*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

พิสุทธินี ชานนท์. (2556). *ผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพสามมิติที่มีต่อความสามารถทางการพูดของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านกุดเสถียร จังหวัดยโสธร*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตสถาน.

พงษ์ศักดิ์ น้อยพยัค. (2560). *ความหมายของมิติสัมพันธ์*. สืบค้นจาก https://www.facebook.com/clayworksthenine/posts/684451401707404:0

พรอนงค์ นิยมค้า, เรื่องศักดิ์ ปิ่นประทีป, และเกริก ยุ้นพันธ์. (2556). *นิทานสำคัญอย่างไร*. สืบค้นจาก http://www.Motherandcare.in.th.

เพ็ญวิไล ผาสุขมูล. (2552). *ผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานแบบวาดไปเล่าไปที่มีต่อความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลอุบลราชธานีจังหวัดอุบลราชธานี.* (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช, นนทบุรี.

ไพพรรณ อินทนิล. (2534). *เทคนิคการเล่านิทาน*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

มหาวิทยาลัยพายัพ. (2551). *เทคนิคการเล่านิทาน*. สืบค้น จาก http://www.courseware.payap.ac.th/docu/th402/2%20information/b5pl.html.

มาณวิกา บุญรินทร์. (2552). *ผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบรูปภาพที่มีต่อความสามารถในการจับใจความของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านโนนไหล่หนองลิง จังหวัดศรีสะเกษ.* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

มาลี หงส์ทอง. (2553). *ผลการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาแบบร่วมมือที่มีต่อความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย.* (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช, นนทบุรี.

รัชนีกูล ภิญโญภานุวัฒน์. (2557). การสร้างเครื่องมือวัดด้านพุทธิพิสัย. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา*. (หน่วยที่ 6, น. 6-6 ถึง 6-73). นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาสาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เรือนแก้ว ยะไข่. (2554). *ผลของการจัดกิจกรรมการเล่านิทานที่มีต่อความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย.* (การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ล้วน สายยศ. (2543). *มิติสัมพันธ์สำคัญไฉน*. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์. 1 (2), 22-24.

วรรณวิภา สุทธเกียรติ. (2542). *การพัฒนาบทเรียนเรขาคณิตที่ใช้ซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

วรวรรณ เหมะชะญาติ. (2536). *ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดของกาเย่ที่มีต่อความสามารถในการเรียนรู้ทางด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กก่อนวัยเรียน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

วรรณี ศิริสุนทร. (2539). *การเล่านิทาน*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เลิฟแอนด์ลิฟเพรส.

วรรณี แก้วคำศรี. (2558). *ผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบหุ่นชักที่มีต่อความสามารถในการพูดของเด็กปฐมวัย*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช, นนทบุรี.

วิเชียร เกษประทุม. (2545). *นิทานพื้นบ้าน*. กรุงเทพฯ: พัฒนาการศึกษา.

วิภารัตน์ อิ่มรัมย์. (2556). *ผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานร้อยแก้วและนิทานร้อยกรองที่มีต่อความสามารถในการอ่านจับใจความของเด็กปฐมวัย*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช, นนทบุรี.

วิรียะ สิริสิงห์ และคณะ. (2542). *เทคนิคการออกแบบการสร้างบัตรและหนังสือสามมิติ*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

วิรียะ สิริสิงห์. (2545). *ศิลปะการประดิษฐ์กระดาษเป็นรูปสามมิติ*. กรุงเทพฯ: สุริยสาส์น.

วิไล มาศจรัส. (2539). *เทคนิคการเขียน การเล่านิทานสำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ: มิติใหม่.

สัณหพัฒน์ อรุณธารี. (2542). *นิทานสำหรับเด็กปฐมวัย*. ภูเก็ต: คณะครุศาสตร์สถาบันราชภัฏภูเก็ต.

สายฝน แก้วมาต. (2555). *ผลการจัดกิจกรรมเล่าเรื่องประกอบภาพที่มีต่อความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนมหาเจริญ จังหวัดสระแก้ว*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2549). การพัฒนาคุณธรรมของเด็กปฐมวัยด้วยวิธีสอนโดยใช้ชุดนิทานชาดก. *วารสารวิจัยทางการศึกษา*. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 1 (1), 42-50.

สุกันยา อินทร์นุรักษ์. (2553). *ผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการเคลื่อนไหวที่มีต่อความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย สถานรับเลี้ยงเด็กมายด์โฮม เดย์แคร์ เนอสเซอรี่*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

สุพิมพ์ ศรีพันธ์วรสกุล. (2555). สถิตินันพาราเมตริก. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยหลักสูตรและการสอน*. (หน่วยที่ 11, น. 11-5 ถึง 11-82). นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สมใจ อินจำลอง. (2554). *ผลการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวประกอบเพลงพื้นบ้านจังหวัดเพชรบูรณ์ที่มีต่อความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). *กระบวนการสร้างนิทานเพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิก.

_____. (2555). *นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: วี ที ซี คอดมมิวเคชั่น.

สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย*. สืบค้นจาก https://www.unicef.org/thailan/education_6557.html.

เสถียร รูปสี และบุญชู แพงบุตรดี. (2555). *ภาพสามมิติ*. สืบค้นจาก https://wiki.sthigb.ac.th/groups/poly_basiscourse/wiki/49b66/_7_.html.

หยาดมณี ขามธาตุ. (2553). *ผลการจัดกิจกรรมการเล่นบล๊อกแบบครูชี้แนะที่มีต่อความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

หน่วยศึกษานิเทศ. (2546). *คู่มือการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: โอเอสพริ้นติ้งเฮาส์.

อัญชลี รัตนชื่น. (2550). *ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้ทำกิจกรรมศิลปะเครื่องแขวน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

อาภรณ์ สยามพันธ์. (2553). *การใช้หนังสือนิทานประกอบภาพเพื่อพัฒนาความสามารถทางการพูดของเด็กปฐมวัย*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

อารมณ์ สุวรรณปาล. (2552). การจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านการคิด. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย. (หน่วยที่ 8, น. 8-3 ถึง 8-30).* นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย. (2559). *การเสริมสร้างสมองที่ดีกว่า ขยายขอบเขตของความรู้ใหม่เพื่อพัฒนาการการเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย.

Eliason and Jenkins. (2008). A practical guide to early childhood curriculum. New Jersey: Pearson Education.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้เชี่ยวชาญการประเมินความเหมาะสมของการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติที่มีต่อความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย

1. ชื่อ-นามสกุล	นางสมคิด มาเรือง
วุฒิการศึกษา	ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต หลักสูตรและการสอน วิชาเอกปฐมวัยศึกษา
สถาบัน	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
ตำแหน่ง	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 1
2. ชื่อ-นามสกุล	นางวิชญาพร อ่อนปุย
วุฒิการศึกษา	ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต หลักสูตรและการสอน วิชาเอกปฐมวัยศึกษา
สถาบัน	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
ตำแหน่ง	อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูร์
3. ชื่อ-นามสกุล	นางสาวพารีด๊ะ โย๊ะ
วุฒิการศึกษา	ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต หลักสูตรและการสอน วิชาเอกปฐมวัยศึกษา
สถาบัน	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
ตำแหน่ง	ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านต้นแซะ จังหวัดยะลา

ภาคผนวก ข

ผลการตรวจสอบคุณภาพของแผนกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติและแบบทดสอบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ตารางภาคผนวกที่ 1 แบบประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อแผนกิจกรรมการเล่านิทาน โดยใช้ภาพประกอบสามมิติ

ข้อ	รายการ	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ค่าเฉลี่ย	สรุปผล
		1	2	3		
1	แผนการจัดกิจกรรมมีองค์ประกอบสำคัญครบถ้วนเหมาะสม	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
2	จุดประสงค์					
	2.1 สอดคล้องกับเนื้อหาและกิจกรรมส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
	2.2 เหมาะสมกับวัยของเด็ก	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
3	นิทาน					
	3.1 เนื้อหาของนิทานสอดคล้องกับการส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
	3.2 เนื้อหาของนิทานเข้าใจง่ายเหมาะสมกับวัย 4-5 ปี	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
4	ขั้นตอนการจัดกิจกรรม					
	4.1 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมสอดคล้องกับนิยามศัพท์	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
	4.2 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติที่ส่งเสริมด้านมิติสัมพันธ์	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
5	สื่อประกอบการจัดกิจกรรม					
	5.1 สื่อมีความสนใจและเหมาะสมกับเด็กอายุ 4-5 ปี	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
	5.2 สื่อมีความสอดคล้องกับการจัดกิจกรรม	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
6	การประเมิน					

ข้อ	รายการ	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ระดับคุณภาพ	สรุปผล
		1	2	3		
	6.1 การประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์ของแผนการจัดกิจกรรม	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด
	6.2 วิธีการประเมินผลเหมาะสมกับเด็กวัย 4-5 ปี	5	5	5	5	เหมาะสมมากที่สุด

เกณฑ์การให้คะแนน

4.50 - 5.00 แปลผลคะแนน เหมาะสมมากที่สุด

3.50 – 4.49 แปลผลคะแนน เหมาะสมมาก

2.50 – 3.49 แปลผลคะแนน เหมาะสมปานกลาง

1.50 – 2.49 แปลผลคะแนน เหมาะสมน้อย

1.00 – 1.49 แปลผลคะแนน เหมาะสมน้อยที่สุด

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ขั้นนำควรเริ่มด้วยเพลง หรือคำคล้องจอง

ตารางภาคผนวกที่ 2 ผลการตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ โดยผู้เชี่ยวชาญ

ข้อ	รายการ	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC	สรุปผล
		1	2	3			
1	รูปแบบของแบบทดสอบเหมาะสมหรับการวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย	1	1	1	3	1	.ใช้ได้
2	แบบทดสอบเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็กอายุ 4 – 5 ปี	1	1	1	3	1	ใช้ได้
3	ภาษาที่ใช้ในแบบทดสอบเข้าใจง่าย	1	1	1	3	1	ใช้ได้
4	คำถามที่ใช้ในการทดสอบ						
	ข้อที่ 1 อะไรอยู่ข้างหน้าหมู (สิงโต)	1	1	1	3	1	ใช้ได้
	ข้อที่ 2 อะไรอยู่ข้างหน้าม้า (ช้าง)	1	1	1	3	1	ใช้ได้
	ข้อที่ 3 อะไรอยู่ข้างหลังม้าลาย (เสือ)	1	1	1	3	1	ใช้ได้
	ข้อที่ 4 อะไรอยู่ข้างหลังช้าง (ม้า)	1	1	1	3	1	ใช้ได้
	ข้อที่ 5 อะไรอยู่ระหว่างฮิปโปกับเป็ด (สุนัข)	1	1	1	3	1	ใช้ได้
	ข้อที่ 6 อะไรอยู่ระหว่างยีราฟกับเสือ (ม้าลาย)	1	1	1	3	1	ใช้ได้
	ข้อที่ 7 อะไรอยู่ไกลตัวเด็ก (สิงโต)	1	1	1	3	1	ใช้ได้
	ข้อที่ 8 อะไรอยู่ไกลตัวครู (กระต่าย)	1	1	1	3	1	ใช้ได้
	ข้อที่ 9 อะไรอยู่ใกล้ตัวเด็ก (กระต่าย)	1	1	1	3	1	ใช้ได้
	ข้อที่ 10 อะไรอยู่ใกล้ตัวครู (สิงโต)	1	1	1	3	1	ใช้ได้
	ข้อที่ 11 อะไรอยู่ทางซ้ายของสุนัข (ฮิปโป)	1	1	1	3	1	ใช้ได้
	ข้อที่ 12 อะไรอยู่ทางขวาของสุนัข (เป็ด)	1	1	1	3	1	ใช้ได้
	ข้อที่ 13 อะไรอยู่ทางขวาของฮิปโป (สุนัข)	1	1	1	3	1	ใช้ได้
	ข้อที่ 14 อะไรอยู่ทางซ้ายของเป็ด (สุนัข)	1	1	1	3	1	ใช้ได้
5	จำนวนข้อของแบบทดสอบมีความเหมาะสม	1	1	1	3	1	ใช้ได้
6	ระยะเวลาที่กำหนดในการทำแบบทดสอบมีความเหมาะสม	1	1	1	3	1	ใช้ได้
7	เกณฑ์การให้คะแนนมีความชัดเจนเหมาะสม	1	1	1	3	1	ใช้ได้
8	แบบบันทึกคะแนนของแบบทดสอบมีความเหมาะสม	1	1	1	3	1	ใช้ได้
รวม						1	ใช้ได้

ภาคผนวก ค

ผลวิเคราะห์หาความเที่ยงของแบบวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย

ตารางภาคผนวกที่ 3 คะแนนจากการทดสอบนักเรียนกลุ่มใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบทดสอบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นคะแนนจากครู 2 คน จำนวน 14 ข้อ

เลขที่	ข้อ 1		ข้อ 2		ข้อ 3		ข้อ 4		ข้อ 5		ข้อ 6		ข้อ 7		ข้อ 8		ข้อ 9		ข้อ 10		ข้อ 11		ข้อ 12		ข้อ 13		ข้อ
	ครูคนที่ 1	ครูคนที่ 2	ครูคนที่ 1	ครูคนที่ 2	ครูคนที่ 1	ครูคนที่ 2	ครูคนที่ 1	ครูคนที่ 2	ครูคนที่ 1	ครูคนที่ 2	ครูคนที่ 1	ครูคนที่ 2	ครูคนที่ 1	ครูคนที่ 2	ครูคนที่ 1	ครูคนที่ 2	ครูคนที่ 1	ครูคนที่ 2	ครูคนที่ 1	ครูคนที่ 2	ครูคนที่ 1	ครูคนที่ 2	ครูคนที่ 1	ครูคนที่ 2	ครูคนที่ 1	ครูคนที่ 2	ครูคนที่ 1
1	2	2	2	2	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	1
2	2	2	1	1	2	2	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	0	0	0	0	0	0	0
3	0	0	1	1	2	2	2	2	0	0	2	2	0	0	1	1	1	1	2	2	0	0	0	0	0	0	0
4	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	0	0	0
5	2	2	2	2	0	0	2	2	0	0	0	0	2	2	0	0	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2
6	2	2	1	1	2	2	2	2	0	0	0	0	2	2	2	2	0	0	0	0	2	2	2	2	2	2	2
7	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	0	0	0
8	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	0	0	0	0	2	2	0	0	2	2	2	2	2	2	1
9	2	2	2	2	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	2	2	1	1	2	2	0
10	2	2	2	2	1	1	2	2	1	1	1	1	0	0	0	0	2	2	0	0	0	0	0	0	1	1	0
11	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	0	0	0	0	0	0	0
12	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
13	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	0	0	0	0	0	0	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
14	2	2	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	0	0	2	2	2	2	1	1	2	2	2	2	2	2	2
15	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	2	2	2	2	2	2	0	0	0	0	2	2	0
16	2	2	2	2	1	1	2	2	1	1	2	2	1	1	2	2	2	2	2	2	0	0	0	0	2	2	2
17	2	2	2	2	0	0	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	2	2	1	1	2	2	2	2	2	2	2
18	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	0	0	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	0
19	2	2	2	2	1	1	2	2	0	0	2	2	0	0	0	0	2	2	0	0	0	0	0	0	2	2	2
20	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	2	2	2	2	2	2	2

จากตารางหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยใช้สูตรของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) (กัญจนา ลินทรัตน์ศิริกุล 2555, น. 9-70) ดังนี้

$$r_{tt} = \frac{N\Sigma XY - \Sigma X\Sigma Y}{\sqrt{[N\Sigma X^2 - (\Sigma X)^2][N\Sigma Y^2 - (\Sigma Y)^2]}}$$

r_{tt} หมายถึง ความเที่ยงของเครื่องมือวิจัย

N หมายถึง จำนวนเด็ก

X หมายถึง คะแนนจาการสอบโดยใช้เครื่องมือวิจัยฉบับที่ 1 /คะแนนจากผู้ประเมินคนที่ 1

Y หมายถึง คะแนนจาการสอบโดยใช้เครื่องมือวิจัยฉบับที่ 2 /คะแนนจากผู้ประเมินคนที่ 2

กลุ่มตัวอย่างคนที่	คะแนนรวมจากครูคนที่ 1 (X)	คะแนนรวมจากครูคนที่ 2 (Y)	XY	X^2	Y^2
1	10	10	100	100	100
2	8	8	64	64	64
3	11	11	121	121	121
4	24	24	576	576	576
5	15	15	225	225	225
6	19	19	361	361	361
7	20	20	400	400	400
8	21	21	441	441	441
9	13	13	169	169	169
10	11	11	121	121	121
11	19	19	361	361	361
12	28	28	784	784	784
13	12	12	144	144	144
14	24	24	576	576	576
15	21	21	441	441	441
16	21	21	441	441	441
17	23	23	529	529	529
18	26	26	676	676	676
กลุ่มตัวอย่างคนที่	**คะแนนรวมจากครูคนที่ 1 (X)**	**คะแนนรวมจากครูคนที่ 2 (Y)**	**XY**	**X^2**	**Y^2**
20	27	27	729	729	729
รวม	368	368	7484	7484	7484

$$r_{tt} = \frac{N\Sigma XY - \Sigma X\Sigma Y}{\sqrt{[N\Sigma X^2 - (\Sigma X)^2][N\Sigma Y^2 - (\Sigma Y)^2]}}$$

$$= \frac{(20)(7484) - 368(368)}{\sqrt{[20(7484) - (368)^2][20(7484) - (368)^2]}}$$

$$= 1$$

ภาคนวก ง

คู่มือและตัวอย่างแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ

คู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติของเด็กปฐมวัย

คู่มือนี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายวิธีการจัดกิจรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติที่มีต่อความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาล 2 มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

คำชี้แจง

1. การจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ จัดในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์

วันละ 20-40 นาที ยืดหยุ่นตามความเหมาะสม เวลา 9.30 – 10.00 น. เป็นเวลา 5 สัปดาห์

2. แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ จำนวน 5 แผน ดำเนินการจัดกิจกรรมเป็นเวลา 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน รวมทั้งสิ้น 20 วัน
3. ในแต่ละสัปดาห์กำหนดจัดกิจกรรม 4 วัน ได้แก่ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี

หลักการและเหตุผล

กิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ เป็นรูปแบบหนึ่งที่สามารถนำมาใช้จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ให้เด็กปฐมวัยได้ กล่าวคือ การเล่านิทานประกอบภาพเป็นการนำภาพชนิดต่าง ๆ มาใช้ประกอบการเล่านิทาน โดยอาจใช้เป็นภาพถ่าย ภาพโปสเตอร์ ภาพจากหนังสือ ภาพวาด ภาพสไลด์ ภาพเคลื่อนไหว หรือภาพฉาย ซึ่งภาพที่นำมาใช้ควรมีขนาดใหญ่ เด็กสามารถมองเห็นได้ชัดเจน และแสดงถึงตัวละครสำคัญ ซึ่งจะทำให้เด็กสนุกสนานต่อการเล่าเรื่องมากขึ้น ซึ่งในงานวิจัยนี้ภาพที่ใช้จะเป็นภาพสามมิติ หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า Pop-up ซึ่งหมายถึง ภาพที่พื้นผิวแต่ละด้านของชิ้นงานประกอบเป็นรูปเดียวกัน ทำให้สามารถมองเห็นส่วนลึก ลักษณะ รูปร่าง พื้นผิว รวมถึงความกว้าง ความยาว ความสูง ความหนาของชิ้นงาน ทำให้เกิดเป็นภาพสามมิติที่มีลักษณะคล้ายกับภาพถ่ายหรือชิ้นงานจริง (เสถียร รูปสี และบุญชู แพงบุตรดี , 2555; วิริยะ สิริสิงห์, 2542) ภาพสามมิติสามารถสร้างได้โดยการพับ การปะติด หรือการตัดกระดาษ และประกอบเข้าด้วยกันให้ภาพมีลักษณะเป็นมิติขึ้น เมื่อเปิดข้างในภาพสามมิติที่พับอยู่ก็จะผุดหรือยกขึ้นอย่างฉับพลัน (พิสุทธินี ชานนท์, 2556)

ด้วยเหตุผลทั้งหมดที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่าการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติว่ามีผลต่อความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยหรือไม่ ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก

ปฐมวัยได้เลือกใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ให้กับเด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ

เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติที่ส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย

ขั้นที่ 1 ขั้นฟังนิทาน เป็นขั้นที่ครูเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ และอธิบายเกี่ยวกับตำแหน่ง

ขั้นที่ 2 ขั้นเรียนรู้คำศัพท์เกี่ยวกับตำแหน่ง เป็นขั้นที่ครูเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ โดยให้เด็กบอกตำแหน่งและครูขยับภาพให้สอดคล้องกับตำแหน่งที่เด็กบอก

ขั้นที่ 3 ขั้นนำไปใช้ เป็นขั้นที่ให้เด็กเป็นผู้ใช้ภาพประกอบสามมิติและบอกตำแหน่งให้สอดคล้องกับเนื้อเรื่องและภาพประกอบสามมิติ

ขั้นที่ 4 ขั้นทบทวน เป็นขั้นที่ครูทบทวน เกี่ยวกับตำแหน่งผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ

บทบาทครูในการดำเนินกิจกรรม

1. ศึกษาแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานภาพประกอบสามมิติที่ส่งเสริมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย
2. จัดเตรียมนิทาน อุปกรณ์ในการทำกิจกรรมให้ครบถ้วน
3. จัดเตรียมบรรยากาศในการทำกิจกรรมให้เหมาะสม ให้เด็กเกิดความสนใจที่อยากทำกิจกรรม
4. เตรียมเด็กให้พร้อม ให้เด็กสงบก่อนเริ่มกิจกรรมทุกครั้ง
5. ครูเล่านิทานเสียงดังฟังชัด สร้างความตื่นเต้นให้กับเด็ก
6. เมื่อฟังนิทานจบเปิดโอกาสให้เด็กได้สนทนา ซักถาม ร่วมตอบคำถาม
7. สังเกตและชักชวนให้เด็กได้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึง
8. กล่าวคำชมเชยแสดงการยอมรับในผลงานของเด็กรวมทั้งให้กำลังใจเด็กทุกคน

บทบาทเด็กในการดำเนินกิจกรรม

1. เด็กเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสนใจ สนุกสนาน
2. เด็กปฏิบัติตามข้อตกลง
3. เด็กแสดงความคิดเห็นในการทำกิจกรรมแต่ละครั้ง
4. เด็กสามารถทำงานร่วมกับเพื่อนได้

5. เด็กรู้จักการรอคอย

6. เด็กรู้จักการสังเกต

การวัดและประเมินผล

1. เพื่อวัดความสามารถในการบอกตำแหน่ง ข้างหน้า-ข้างหลัง

2. เพื่อวัดความสามารถในการบอกตำแหน่ง ระหว่าง

3. เพื่อวัดความสามารถในการบอกตำแหน่ง ใกล้-ไกล

4. เพื่อวัดความสามารถในการบอกตำแหน่ง ซ้าย-ขวา

ตัวอย่าง แผนกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ ชั้นอนุบาล 2

เรื่อง การบอกตำแหน่ง ระหว่าง

สัปดาห์ที่ 2 สอนวันที่ 1 เวลา 09.30 - 10.00 น.

1. จุดประสงค์: เพื่อให้เด็กสามารถ

1.1 บอกตำแหน่ง ระหว่างได้

1.2 ตอบคำถามจากเรื่องที่ฟังได้

2. เนื้อหา

นิทานภาพประกอบสามมิติเรื่อง หมูสามตัวกับหมาป่า

3. ขั้นดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

3.1 ให้เด็กนั่งเป็นตัว U และเตรียมความพร้อมสำหรับการฟังนิทาน

3.2 ให้เด็กดูภาพประกอบสามมิติแผ่นที่ 1 และร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับภาพที่เด็กเห็น

ขั้นกิจกรรม

3.3 เล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติเรื่อง หมูสามตัวกับหมาป่าพร้อมขยับภาพ ตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง

3.4 เด็กและครูร่วมกันสนทนา เกี่ยวกับเนื้อเรื่องในนิทานภาพประกอบสามมิติ โดยครูใช้คำถามดังนี้

- หมูสามตัวพูดตกลงกัน เพื่อทำอะไร
- หมูทั้งสามตัวสร้างบ้านด้วยอะไรบ้าง
- หมาป่าพังบ้านหมูสามตัวทำไม

3.5 นำภาพประกอบสามมิติมาอธิบายเรื่อง ตำแหน่ง “ระหว่าง” โดยขยับภาพประกอบสามมิติ พร้อมให้เด็กบอกตำแหน่งให้สอดคล้องกับภาพ

ขั้นสรุป

3.6 เด็กและครูร่วมกันสรุปเกี่ยวกับตำแหน่ง ระหว่าง โดยใช้ภาพประกอบสามมิติ

4. สื่อการสอน

นิทานเรื่อง หมูสามตัวกับหมาป่า และภาพประกอบสามมิติ เรื่อง หมูสามตัวกับหมาป่า

5. ประเมินผล

สังเกตพฤติกรรมของเด็กจากการร่วมกิจกรรม

5.1 สังเกตการบอกตำแหน่ง ระหว่าง

5.2 สังเกตการตอบคำถามจากเรื่องที่ฟัง

แผนกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ ชั้นอนุบาล 2

เรื่อง การบอกตำแหน่ง ระหว่าง

สัปดาห์ที่ 2 สอนวันที่ 2 เวลา 09.30 - 10.00 น.

1. จุดประสงค์: เพื่อให้เด็กสามารถ

1.1 บอกตำแหน่ง ระหว่างได้

1.2 ตอบคำถามจากเรื่องที่ฟังได้

1.3 บอกคำที่แสดงถึงตำแหน่งระหว่างได้

2. เนื้อหา

นิทานภาพประกอบสามมิติเรื่อง หมูสามตัวกับหมาป่า

3. ขั้นดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

3.1 ให้เด็กนั่งเป็นตัว U เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการฟังนิทาน

ขั้นกิจกรรม

3.2 เล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติเรื่อง หมูสามตัวกับหมาป่า ในขณะที่เล่านั้นครูเว้นคำศัพท์ ที่แสดงตำแหน่ง ระหว่าง เพื่อให้เด็กพูดตำแหน่ง ระหว่าง ซึ่งระหว่างที่เด็กพูดคำ ครูจะขยับภาพให้สอดคล้องกับตำแหน่งที่เด็กบอก

ขั้นสรุป

3.3 เด็กและครูร่วมกันทบทวน ตำแหน่ง ระหว่าง โดยภาพประกอบสามมิติ

4. สื่อการสอน

นิทานเรื่อง หมูสามตัวกับหมาป่า และภาพประกอบสามมิติ เรื่อง หมูสามตัวกับหมาป่า

5. ประเมินผล

สังเกตพฤติกรรมของเด็กจากการร่วมกิจกรรม

5.1 สังเกตการบอกตำแหน่ง ระหว่าง

5.2 สังเกตการตอบคำถามจากเรื่องที่ฟัง

5.3 สังเกตการบอกคำที่แสดงถึง ตำแหน่ง ระหว่าง

แผนกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ ชั้นอนุบาล 2

เรื่อง การบอกตำแหน่ง ระหว่าง

สัปดาห์ที่ 2 สอนวันที่ 3 เวลา 09.30 - 10.00 น.

1. จุดประสงค์: เพื่อให้เด็กสามารถ

1.1 บอกตำแหน่ง ระหว่างได้

1.2 แสดงบทบาทสมมุติตามเนื้อเรื่องในนิทานได้

1.3 เข้าใจเรื่องราวที่ได้ฟัง

2. เนื้อหา

นิทานภาพประกอบสามมิติเรื่อง หมูสามตัวกับหมาป่า

3. ขั้นดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

3.1 ให้เด็กนั่งเป็นตัว U เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการฟังนิทาน

ขั้นกิจกรรม

3.2 นำนิทานภาพประกอบสามมิติมาสนทนากับเด็ก โดยให้เด็กเป็นผู้เคลื่อนไหวรูปภาพประกอบการสนทนา เพื่อบอกตำแหน่งระหว่าง ให้สอดคล้องกับภาพประกอบสามมิติ

3.3 ให้เด็กผลัดกันออกมาเล่นบทบาทสมมุติ ให้สอดคล้องกับเนื้อเรื่องนิทาน ที่ครูเล่า

ขั้นสรุป

3.4 ครูและเด็กร่วมกันทบทวนตำแหน่ง ระหว่าง

4. สื่อการสอน

นิทานเรื่อง หมูสามตัวกับหมาป่า ภาพประกอบสามมิติ เรื่อง หมูสามตัวกับหมาป่า ที่คาดศีรษะตามตัวละครและสิ่งของในนิทาน (เช่น รูปหมูสามตัว, ต้นไม้, ต้นมะพร้าว, ต้นกล้วย) ผ้า ที่นอนเด็ก ลังนม ชั้นวางของ

5. ประเมินผล

สังเกตพฤติกรรมของเด็กจากการร่วมกิจกรรม

5.1 สังเกตการบอกตำแหน่ง ระหว่าง

5.2 สังเกตเล่นบทบาทสมมุติตามเนื้อเรื่องในนิทาน

5.3 สังเกตการฟังเรื่องราว

แผนกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ ชั้นอนุบาล 2

เรื่อง การบอกตำแหน่ง ระหว่าง

สัปดาห์ที่ 2 สอนวันที่ 4 เวลา 09.30 - 10.00 น.

1. จุดประสงค์: เพื่อให้เด็กสามารถ

1.1 บอกตำแหน่ง ระหว่างได้

1.2 เคลื่อนที่หาตำแหน่ง ระหว่างได้

1.3 ปฏิบัติตามคำสั่งได้

2. เนื้อหา

นิทานภาพประกอบสามมิติเรื่อง หมูสามตัวกับหมาป่า

3. ขั้นดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

3.1 ให้เด็กนั่งเป็นตัว U เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการทำกิจกรรม

ขั้นกิจกรรม

3.2 ทบทวนเรื่องตำแหน่ง ระหว่าง โดยใช้ภาพประกอบสามมิติ

3.3 ให้เด็กเล่นเกมหมูย้ายบ้าน โดยมีกฎกติกาในการเล่นดังนี้

ให้เด็กจับกลุ่มละ 3 คนโดยให้เด็กเลือกเป็นหมู 1 คนเป็นบ้าน 2 คน เด็กที่เลือกเป็นบ้าน 2 คน หันหน้าเข้าหากันและจับมือกัน เด็กที่เป็นหมูยืนอยู่ระหว่างช่วงแขนของเด็กที่เป็นบ้าน เมื่อครูพูดว่า หมาป่ามาแล้ว “แล้วเป่าลม” ให้เด็กที่เป็นหมูเปลี่ยนบ้านไปหาบ้านใหม่ทันที ครูเลือกเด็ก 1 กลุ่ม ให้เด็กที่เป็น หมูอธิบายว่า ตนเองยืนระหว่างเพื่อนชื่ออะไร

ขั้นสรุป

3.4 เด็กและครูร่วมกันทบทวนถึงตำแหน่ง ระหว่าง

4. สื่อการสอน

4.1 นิทานภาพประกอบสามมิติเรื่อง หมูสามตัวกับหมาป่า

4.2 ตัวเด็ก

5. ประเมินผล

สังเกตพฤติกรรมของเด็กจากการร่วมกิจกรรม

5.1 สังเกตการบอกตำแหน่ง ระหว่าง

5.2 สังเกตการเคลื่อนที่หาตำแหน่ง ระหว่าง

5.4 สังเกตการปฏิบัติตามคำสั่ง

นิทานเรื่อง หมูสามตัวกับหมาป่า (มิติสัมพันธ์ตำแหน่ง ระหว่าง)

เรื่อง ดัดแปลงจากนิทานอีสปเรื่อง ลูกหมู 3 ตัว

1) กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้วมีลูกหมู 3 ตัวเป็นพี่น้องกันอาศัยอยู่ในบ้านหลังเก่าๆ หมูตัวที่หนึ่งชื่อเจ้าหมูฟ้า หมูตัวที่สองชื่อเจ้าหมูเขียว ส่วนตัวที่สามชื่อเจ้าหมูแดง เช้านี้อากาศแจ่มใส เจ้าหมูเขียวออกมายืนอยู่ตรงประตูหน้าบ้าน ทันใดนั้น พลันหันไปเจอเจ้าหมูแดง ที่ออกมายืนอยู่ตรงหน้าต่าง ส่วนเจ้าหมูฟ้าก็ออกมายืนอยู่ตรงกลางระหว่างที่หมูแดงกับหมูเขียวยืนอยู่

ขณะที่หมูทั้งสามตัวกำลังยืนรับลมเย็นๆ ยามเช้ากันอยู่หน้าบ้าน เจ้าหมูฟ้ามองไปที่บ้านตัวเองแล้วพูดว่า *"บ้านเราเริ่มพังแล้วนะ เรามาสร้างบ้านใหม่กันเถอะ" " ใช่ ๆ ข้าก็เห็นด้วย"* เจ้าหมูเขียวพูดขึ้นมาแล้วหันไปถามเจ้าหมูแดงว่า *"เจ้าหมูแดง เจ้าละว่ายังไง ?" "ได้สิ"* เจ้าหมูแดงตอบพร้อมกับเอ่ยถามว่า *"แล้วเราจะสร้างบ้านแบบไหนกันดีละ"* หมูทั้งสามตัวจึงตกลงกันว่าจะสร้างบ้านของตนเองตามที่ตัวเองชอบ เจ้าหมูทั้งสามตัวจึงชวนกันเดินออกจากบ้านเพื่อไปหาอุปกรณ์ในการสร้างบ้านของตนเอง

2) เจ้าหมูฟ้าเดินไปเจอหาดทรายที่แสนสวยงาม มองเห็นต้นมะพร้าวสองต้นมัน จึงสร้างบ้านด้วยฟางอยู่ระหว่างต้นมะพร้าวต้นที่หนึ่งกับต้นมะพร้าวต้นที่สอง เพราะมันคิดว่าฟางมันเบา ต้นมะพร้าวสองต้นนี้จะช่วยบังลมให้มันได้

3) ส่วนเจ้าหมูเขียวเดินมาหยุดอยู่ตรงต้นไม้ใหญ่มันเห็นว่า มีลมพัดเย็นสบายมัน จึงสร้างบ้านด้วยไม้ให้ตั้งอยู่ระหว่างต้นไม้ใหญ่กับก้อนหินเพราะมันคิดว่าต้นไม้ใหญ่และก้อนหินแข็งแรงและช่วยบังแดดบังฝนให้บ้านมันได้

4) ส่วนเจ้าหมูแดงมันเดินมาหยุดอยู่ตรงริมลำธารที่มีสวนกล้วย มันจึงสร้างบ้านด้วยอิฐให้ตั้งอยู่ระหว่างลำธารกับสวนกล้วยเพราะว่ามันชอบเล่นน้ำมาก

5) อยู่มาวันหนึ่งมีหมาป่าหิวโซเดินมาเจอบ้านของลูกหมูทั้งสามตัว มันจึงตัดสินใจเดินไปบ้านที่สร้างด้วยฟาง แล้วมันก็เป่าลมอย่างแรงไปที่บ้านฟางของเจ้าหมูฟ้า บ้านที่ทำด้วยฟางก็พังลงทันที

6) เจ้าหมูฟ้าตกใจวิ่งหนีไปหาเจ้าหมูเขียวที่สร้างบ้านด้วยไม้ *"ช่วยด้วย ! เจ้าหมูเขียวๆ หมาป่ามันมาพังบ้านฟางของข้าหมดแล้ว มันจะกินข้า"* เจ้าหมูฟ้าพูดด้วยความตกใจ *"อะ ฮ่า ! หนีมาอยู่นี่เอง"* หมาป่าเริ่มเป่าลมอย่างแรงใส่บ้านที่สร้างด้วยไม้ของเจ้าหมูเขียว แต่บ้านก็ยังไม่พัง เจ้าหมาป่าจึงสูดลมเข้าไปใหม่และพ่นลมออกมาอย่างแรง ทำให้บ้านที่สร้างด้วยไม้พังโดยพริบ

7) หมูทั้งสองตัวจึงวิ่งไปบ้านเจ้าหมูแดง พร้อมตะโกนว่า *"ช่วยด้วย ! เจ้าหมูแดงๆ มีหมาป่าจะมากินพวกเราแล้ว พวกเราขอหลบอยู่ข้างในบ้านเจ้าด้วยได้ไหม"* เจ้าหมูแดงตกใจมากจึงให้เจ้าหมูเขียวและเจ้าหมูฟ้าเข้าไปหลบอยู่ระหว่างที่หน้าต่างและเตียงนอน ส่วนเจ้าหมูแดงไปหลบอยู่ระหว่างเตียงนอนกับตู้เสื้อผ้า ขณะนั้น! เจ้าหมาป่าก็ตามมาถึงบ้านของเจ้าหมูแดง *"วันนี้พวกเจ้าไม่รอดแน่ ข้าจะกินพวกเจ้าให้หมดเลย ฮ่า ฮ่า ฮ่า"* พูดจบ มันก็สูดลมเข้าแล้วพ่นออกมาใส่บ้านเจ้าหมูแดงทันที ครั้งที่หนึ่ง ก็ยังไม่พัง ครั้งที่สอง ก็ยังไม่พัง มันพ่นลมจนหมดแรงก็ไม่สามารถพังบ้านอิฐได้จึงหมดความพยายามและเดินจากไป

8) เจ้าหมูฟ้าค่อยๆ ออกจากที่ซ่อนมายืนอยู่ข้างประตู ส่วนเจ้าหมูเขียวก็ตามออกมายืนอยู่ตรงมุมตู้ *"อ้าว! เจ้าหมูแดง เจ้าหมูแดง ออกมาได้แล้ว"* เจ้าหมูแดงจึงค่อย ๆ ออกมายืนอยู่ตรงระหว่างที่เจ้าหมูฟ้ากับเจ้าหมูเขียว *"หมาป่าไปแล้ว ไม่ต้องกลัวมันพังบ้านอิฐที่แข็งแรงของเจ้าไม่ได้"* เจ้าหมูฟ้าพูด

หมูทั้งสามตัวดีใจที่หมาป่าไม่สามารถกินพวกมันได้ เจ้าหมูแดงให้เจ้าหมูฟ้าและเจ้าหมูเขียวมาอยู่ด้วยกันที่บ้าน แล้วลูกหมูทั้งสามตัวก็อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข

ภาคผนวก จ

คู่มือการใช้และแบบวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย

คู่มือการวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง

1. เครื่องมือในการวัดความสามารถชุดนี้ เป็นแบบทดสอบเชิงปฏิบัติเพื่อวัดความสามารถด้านมิติ
สัมพันธ์ เรื่อง ตำแหน่งของสิ่งต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กัน ได้แก่ ตำแหน่งข้างหน้า – ข้างหลัง ตำแหน่งระหว่าง ตำแหน่งใกล้ – ไกล ตำแหน่งซ้าย – ขวา

2. ดำเนินการวัดความสามารถเด็กเป็นรายบุคคล ผู้ประเมินตั้งคำถามหรือบอกให้เด็กจัดกระทำวัสดุ –
อุปกรณ์ที่ผู้ประเมินได้จัดเตรียมไว้ให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด ข้อละ 1 นาที

3. เครื่องมือที่ใช้วัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ ประกอบด้วย

3.1 วัสดุ ประกอบการวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์

3.2 แบบบันทึกผลการวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์

3.3 นาฬิกาจับเวลา

การดำเนินการวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัย

การวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ มีรายละเอียดในการดำเนินการ ดังนี้

1. การเตรียมการก่อนการวัด
สถานที่สำหรับวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์

1.1 ดำเนินการวัดความสามารถในห้องเรียนที่มีแสงสว่างเพียงพอ โต๊ะ เก้าอี้สำหรับจัดวางอุปกรณ์มีขนาดเหมาะสมกับผู้รับการวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์

1.2 อุปกรณ์ประกอบการวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์

1.2.1 แบบบันทึกผลการวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์

1.2.2 ครูจัดวางของสิ่งต่าง ๆ ไว้บนโต๊ะตามผัง

1.2.3 นาฬิกาจับเวลา

1.3 การเตรียมเด็ก

1.3.1 ก่อนดำเนินการวัดให้เด็กทำธุระส่วนตัวให้เรียบร้อย เช่น เข้าห้องน้ำ

1.3.2 พูดทักทายเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดี และไม่ทำให้เด็กวิตกกังวลหรือตื่นเต้น จึงเริ่มการประเมิน

1.4 ครูผู้วัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์

1.4.1 ศึกษาคู่มือการวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์และเกณฑ์การให้คะแนนให้เข้าใจก่อนดำเนินการวัด

1.4.2 ขณะดำเนินการวัดต้องปฏิบัติกับเด็กแต่ละคนด้วยท่าทีและวาจาที่เหมือนกัน

2. ระยะเวลาที่ใช้ในการวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ กำหนดระยะเวลาที่ให้เด็กทำแบบวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์จำนวน 14 ข้อ ข้อละ 1 นาที

3. ข้อปฏิบัติในการดำเนินการวัด

3.1 ครูต้องสร้างความคุ้นเคยและเป็นกันเองกับเด็ก

3.2 คำสั่งของครูต้องชัดเจนและเข้าใจง่าย

3.3 จัดวางอุปกรณ์ที่จะใช้ในการวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์บนโต๊ะที่ได้จัดไว้ ทำการวัดความสามารถเป็นรายบุคคล

แผนผังแสดงการวางตำแหน่งสิ่งของ
การบอกตำแหน่งที่ตั้งของสิ่งต่าง ๆ

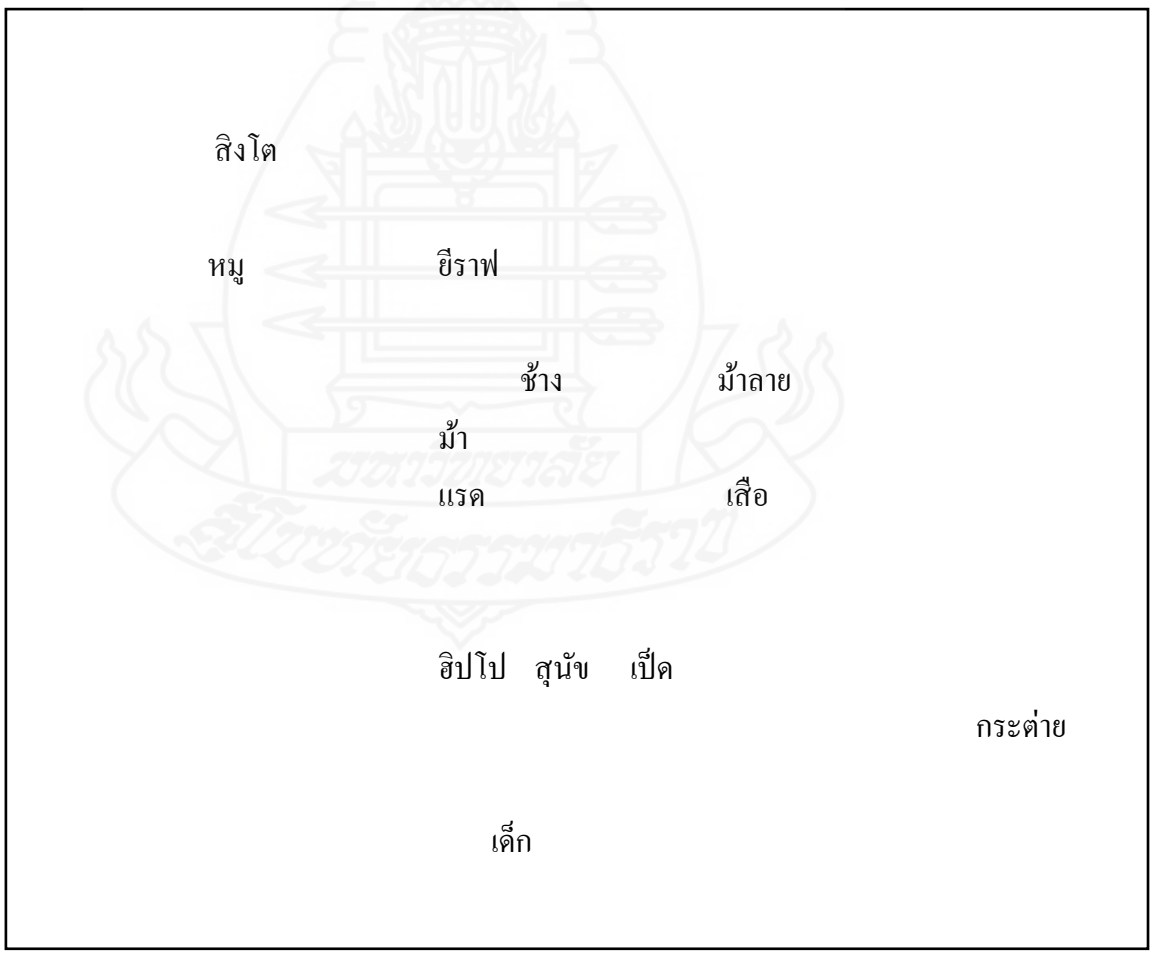

3.4 เขียนชื่อ นามสกุล ของเด็กในแบบบันทึกผลการวัดให้เรียบร้อย ก่อนการดำเนินการวัดทุกครั้ง

3.5 ขั้นตอนการดำเนินการวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์

3.6 บอกข้อตกลงและขั้นตอนในการวัดให้เด็กได้เข้าใจก่อนเริ่มทำการวัด ดังนี้

3.6.1 ไม่หยิบจับอุปกรณ์ก่อนที่ครูอนุญาต

3.6.2 ตั้งใจฟังคำสั่งก่อนลงมือปฏิบัติ

3.6.3 เมื่อครูถามให้เด็กชี้หรือบอกอุปกรณ์ 1 ครั้ง

3.6.4 เมื่อปฏิบัติตามที่ครูกำหนดเสร็จแล้ว ให้บอกครูและไม่หยิบอุปกรณ์

3.6.5 เมื่อครูบอกหมดเวลา ให้หยุดทำกิจกรรม

3.7 ดำเนินการวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ ตามขั้นตอน ดังนี้

3.7.1 ครูนำอุปกรณ์การวัดไว้บนโต๊ะ

3.7.2 บอกชื่ออุปกรณ์ที่จะใช้ประกอบการวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ ให้เด็กฟัง

3.7.3 ครูตกลงกับเด็กในการกำหนดสิ่งที่จะวัด

3.7.4 ครูตั้งคำถามแล้วให้ชี้และตอบ

1) อะไรอยู่ข้างหน้าหมู (สิงโต)
2) อะไรอยู่ข้างหน้าม้า (ช้าง)
3) อะไรอยู่ข้างหลังม้าลาย (เสือ)
4) อะไรอยู่ข้างหลังช้าง (ม้า)
5) อะไรอยู่ระหว่างฮิปโปกับเป็ด (สุนัข)
6) อะไรอยู่ระหว่างยีราฟกับเสือ (ม้าลาย)
7) อะไรอยู่ไกลตัวเด็ก (สิงโต)
8) อะไรอยู่ไกลตัวครู (กระต่าย)
9) อะไรอยู่ใกล้ตัวเด็ก (กระต่าย)
10) อะไรอยู่ใกล้ตัวครู (สิงโต)
11) อะไรอยู่ทางซ้ายของสุนัข (ฮิปโป)
12) อะไรอยู่ทางขวาของสุนัข (เป็ด)
13) อะไรอยู่ทางขวาของฮิปโป (สุนัข)
14) อะไรอยู่ทางซ้ายของเป็ด (สุนัข)

3.7.5 เด็กลงมือชี้หรือบอกอุปกรณ์ที่เป็นคำตอบ ครูบันทึกคะแนนเด็กในแบบบันทึก

3.7.6 บอกเด็กว่าหมดเวลา ให้เด็กหยุดทำกิจกรรม

4. การตรวจให้คะแนน

สังเกตการปฏิบัติกิจกรรมของเด็ก เพื่อประเมินระดับความสามารถของเด็ก ต่อไปนี้

4.1 ชี้หรือบอกได้ถูกต้องในทันที ให้คะแนน 2 คะแนน

4.2 ชี้หรือบอกได้ถูกต้อง มีความสับสนในการปฏิบัติเล็กน้อย ให้คะแนน 1 คะแนน

4.3 ชี้หรือบอกไม่ถูกต้อง หรือไม่ปฏิบัติเลย ให้ 0 คะแนน

แบบบันทึกผลการประเมินความสามารถด้านมิติสัมพันธ์

ชื่อ – สกุล ด.ช./ด.ญ. ..... อายุ .....ปี

วัน/เดือน/ปี ที่ทำการประเมินความสามารถด้านมิติ

สัมพันธ์.....

☐ ก่อนการทดลอง ☐ หลังการทดลอง

.....

ชี้แจง ทำเครื่องหมาย √ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็ก

ข้อ	รายการประเมินความสามารถด้านมิติสัมพันธ์	ระดับคะแนน			หมายเหตุ
		2	1	0	
1	อะไรอยู่ข้างหน้าหมู				
2	อะไรอยู่ข้างหน้าม้า				
3	อะไรอยู่ข้างหลังม้าลาย				
4	อะไรอยู่ข้างหลังช้าง				
5	อะไรอยู่ระหว่างฮิปโปกับเป็ด				
6	อะไรอยู่ระหว่างยีราฟกับเสือ				
7	อะไรอยู่ไกลตัวเด็ก				
8	อะไรอยู่ไกลตัวครู				
9	อะไรอยู่ใกล้ตัวเด็ก				
10	อะไรอยู่ใกล้ตัวครู				
11	อะไรอยู่ทางซ้ายของสุนัข				
12	อะไรอยู่ทางขวาของสุนัข				
13	อะไรอยู่ทางขวาของฮิปโป				
ข้อ	รายการประเมินความสามารถด้านมิติสัมพันธ์	ระดับคะแนน			หมายเหตุ
		2	1	0	
14	อะไรอยู่ทางซ้ายของเป็ด				
รวมทั้งสิ้น					

ภาคผนวก ฉ

ภาพการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ

ขั้นที่ 1 ขั้นฟังนิทาน เป็นขั้นที่ครูเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ และอธิบายเกี่ยวกับตำแหน่ง

ขั้นที่ 2 ขั้นเรียนรู้คำศัพท์เกี่ยวกับตำแหน่ง เป็นขั้นที่ครูเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติ โดยให้เด็กบอกตำแหน่งและครูขยับภาพให้สอดคล้องกับตำแหน่งที่เด็กบอก

ขั้นที่ 3 ขั้นนำไปใช้ เป็นขั้นที่ให้เด็กเป็นผู้ใช้ภาพประกอบสามมิติและบอกตำแหน่งให้สอดคล้องกับเนื้อเรื่องและภาพประกอบสามมิติ

ขั้นที่ 4 ขั้นทบทวน เป็นขั้นที่ครูทบทวน เกี่ยวกับตำแหน่งผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ

ภาคนวก ช

ตาราง r คำนวณ

Critical Values of the Sign Test

The entries in this table are the critical values for the number of the least frequent sign for a two-tailed test at α for the binomial $p = 0.5$. For a one-tailed test, the value of α shown at the top of the table is double the value of α being used in the hypothesis test.

	α					α			
n	0.01	0.05	0.10	0.25	n	0.01	0.05	0.10	0.25
1					51	15	18	19	20
2					52	16	18	19	21
3				0	53	16	18	20	21
4				0	54	17	19	20	22
5			0	0	55	17	19	20	22
6		0	0	1	56	17	20	21	23
7		0	0	1	57	18	20	21	23
8	0	0	1	1	58	18	21	22	24
9	0	1	1	2	59	19	21	22	24
10	0	1	1	2	60	19	21	23	25
11	0	1	2	3	61	20	22	23	25
12	1	2	2	3	62	20	22	24	25
13	1	2	3	3	63	20	23	24	26
14	1	2	3	4	64	21	23	24	26
15	2	3	3	4	65	21	24	25	27
16	2	3	4	5	66	22	24	25	27
17	2	4	4	5	67	22	25	26	28
18	3	4	5	6	68	22	25	26	28
19	3	4	5	6	69	23	25	27	29
20	3	5	5	6	70	23	26	27	29
21	4	5	6	7	71	24	26	28	30
22	4	5	6	7	72	24	27	28	30
23	4	6	7	8	73	25	27	28	31
24	5	6	7	8	74	25	28	29	31
25	5	7	7	9	75	25	28	29	32
26	6	7	8	9	76	26	28	30	32
27	6	7	8	10	77	26	29	30	32
28	6	8	9	10	78	27	29	31	33
29	7	8	9	10	79	27	30	31	33
30	7	9	10	11	80	28	30	32	34
31	7	9	10	11	81	28	31	32	34
32	8	9	10	12	82	28	31	33	35
33	8	10	11	12	83	29	32	33	35
34	9	10	11	13	84	29	32	33	36
35	9	11	12	13	85	30	32	34	36
36	9	11	12	14	86	30	33	34	37
37	10	12	13	14	87	31	33	35	37
38	10	12	13	14	88	31	34	35	38
39	11	12	13	15	89	31	34	36	38
40	11	13	14	15	90	32	35	36	39
41	11	13	14	16	91	32	35	37	39
42	12	14	15	16	92	33	36	37	39
43	12	14	15	17	93	33	36	38	40
44	13	15	16	17	94	34	37	38	40
45	13	15	16	18	95	34	37	38	41
46	13	15	16	18	96	34	37	39	41
47	14	16	17	19	97	35	38	39	42
48	14	16	17	19	98	35	38	40	42
49	15	17	18	19	99	36	39	40	43
50	15	17	18	20	100	36	39	41	43

From Wilfred J. Dixon and Frank J. Massey, Jr., *Introduction to Statistical Analysis*, 3d ed. (New York: McGraw-Hill, 1969), p. 509. Reprinted by permission.

For specific details about using this table to find confidence intervals, see page 753; *p*-values, pages 754–755; critical values, pages 753–755.

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางจรรยา รอดคืน
วัน เดือน ปีเกิด	6 มีนาคม 2516
สถานที่เกิด	อำเภอจุฬาภรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช
ประวัติการศึกษา	คบ. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี 2553
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนอนุบาลศรอารีย์ อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง
ตำแหน่ง	ครู